

**Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
we Wrocławiu**

**STAN BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
w 2012 r.**

WROCLAW 2013

SPIS TREŚCI:

1	WPROWADZENIE	7
2	ANALIZA ZAGROŻEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH	8
2.1	ZAKAŻENIA HIV I AIDS	8
2.2	CHOROBY SZERZĄCE SIĘ DROGĄ PŁCIOWĄ	8
2.3	RÓŻYCZKA	9
2.4	KRZTUSIEC	9
2.5	NAGMINNE ZAPALENIE PRZYUSZNIC	10
2.6	WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A, B i C	10
2.7	BAKTERYJNE ZATRUCIA POKARMOWE	12
2.8	GRUŻLICA	13
2.9	CHOROBA MENINGOKOKOWA	14
2.10	BORELIOZA	14
2.11	GRYPA I PODEJRZENIA ZACHOROWAŃ NA GRYPĘ	15
2.12	ODRA	16
2.13	OGNISKA EPIDEMICZNE W SZPITALACH	16
3	OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI	18
3.1	WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 10 001 – 100 000 M ³ /DOBE	18
3.2	WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 1 001 – 10 000 M ³ /DOBE	19
3.3	WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 101 – 1 000 M ³ /DOBE	19
3.4	WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI < 100 M ³ /DOBE	19
3.5	INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ	26
3.6	PRZEKROCZENIA PARAMETRÓW W WODOCIĄGACH ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ	26
3.7	INFORMACJE NT. ZWODOCIĄGOWANIA MIEJSCOWOŚCI NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	26
3.8	OCENA JAKOŚCI WODY UJMOWANEJ DO CELÓW WODOCIĄGOWYCH	27

3.9	POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY	27
3.10	OCENA JAKOŚCI WODY W KĄPIELISKACH I MIEJSCACH WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI	28
4	POMIARY NATEŻENIA HAŁASU WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ	29
5	OCENA ZANIECZYSZCZENIA CHEMICZNEGO POWIETRZA WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ	29
6	STAN SANITARNY MIAST I TERENÓW WIEJSKICH	29
6.1	MIASTA I TERENY WIEJSKIE	29
6.2	TERENY REKREACYJNE	29
6.3	PŁYWALNIE KRYTE	30
6.4	PŁYWALNIE ODKRYTE	31
6.5	PŁYWALNIE MIESZANE (KRYTO-ODKRYTE)	31
6.6	PARKI WODNE	32
6.7	KĄPIELISKA	32
6.8	MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI	33
6.9	DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	34
6.10	INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ	35
6.11	PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ	35
6.12	NOCLEGOWNIE	35
6.13	HOTELE, MOTELE I PENSJONATY	36
6.14	DOMY WYCIECZKOWE	36
6.15	KEMPINGI, SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE	37
6.16	INNE OBIEKTY, W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ USŁUGI HOTELARSKIE	37
6.17	ZAKŁADY FRYZJERSKIE	37
6.18	ZAKŁADY KOSMETYCZNE	38
6.19	ZAKŁADY TATUAŻU	38
6.20	ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ	38

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

6.21	ZAKŁADY, W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO	39
6.22	USTĘPY PUBLICZNE	39
6.23	CMENTARZE, DOMY PRZEDPOGRZEBOWE, EKSHUMACJE	39
7	PODMIOTY LECZNICZE	41
7.1	SZPITALE	41
7.2	SZPITALE UZDROWISKOWE	42
7.3	SANATORIA I PREWENTORIA	42
7.4	PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA	43
7.5	STACJE DIALIZ	44
7.6	PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH	44
7.7	ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE I PIEŁĘGNACYJNO-OPIEKUŃCZE	45
7.8	HOSPICJA	46
8	STAN SANITARNY OBIEKTÓW I ŚRODKÓW TRANSPORTU	47
8.1	PRZEJŚCIA GRANICZNE	47
8.2	DWORCE I STACJE KOLEJOWE	47
8.3	DWORCE AUTOBUSOWE	47
8.4	WIATY PRZYSTANKOWE	47
8.5	PORTY LOTNICZE	48
8.6	PRZYSTANIE	48
8.7	ŚRODKI TRANSPORTU PASAŻERSKIEGO	48
9	OCHRONA PRZED PROMIENIOWNIEM JONIZUJĄCYM I NIEJONIZUJĄCYM	50
9.1	PRACOWNIE RENTGENOWSKIE	50
9.2	ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE	50
9.3	PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH	50
9.4	PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE	50

10	OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI, OBROTU I MAGAZYNOWANIA ŻYWNOŚCI ORAZ ŻYWIENIA ZBIOROWEGO	51
10.1	ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI	51
10.2	WYTWÓRNIE LODÓW	52
10.3	PIEKARNIE	52
10.4	CIASTKARNIE	53
10.5	PRZETWÓRNIE OWOCOWO-WARZYWNE I GRZYBOWE.	54
10.6	WYTWÓRNIE NAPOJÓW BEZALKOHOLOWYCH I ROZLEWNIE PIWA	54
10.7	ZAKŁADY GARMAŻERYJNE	55
10.8	WYTWÓRNIE NATURALNYCH WÓD MINERALNYCH, NATURALNYCH WÓD ŹRÓDLANYCH I STOŁOWYCH	56
10.9	SKLEPY SPOŻYWCZE	57
10.10	MAGAZYNY HURTOWE	58
10.11	OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO	59
10.11.1	Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	59
10.11.2	Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	61
10.11.3	Stołówki pracownicze	62
10.11.4	Bufety przy zakładach pracy	63
10.11.5	Stołówki w domach wczasowych	63
10.11.6	Bloki żywienia w szpitalach	64
10.11.7	Kuchnie niemowlęce	64
10.11.8	Bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach	65
10.11.9	Bloki żywienia w domach opieki społecznej	65
10.11.10	Stołówki w żłobkach i domach małego dziecka	66
10.11.11	Stołówki szkolne	67
10.11.12	Stołówki w bursach i internatach	68
10.11.13	Stołówki na koloniach, półkoloniach, obozach, zimowiskach	68
10.11.14	Stołówki w przedszkolach	69
10.11.15	Stołówki w domach dziecka i młodzieży	69
10.11.16	Stołówki studenckie	70
10.11.17	Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych	70
10.11.18	Zakłady usług cateringowych	71
10.11.19	Inne zakłady żywienia	72
11	ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH	76
11.1	OCENA ŚRODOWISKA PRACY	76
11.2	CHEMIKALIA – WPROWADZANIE DO OBROTU I STOSOWANIE W DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ	76
11.3	OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO	77
11.4	CHOROBY ZAWODOWE	80

12	STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA	83
12.1	SZKOŁY PODSTAWOWE, GIMNAZJA I SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE	83
12.2	OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA	85
12.3	NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH	86
12.4	ŻŁOBKI I PRZEDSZKOŁA I PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	87
12.5	DOMY DZIECKA	87
12.6	INTERNATY I BURSRY ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM	87
12.7	SZKOŁY WYŻSZE	88
12.8	WYPOCZYNEK I REKREACJA	88
13	WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA	89
14	DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO – REPRESYJNA	95
15	WNIOSKI	96

1 WPROWADZENIE

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263, z późn. zm.), Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu przedstawia ocenę stanu sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r. Zgodnie z kompetencjami i zadaniami określonymi w wymienionej wyżej ustawie, a także w innych aktach prawnych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego prowadziły w 2012 r. wszechstronne działania w celu zapewnienia i zwiększenia bezpieczeństwa zdrowotnego ludności, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne – w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

W ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego wykonywane są badania laboratoryjne, w większości przez laboratoria WSSE we Wrocławiu oraz 16 PSSE na terenie woj. dolnośląskiego. Jedynie niektóre specjalistyczne badania wykonywane były przez laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie kraju, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego. Laboratoria wyposażone są w nowoczesną, poza nielicznymi wyjątkami, aparaturę i zestawy komputerowe, co umożliwia dostosowanie bazy laboratoryjnej do zwiększonych wymagań, zarówno co do zakresu badań, jak i ich wiarygodności. Badania wykonywane są w oparciu o wdrożony i stale doskonalony, pod względem skuteczności, system zarządzania, zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/ICE17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”.

Umożliwiają one skuteczniejsze identyfikowanie zagrożeń sanitarnych i tym samym umożliwiają podjęcie właściwych działań zwiększając bezpieczeństwo sanitarne województwa.

W 2012 r. organy PIS woj. dolnośląskiego wykonywały działania w zakresie zabezpieczenia sanitarno-epidemiologicznego Turnieju UEFA EURO 2012, zgodnie z Wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, wprowadzonymi zarządzeniem nr 84 A/10 z dnia 13.10.2010 r.

Wzorem lat ubiegłych Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego realizowała liczne programy edukacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i poprawę zdrowia społeczeństwa.

Realizując zadania statutowe Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego ściśle współpracowała z organami rządowymi i samorządowymi. W razie potrzeby podejmowała wspólne działania.

Przedkładana ocena stanu sanitarnego województwa dolnośląskiego oparta jest na wynikach kontroli obiektów i wynikach badań laboratoryjnych dokonanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu i 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych na terenie województwa dolnośląskiego.

2 ANALIZA ZAGROZEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH

Na terenie województwa dolnośląskiego w 2012 roku nie zarejestrowano zachorowań na błonicę, poliomyelitis, włośnicę, leptospirozę.

2.1 ZAKAŻENIA HIV I AIDS

Zakażenia HIV:

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku zarejestrowano 107 nowo wykrytych przypadków zakażeń HIV, o 22 przypadki mniej niż w 2011 r.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	107	3,72
2011	129	4,55

Polska:

Na terytorium kraju zarejestrowano spadek liczby zakażeń HIV. Ogółem rozpoznano zakażenie HIV u 1110 osób. Było to o 78 przypadków mniej niż w 2011 roku.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	1110	2,88
2011	1188	3,08

Zachorowania na AIDS:

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku zarejestrowano nieznaczny spadek liczby zachorowań na AIDS.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	30	1,04
2011	36	1,25

Polska:

W Polsce w 2012 roku zarejestrowano znaczny spadek zachorowań na AIDS – rozpoznano 220 przypadków AIDS. Było to o 21 przypadków mniej niż w roku poprzednim.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	220	0,57
2011	241	0,623

2.2 CHOROBY SZERZĄCE SIĘ DROGĄ PŁCIOWĄ

W roku 2012 zgłoszono na terenie **województwa dolnośląskiego** 57 przypadków zachorowań na kiłę - wsp. zap. 1,95/100 tys. (56 przypadków w roku 2011), 16 przypadków zachorowań na rzeżączkę - wsp. zap. 0,54/100 tys. (15 przypadków w roku 2011),

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

191 zachorowań wywołanych przez *Chlamydia trachomatis* - wsp. zap. 6,5/100 tys. (276 przypadków w roku 2011), 55 zachorowań na rzęsistkowicę - wsp. zap. 1,88/100 tys. (35 przypadków w roku 2011), 5 przypadków kłykcin kończystych - wsp. zap. 0,17/100 tys. (5 przypadków w roku 2011).

Jednostka chorobowa	Zachorowania (N)	
	Rok 2011	Rok 2012
Kiła	56	57
Podejrzenia zachorowania na kiłę	3	3
Rzeżączka	15	16
Nierzeżączkowe nieżyty	276	191
Kłykciny kończyste	5	5
Opryszczka narządów płciowych	0	0
Rzęsistkowica	35	55
Inne BNO	0	0
RAZEM	390	326

2.3 RÓŻYCZKA

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku odnotowano spadek liczby zachorowań na różyczkę.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	138	4,80
2011	552	19,19

Polska:

W skali ogólnokrajowej zarejestrowano znaczny wzrost zachorowań na różyczkę.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	6260	16,25
2011	4290	11,14

2.4 KRZTUSIEC

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku odnotowano wzrost liczby zachorowań na krztusiec.

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	221	7,68
2011	72	2,50

Polska:

W skali ogólnokrajowej również zarejestrowano znaczny wzrost zachorowań na krztusiec.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	4683	12,16
2011	1669	4,33

2.5 NAGMINNE ZAPALENIE PRZYUSZNIC

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku wystąpił spadek liczby zachorowań na świnkę.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
rok 2012	157	5,46
rok 2011	209	7,26

Polska:

W skali ogólnokrajowej zarejestrowano nieznaczny, w porównaniu z rokiem ubiegłym, spadek zachorowań na świnkę.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	2774	7,20
2011	2585	6,71

2.6 WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A, B i C

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A

W 2012 roku na terenie **województwa dolnośląskiego** zarejestrowano 7 zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, które wystąpiły u osób nie szczepionych i były związane z pobytem: w Egipcie, Afryce Zachodniej, Togo, Mali, Saharze, na Węgrzech (Balaton), w Niemczech (Kolonia).

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	7	0,24
2011	2	0,06

Również w **Polsce** zarejestrowano niewielki wzrost liczby zachorowań - 70 (wsk. zap. 0,18/100 tys.) w porównaniu z rokiem 2011, w którym zarejestrowano 65 zachorowań (wsk. zap. 0,17/100tys.).

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	70	0,18
2011	65	0,17

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B

W województwie dolnośląskim w 2012 roku nastąpił niewielki spadek zachorowań w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	100	3,47
2011	122	4,24

Z ogólnej liczby zachorowań na WZW B postać ostrą rozpoznano u 5 chorych, postać przewlekłą u 95 chorych. Wśród pacjentów, u których wystąpiła postać ostra WZW B, trzy osoby w okresie 6 miesięcy poprzedzających zachorowanie podawała w wywiadach kontakt z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą.

W roku 2012 w Polsce zarejestrowano o 5 zachorowań mniej. Na ogólną liczbę 1578 zachorowań zarejestrowano 85 przypadków o ostrej postaci wirusowego zapalenia wątroby.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	1578	4,1
2011	1583	4,1

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU C

Wszystkie przypadki wirusowego zapalenia wątroby typu C od 2009 roku są w Polsce kwalifikowane równocześnie w oparciu o dwie definicje: definicja przypadku z 2009 i 2005 roku.

Zachorowania zarejestrowane w Polsce w 2012 roku:

Wg definicji przypadku z roku	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2009	2258	5,86
2005	2245	5,83

Na terenie woj. dolnośląskiego zarejestrowano w 2012 roku :

Wg definicji przypadku z roku	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2009	255	8,87
2005	228	7,93

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Według wywiadów epidemiologicznych zarejestrowano 290 zachorowań, w tym pięć przypadków o ostrym przebiegu, żadna z osób w okresie 6 miesięcy przed zachorowaniem nie podawała w wywiadzie kontaktów z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą. Zachorowania zarejestrowane w Polsce w 2011 roku.

Wg definicji przypadku z roku	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2009	2189	5,68
2005	2151	5,58

Na terenie woj. dolnośląskiego zarejestrowano w 2011 roku :

Wg definicji przypadku z roku	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2009	279	9,70
2005	240	8,34

W 2011 roku według wywiadów epidemiologicznych zarejestrowano 318 zachorowań, w tym 7 przypadków o ostrym przebiegu, cztery osoby w okresie 6 miesięcy przed zachorowaniem podawały w wywiadach kontakt z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą.

2.7 BAKTERYJNE ZATRUCIA POKARMOWE

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku zarejestrowano wzrost zachorowań bakteryjnych zatruc pokarmowych.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	616	21,43
2011	597	20,75

Podobnie jak w latach ubiegłych dominującym czynnikiem etiologicznym były pałeczki *Salmonella* – stanowiły one w naszym województwie 51,46 % (317 zachorowań) ogółu bakteryjnych zatruc pokarmowych.

W roku 2012 odnotowano wyraźny wzrost liczby ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych w porównaniu z rokiem ubiegłym, w którym zgłoszono 7 ognisk zatruc zbiorowych.

W roku 2012 zarejestrowano na terenie województwa dolnośląskiego 14 ognisk, w tym:

- mieszkanie prywatne- 1 ognisko,
- hotele/ restauracje – 7 ognisk,
- ochotniczy hufiec pracy – 1 ognisko,
- schronisko młodzieżowe – 1 ognisko,
- sanatorium – 2 ogniska,
- dom dziecka – 1 ognisko,
- stołówka zakładowa – 1 ognisko.

Czynnikami etiologicznymi ww. zachorowań ogniskowych były pałeczki *Salmonella enteritidis* w 3 przypadkach, w 1 przypadku *gronkowiec koagulozodatni*, w 1 przypadku *Norowirusy*.

W 9 ogniskach nie ustalono czynnika etiologicznego.

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Polska:

W skali ogólnokrajowej zarejestrowano spadek zachorowań bakteryjnych zatruc pokarmowych – zarejestrowano o 808 przypadków mniej niż w 2011 roku.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	10039	26,09
2011	10847	28,16

W 2012 roku stwierdzono 8451 przypadków o etiologii salmonelozowej, co daje 84,18 % ogółu zachorowań.

2.8 GRUŻLICA

Sytuacja epidemiologiczna gruźlicy w województwie dolnośląskim w latach ubiegłych:

Lata	Liczba zachorowań (N)		Współczynnik zapadalności /100 tys.		Miejsce w „rankingu” województw
	dolnośląskie	Polska	dolnośląskie	Polska	
2006	586	-	20,2	-	-
2007	623	-	21,5	-	-
2008	584	-	20,3	-	-
2009	652	8236	22,7	21,6	11
2010	582	7509	20,2	19,7	12
2011	742	8478	25,8	22,2	12
*kwartały I, II, i III roku 2012	437				

Nowe zachorowania na gruźlicę płuc i pozapłucną w województwie dolnośląskim w pierwszych trzech kwartałach roku 2012:

GRUŻLICA	gruźlica płuc AFB (+)	gruźlica płuc AFB (-)	gruźlica p/płucna AFB (+)	gruźlica p/płucna AFB (-)	Razem
I kw. 2012 r	69	62	4	3	138
II kw. 2012 r	97	51	3	10	161
III kw. 2012 r	86	43	3	6	138
*IV kw. 2012 r	-	-	-	-	-

Nowe zachorowania na gruźlicę w pierwszych trzech kwartałach roku 2012 ogółem oraz wg podziału na dzieci, młodzież, gruźlica Bk (+):

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Kwartały roku 2012	Ogółem zarejestrowani	Dzieci (0-14)	Młodzież (15-19)	Gruźlica Bk (+)
I	138	0	0	73
II	161	1	5	100
III	138	0	2	89
*IV	-	-	-	-

*Zweryfikowane dane z Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie za IV kw. 2012 r. jeszcze nie wpłynęły do WSSE we Wrocławiu.

2.9 CHOROBA MENINGOKOKOWA

Województwo dolnośląskie:

W 2012 roku odnotowano spadek liczby zachorowań na chorobę meningokokową.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	17	0,66
2011	25	0,86

Polska:

W skali kraju zarejestrowano spadek zachorowań na chorobę meningokokową w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	234	0,61
2011	296	0,77

Dominującymi typami serologicznymi w województwie dolnośląskim w roku 2012, podobnie jak w latach poprzednich, była *Neisseria meningitidis* z grupy serologicznej B i C.

2.10 BORELIOZA

Na terenie województwa dolnośląskiego zanotowano w 2012 roku spadek zachorowań na chorobę z Lyme (borelioza), to jest o 188 przypadków mniej niż w roku 2011.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	472	16,42
2011	661	22,9

W Polsce również zarejestrowano spadek zachorowań, o 364 przypadki mniej niż w roku ubiegłym.

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	8806	22,86
2011	9170	23,80

Najwyższą zapadalność zanotowano na terenie powiatów- lubańskiego – 66,0/100tys. (37 zachorowań), kamiennogórskiego – 59,3/100.tys. (27 zachorowań) i kłodzkiego – 50,1/100tys. (82 zachorowania).

2.11 GRYPA I PODEJRZENIA ZACHOROWAŃ NA GRYPĘ

Województwo dolnośląskie:

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę:

W roku 2012 zarejestrowano 65863 zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę, o 32 348 przypadków mniej niż w 2011 roku.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	65863	2289,6
2011	98211	3414,1

W 2012 roku laboratoryjnie potwierdzono 5 zachorowań na grypę, w tym 0 przypadków grypy wywołanej nowym wirusem grypy A(H₁N₁)v, a w 2011 roku laboratoryjnie potwierdzono 123 zachorowania na grypę, w tym 89 przypadków grypy wywołanej nowym wirusem grypy A(H₁N₁)v.

Przypadki grypy wywołanej nowym wirusem A(H1N1)v

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	0	0
2011	89	3,09

Polska:

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę:

W skali ogólnokrajowej zarejestrowano wzrost liczby zachorowań – zgłoszono 1 457 023 zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	1 457 023	3781,95
2011	1 156 357	3001,52

Laboratoryjnie potwierdzono 153 zachorowania na grypę, w tym 0 przypadków grypy wywołanej nowym wirusem grypy A/H1N1v.

W 2011 roku laboratoryjnie potwierdzono 2 161 zachorowań na grypę, w tym 1 518 przypadków grypy wywołanej nowym wirusem grypy A/H1N1v.

Przypadki grypy wywołanej nowym wirusem A(H1N1)v

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Rok	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności /100 tys.
2012	0	0
2011	1518	3,97

2.12 ODRA

Na terenie województwa dolnośląskiego działają 753 punkty szczepień, w tym w 411 niepublicznych oraz 254 w strukturze SP ZOZ. Pozostałe to: oddziały noworodkowe i gabinety zabiegowe, w których wykonywane są szczepienia p/tężcowi, p/ WZW typu B, p/ grypie.

W roku 2012 obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi objęto 528 607 dzieci i młodzieży do 19-go roku życia.

W roku 2012 nie stwierdzono pogorszenia w porównaniu z latami ubiegłymi, wykonawstwa szczepień ochronnych.

Wszystkie noworodki urodzone w roku 2012, które nie miały przeciwwskazań do szczepień, zostały zaszczepione przeciwko gruźlicy. Na 25 844 noworodki nie zaszczepiono 85 z powodu przeciwwskazań, co stanowi 0,05 % nieuodpornionych w stosunku do liczby urodzeń. Podobna sytuacja dotyczy szczepień przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis i *Haemophilus Influenzae* typu b. Rocznik 2011 uodporniony jest w 98,9%.

Szczepienia obowiązkowe		
Szczepienie przeciwko	Osoby objęte szczepieniem	Wykonanie szczepień
odrze, śwince i różyczce	dzieci w 13-14 miesiącu życia	86,2%
	dzieci w trzecim roku życia	98,1,0%,
	dzieci w 6 roku życia	99,6 %
WZW typu B	dzieci do 5-go roku życia	99,7%
	uczniów szkół medycznych	99,9%
	studentów uczelni medycznych	100%
	pracownicy ochrony zdrowia	99,1,0%

Szczepienia zalecane		
Szczepienie przeciwko	Liczba osób zaszczepionych	W tym do lat 19
wzw typu A	2781	643
odkleszczowemu zapaleniu mózgu	2518	1233
żółtej gorączce	807	67
durowi brzuszemu	580	14
meningokokom	3567	3443
streptokokom	16944	16267
rotawirusom	7345	do 6-go miesiąca życia
zakażeniu wirusem brodawczaka ludzkiego	4567	4151
grypie	81309	7185

2.13 OGNISKA EPIDEMICZNE W SZPITALACH

W roku sprawozdawczym 2012 do Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa dolnośląskiego zgłoszono 10 ognisk epidemicznych (w roku 2011 liczba

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

zarejestrowanych ognisk epidemicznych kształtowała się na tym samym poziomie co w roku 2012).

Wśród ognisk epidemicznych zarejestrowanych przez zespoły kontroli zakażeń szpitalnych, wystąpiło 1 ognisko o nieznaney etiologii w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii. Przyczyną wystąpienia pozostałych 9 ognisk epidemicznych były czynniki etiologiczne wymienione w nw. tabeli.

Liczba ognisk epidemicznych	Czynnik etiologiczny
2	<i>Clostridium difficile</i>
1	<i>RSV – Syncytialny wirus oddechowy</i>
2	<i>Acinetobacter baumannii</i>
2	<i>Rotawirusy</i>
1	<i>Klebsiella pneumoniae</i>
1	Świerzbowiec
1	Nieustalony

Powyższe biologiczne czynniki chorobotwórcze stanowiły przyczynę wystąpienia ognisk epidemicznych w następujących oddziałach :

- anestezjologii i intensywnej terapii;
- chorób wewnętrznych;
- neonatologii z pododdziałem intensywnej terapii noworodków i wcześniaków;
- nefrologii;
- rehabilitacji neurologicznej.

3 OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI

Na obszarze województwa dolnośląskiego, według ewidencji powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, znajduje się 529 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, które dostarczają wodę 2 758 299 mieszkańcom Dolnego Śląska, oraz 243 urządzenia należące do innych podmiotów zaopatrujących w wodę.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, prowadząc własny monitoring jakości wody, a także opierając się na dokonanych ocenach przydatności wody realizowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w ramach kontroli wewnętrznej.

3.1 WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 10 001 – 100 000 M³/DOBĘ

Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 7 wodociągów sieciowych w przedziale produkcji wody od 10 001 do 100 000 m³/dobę. Zlokalizowane są one w 6 większych miastach województwa: Bolesławiec, Jelenia Góra, Legnica, Świdnica, Wałbrzych oraz Wrocław.

Pod względem jakości produkowanej wody część wodociągu sieciowego w Jeleniej Górze wody oceniono negatywnie z uwagi na niewłaściwą jakość wody. Z wody o nieodpowiedniej jakości korzystało 4 000 osób. Pozostałe urządzenia dostarczały wodę odpowiadającą wymaganiom sanitarnym.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę jakości wody dostarczanej mieszkańcom czterech wybranych miast.

Z sieci wodociągowej zaopatrującej Jelenią Górę pobrano 155 próbek wody do badań fizykochemicznych. W 23 próbkach (14,8%) stwierdzono przekroczenia wymagań sanitarnych w zakresie stężenia jonów wodorowych (pH) wody. Na zarządcę wodociągu nałożono, decyzją administracyjną, obowiązek doprowadzenia jakości wody (z ujęć Leśniczówka i Kamienna Wieża) do stanu zgodnie z wymaganiami.

Spośród zbadanych, pod względem mikrobiologicznym, 144 próbek wody, tylko 3 próbki nie spełniały wymagań sanitarnych (co stanowi 2,1%). Przekroczenia dotyczyły ponadnormatywnej liczby bakterii grupy coli (2 próbki) i *Escherichia coli* (1 próbka). Powtórne badania wody wykazywały zgodną z wymaganiami jakość wody.

W 2012 r. PPIS w Legnicy zbadał pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym 66 próbek wody uzdatnionej, pobranych z sieci wodociągu na terenie Legnicy. W 4 próbkach (6,1%) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów - mętności i barwy (w 2 próbkach) oraz obecności bakterii *Clostridium perfringens* w ilości 1 jtk w 100 ml (w 2 próbkach). Przekroczenia były krótkotrwałe. Wykonane niezwłocznie powtórne badania wykazały, że woda spełnia wymagania sanitarne.

Z wodociągu sieciowego Wałbrzych na terenie miasta Wałbrzycha pobrano 138 próbek wody (uwzględniając badania w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw), w tym:

- 110 do badań w zakresie monitoringu kontrolnego,
- 16 do badań w zakresie monitoringu przeglądowego,
- 10 próbek do badań rekontrolnych (w kierunku żelaza, mętności, barwy, benzo(a)pirenu oraz bakterii grupy coli i *Escherichia coli*),
- 2 próbki do badań w związku z wniesionymi interwencjami (w kierunku żelaza, manganu, mętności i barwy).

Zakwestionowano łącznie 12 próbek wody (8,7%) - stwierdzono przekroczenia parametrów fizykochemicznym - żelazo, mętność, barwa, benzo(a)piren oraz parametru bakteriologicznego - liczba bakterii grupy coli. Powtórne badania wody wykazały poprawę jej jakości i spełnienie wymagań sanitarnych.

W 2012 r. została wydana i wykonana decyzja nakazująca Wałbrzyskiemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. zrealizowanie działań naprawczych w celu doprowadzenia w sieci wodociągowej w dzielnicy Śródmieście w Wałbrzychu, do spełnienia norm sanitarnych, w zakresie zawartości żelaza w wodzie. Problem wynika z uwalniania osadów ze ścianek przewodów wodociągowych w wyeksploatowanej sieci; skutkiem tego jest zła ocena cech organoleptycznych wody przez jej odbiorców. Podjęte działania doprowadziły do poprawy parametrów wody w krótkim czasie, dlatego też nie było konieczne wydawanie kolejnych decyzji o warunkowej przydatności wody do spożycia.

Z sieci wodociągowej miasta Wrocławia, zaopatrywanego przez wodociąg sieciowy „Mokry Dwór” – Zakład Produkcji Wody Nr 1 i wodociąg sieciowy „Na Grobli” – Zakład Produkcji Wody Nr 2 - pobrano po 316 próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do badań fizykochemicznych oraz mikrobiologicznych.

Z ogólnej liczby 316 badań fizykochemicznych tylko w 3 (0,9 %) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów - poziomu żelaza (2 próbki kontrolne) i mętności (1 próbka kontrolna).

Z ogólnej liczby 316 badań mikrobiologicznych w 23 (7,2 %) stwierdzono przekroczenia wskaźników:

- w 18 próbkach - ogólnej liczby bakterii w temperaturze $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72 h inkubacji (oznaczona wartość maksymalna pow. 300 jtk w 1 ml wody),
- w 2 próbkach - obecność bakterii grupy coli (oznaczona wartość - 1 jtk w 100 ml wody),
- w 2 próbkach - obecność enterokoków (oznaczona wartość - 1 jtk w 100 ml wody),
- w 1 próbce - obecność pojedynczych bakterii *Clostridium perfringens*, łącznie ze sporami (oznaczona wartość maksymalna - 1 jtk w 100 ml wody).

Podjęte działania doprowadziły w krótkim czasie do zapewnienia właściwej jakości wody.

Na podstawie wykonanych badań laboratoryjnych próbek kontrolnych wody uzdatnionej (pobrane w zakładach produkcji wody, z sieci rozprowadzającej oraz z punktów czerpania wody przez konsumentów) uwzględniając liczbę próbek, w których stwierdzono przekroczenia obowiązujących norm sanitarnych i rodzaj oraz poziomy przekroczonych parametrów, jakość wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia dostarczanej mieszkańcom miasta Wrocławia w całym 2012 r., oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi.

3.2 WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 1 001 – 10 000 M³/DOBE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 66 wodociągów sieciowych o produkcji wody mieszczącej się w ww. przedziale. Jakość wody skontrolowana została we wszystkich wodociągach. Wodę nie spełniającą wymagań sanitarnych dostarczało okresowo 12 wodociągów, wymienionych w tabeli 2. Z wody o nieodpowiedniej jakości korzystało okresowo 167 795 osób.

3.3 WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI 101 – 1 000 M³/DOBE

W ewidencji PSSE znajdują się 232 wodociągi sieciowe o takiej wydajności. Z tej grupy 36 urządzeń wymienionych w tabeli 3 dostarczało konsumentom wodę odbiegającą od wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia. Z wody o nieodpowiedniej jakości korzystało okresowo 80 449 osób.

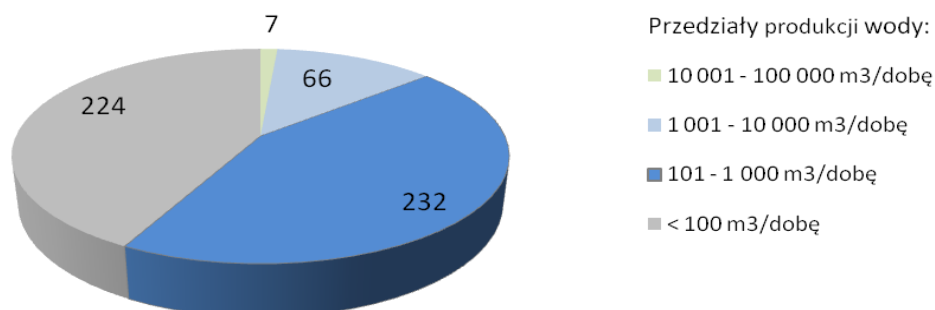
3.4 WODOCIĄGI W PRZEDZIALE PRODUKCJI < 100 M³/DOBE

W 2012 r. zewidencjonowane były 224 wodociągi sieciowe o ww. produkcji wody. Spośród 220 skontrolowanych wodociągów jakość wody nie odpowiadającą wymaganiom

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

stwierdzono w 33 urządzeniach, wymienionych w tabeli 4. Z wody o kwestionowanych parametrach korzystało okresowo 18 320 osób.

Liczba wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę
- w zależności od ilości produkowanej wody

PRYZNANE ODSTĘPSTWA DLA WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI

W 2012 roku udzielona została przez PPIS w Lubinie jedna zgoda na odstępstwo (dotycząca wodociągu Wielowieś) od dopuszczalnych wartości parametrów, określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417, ze zm.).

Łącznie na terenie województwa dolnośląskiego obowiązywały, w ciągu ubiegłego roku, cztery zgody na odstępstwo (wydane przez PPIS), które dotyczyły następujących parametrów:

- azotany – wodociąg sieciowy Wielowieś (w powiecie lubińskim), zaopatrujący w wodę 1834 osoby – termin udzielonego odstępstwa do dnia 31.12.2013 r., oraz wodociąg sieciowy Męcinka (w powiecie jaworskim), zaopatrujący w wodę 960 osób – termin udzielonego odstępstwa do dnia 31.12.2012 r.
- arsen – wodociąg sieciowy Bukołowo (w powiecie trzebnickim), zaopatrujący w wodę 853 osoby – termin udzielonego odstępstwa do dnia 30.07.2013 r.,
- nikiel – wodociąg sieciowy Kostomłoty (w powiecie średzkim), zaopatrujący w wodę 2147 osób – termin udzielonego odstępstwa do dnia 31.03.2013 r.

W poniższych tabelach zestawiono wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę (z podziałem na ich główną lokalizację - miasto, wieś), w poszczególnych przedziałach produkcji wody, które były nadzorowane przez właściwych PPIS woj. dolnośląskiego i uzyskały negatywną ocenę jakości wody (okresowo nie spełniały wymagań jakościowych).

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Tabela 1 Wodociągi dostarczające okresowo wodę o niewłaściwej jakości

- wodociągi w przedziale produkcji wody od 10 001 do 100 000 m³/dobę

Lp.	Gmina	Nazwa wodociągu	Największa miejscowość (pod względem liczby ludności) zaopatrywana przez wodociąg		Wskaźniki dyskwalifikujące wodę		Liczba miejscowości zaopatrywanych w wodę	Liczba ludności korzystającej z wody o jakości nie odpowiadającej wymaganiom sanitarnym
			Miasto	Wieś	fizykochemiczne	mikrobiologiczne		
powiat jeleniogórski								
1	Jelenia Góra	Jelenia Góra	Jelenia Góra	-	stężenie jonów wodorowych (pH)	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i> (jednorazowo)	1	4000

Tabela 2.

- wodociągi w przedziale produkcji wody od 1 001 do 10 000 m³/dobę

Lp.	Gmina	Nazwa wodociągu	Największa miejscowość (pod względem liczby ludności) zaopatrywana przez wodociąg		Wskaźniki dyskwalifikujące wodę		Liczba miejscowości zaopatrywanych w wodę	Liczba ludności korzystającej z wody o jakości nie odpowiadającej wymaganiom sanitarnym
			Miasto	Wieś	fizykochemiczne	mikrobiologiczne		
powiat jaworski								
1	Jawor	Jawor	Jawor	-	mangan, żelazo	bakterie grupy coli	5	28900
powiat jeleniogórski								
2	Szklarska Poręba	Szklarska Poręba	Szklarska Poręba	-	stężenie jonów wodorowych (pH)	pojedyncza bakteria <i>Clostridium perfringens</i> (jednorazowo)	1	6867
3	Karpacz	Karpacz	Karpacz	-	stężenie jonów wodorowych (pH), benzo(a)piren, WWA (jednorazowo)	pojedyncza bakteria <i>Clostridium perfringens</i> (jednorazowo)	1	2000
4	Piechowice	Piechowice	Piechowice	-	glin, mętność	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i> (jednorazowo)	1	5000
5	Kowary	Kowary	Kowary	-	stężenie jonów wodorowych (pH)	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i> , enterokoki, <i>Clostridium perfringens</i> (jednorazowo)	1	3000
powiat kłodzki								
6	Polanica Zdrój	Polanica Zdrój	Polanica Zdrój	-	żelazo, stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	6573
7	Lądek Zdrój	Lądek Zdrój	Lądek Zdrój	Stójków	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	2	5900
powiat lwówecki								
8	Lwówek Śląski	Lwówek Śląski	Lwówek Śląski	Płóczki	mangan	-	3	9717
9	Gryfów Śląski	Gryfów Śląski	Gryfów Śląski	Wieża, Krzewie	mangan, żelazo	-	3	7847

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

powiat oleśnicki								
10	Oleśnica	Oleśnica	Oleśnica	-	żelazo, mangan, mętność	-	1	36929
powiat świdnicki								
11	Świebodzice	Świebodzice - Dobromierz	Świdnica	-	mangan	-	1	20722
powiat zgorzelecki								
12	Zgorzelec	Zgorzelec	Zgorzelec	Jędrzychowice	mangan		5	34340

Tabela 3.

- wodociągi w przedziale produkcji wody od 101 do 1 000 m³/dobę

Lp.	Gmina	Nazwa wodociągu	Największa miejscowość (pod względem liczby ludności) zaopatrywana przez wodociąg		Wskaźniki dyskwalifikujące wodę		Liczba miejscowości zaopatrywanych w wodę	Liczba ludności korzystającej z wody o jakości nie odpowiadającej wymaganiom sanitarnym
			Miasto	Wieś	fizykochemiczne	mikrobiologiczne		
powiat jaworski								
1	Jawor	Bolków	Bolków	-	barwa, mętność	bakterie grupy coli	4	6630
2	Jawor	Paszowice	-	Paszowice	mętność	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i>	2	1380
3	Jawor	Targoszyn	-	Targoszyn	chlor wolny		2	1430
powiat jeleniogórski								
4	Podgórzyn	Sosnówka	-	Sosnówka	stężenie jonów wodorowych (pH), glin, żelazo, mętność	-	1	200
5	Podgórzyn	Zachętnie	-	Zachętnie	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	340
6	Podgórzyn	Podgórzyn	-	Borowice	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	2949
7	Mysłakowice	Mysłakowice	-	Mysłakowice	stężenie jonów wodorowych (pH), benzo(a)piren, WWA (jedenorazowo)	-	1	7750
powiat lubański								
8	Świeradów	Wrzos	Świeradów Zdrój	-	glin	-	1	3500
9	Świeradów	Bronka Czecha	Świeradów Zdrój	-	glin	-	1	1200
10	Świeradów	Łużyca	Świeradów Zdrój	-	glin	-	2	800
11	Leśna	Pobiedna	-	Pobiedna	mętność, mangan	-	1	723
powiat lubiński								
12	Lubin	Lisiec	-	Lisiec	barwa, mętność, zapach, żelazo, mangan	bakterie grupy coli, ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h	3	938
13	Lubin	Składowice	-	Składowice	mangan	bakterie grupy coli, enterokoki, ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h	3	1110
14	Ścinawa	Wielowieś	-	Wielowieś	azotany	-	2	1834
powiat lwówecki								
15	Lwówek Śląski	Płakowice	Lwówek Śląski	Zbylutów	selen	-	13	3851
powiat milicki								

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

16	Cieszków	Ujazd	-	Ujazd	żelazo, mętność	-	4	777
powiat polkowicki								
17	Chocianów	Brunów	-	Brunów	mangan	-	3	1176
powiat średzki								
18	Środa Śląska	Wojczyce	nie dotyczy	Wojczyce	mangan	-	3	859
19	Malczyce	Mazurowice	nie dotyczy	Mazurowice	mętność, mangan	-	3	838
20	Malczyce	Dębice	nie dotyczy	Dębice	mangan	-	6	950
21	Miękinia	wodociąg Mrozów	nie dotyczy	Mrozów	mętność	-	7	2071
22	Miękinia	Lutynia	nie dotyczy	Lutynia	mangan	-	7	2904
23	Kostomłoty	Kostomłoty	nie dotyczy	Kostomłoty	nikiel	-	5	2147
powiat trzebnicki								
24	Oborniki Śląskie	Osolin	-	Osolin	mangan	-	5	1309
25	Wisznia Mała	Psary	-	Psary	mangan, żelazo	-	3	2412
26	Żmigród	Bukołowo	-	Niezgoda	arsen	-	7	853
27	Trzebnica	Blizocin	-	Kuźniczysko	żelazo	-	5	1261
powiat wołowski								
28	Wińsko	Krzelow	-	Krzelow	-	enterokoki	2	827
powiat ząbkowicki								
29	Złoty Stok	Złoty Stok	Złoty Stok	-	mętność, żelazo	-	2	358
30	Kamieniec Ząbkowicki	Sudety	-	Kamieniec Ząbkowicki	mętność, żelazo	-	2	5512
31	Bardo	Bardo	Bardo		mangan	-	1	2733
powiat zgorzelecki								
32	Węgliniec	Węgliniec	Węgliniec	Stary Węgliniec	stężenie jonów wodorowych (pH), mangan	-	4	4373
33	Węgliniec	Czerwona Woda	-	Czerwona Woda	stężenie jonów wodorowych (pH), mangan	-	1	1612
34	Węgliniec	Ruszków	-	Ruszków	mętność, mangan, żelazo	-	2	1812
35	Pieńsk	Pieńsk	Pieńsk	Stojanów	stężenie jonów wodorowych (pH), mangan	-	10	9430
36	Zgorzelec	Żarska Wieś MOP	-	Żarska Wieś	mętność, mangan	-	1	1600

Tabela 4.

- wodociągi o produkcji wody do 100 m³/dobę

Lp	Gmina	Nazwa wodociągu	Największa miejscowość (pod względem liczby ludności) zaopatrywana przez wodociąg		Wskaźniki dyskwalifikujące wodę		Liczba miejscowości zaopatrywanych w wodę	Liczba ludności korzystającej z wody o jakości nie odpowiadającej wymaganiom sanitarnym
			Miasto	Wieś	fizykochemiczne	mikrobiologiczne		
powiat dzierżoniowski								
1	Łagiewniki	Sieniawka	-	Jaźwina	mangan	-	6	1524
powiat górowski								
2	Wąsosz	Wąsosz-Młynary	Wąsosz	Młynary	mętność, żelazo	bakterie grupy coli	3	1026
powiat jaworski								

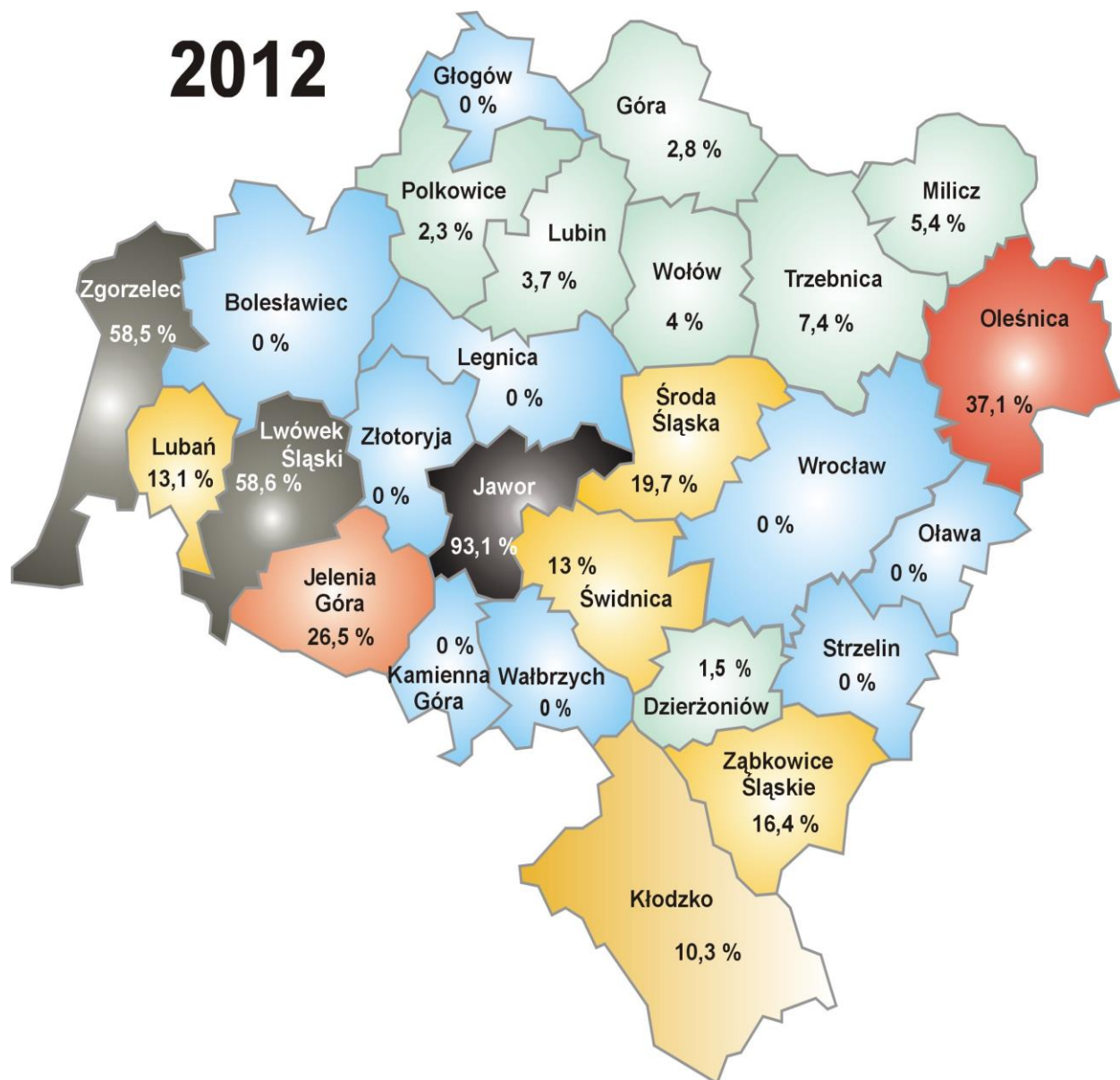
Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

3	Bolków	Stare Rochowice	-	Stare Rochowice	-	<i>Escherichia coli</i> , bakterie grupy coli	1	440
4	Paszowice	Kwietniki	-	Kwietniki	-	bakterie grupy coli	2	390
5	Paszowice	Nowa Wieś Wielka	-	Nowa Wieś Wielka	mangan	bakterie grupy coli	2	140
6	Paszowice	Pogwizdów	-	Pogwizdów	mangan	bakterie grupy coli	1	410
7	Bolków	Wierzchosławice Górne	-	Wierzchosławice Górne	-	<i>Clostridium perfringens</i>	1	860
8	Męcinka	Muchów	-	Muchów	-	bakterie grupy coli	4	730
9	Męcinka	Męcinka	-	Męcinka	azotany	bakterie grupy coli	2	960
10	Męcinka	Słup	-	Słup	-	ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h, bakterie grupy coli	1	1270
powiat jeleniogórski								
11	Podgórzyn	Przesieka	-	Przesieka	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	260
12	Piechowice	Michałowice	Michałowice	-	stężenie jonów wodorowych (pH), glin	-	1	650
13	Mysłakowice	Kostrzyca	-	Kostrzyca	stężenie jonów wodorowych (pH), mętność, żelazo	-	1	95
14	Stara Kamienica	Stara Kamienica	-	Stara Kamienica	mętność	-	-	200
15	Stara Kamienica	Kopaniec	-	Kopaniec	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	250
16	Stara Kamienica	Stara Kamienica-Kromnów	-	Stara Kamienica-Kromnów	stężenie jonów wodorowych (pH), mętność, mangan	-	1	1051
powiat kłodzki								
17	Międzylesie	Długopole Górne	-	Długopole Zdrój	mętność	-	1	1100
18	Lądek Zdrój	Kąty Bystrzyckie	-	Kąty Bystrzyckie	stężenie jonów wodorowych (pH)	-	1	39
powiat lwówecki								
19	Lwówek Śląski	Sobota	-	Sobota	azotany	-	1	498
powiat milicki								
20	Milicz	Dom Myśliwski "Kubryk"	-	Krzyszków	-	ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h	1	8
21	Milicz	Hotel Hubertówka w Zamku Myśliwskim k/Gądkowic	-	Hotel Hubertówka w Zamku Myśliwskim k/Gądkowic	-	ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h	-	2
22	Milicz	Henrykowice	-	Borzynowo	mętność, jon amonowy, mangan	ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2°C po 72h	3	349
23	Cieszków	Jankowa	-	Jankowa	mangan	-	7	855
powiat oleśnicki								
24	Bierutów	Wabienice	-	Wabienice	mangan	-	1	466
powiat polkowicki								
25	Gaworzycze	wodociąg sieciowy	-	Dalków	żelazo, mangan, mętność	-	1	279
powiat średzki								
26	Malczyce	Malczyce-Stocznia	-	-	mętność, amonowy jon	-	-	80
27	Kostomłoty	Mieczków	-	Mieczków	mangan	-	1	323
powiat wołowski								

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

28	Wińsko	Moczydlnica Klasztorna	-	Moczydlnica Klasztorna	-	enterokoki, bakterie grupy coli	4	566
29	Wołów	Stary Wołów	-	Stary Wołów	mangan	-	2	509
powiat ząbkowicki								
30	Ząbkowice Śląskie	Agrol Bobolice 9	-	Bobolice	azotany	-	1	380
31	Ząbkowice Śląskie	Braszowice	-	Braszowice	mangan	-	3	1160
powiat zgorzelecki								
32	Zgorzelec	Radomierzyce	Radomierzyce	Łomnica	mangan	-	6	1090
33	Węgliniec	Zielonka	Zielonka	Zielonka	mętność, stężenie jonów wodorowych (pH), mangan, żelazo	-	1	360

Poniższa mapa przedstawia odsetek mieszkańców Dolnego Śląska w poszczególnych powiatach zaopatrywanych w wodę z wodociągów sieciowych – korzystających z wody okresowo niespełniającej wymagań jakościowych, negatywnie ocenianej przez właściwego PPIS.

3.5 INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

W ewidencji PSSE oraz WSSE znajdują się łącznie 243 urządzenia służące do zaopatrzenia w wodę, które zarządzane są przez podmioty, których główną działalnością nie jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Organy PIS skontrolowały jakość wody ze 101 takich urządzeń, stwierdzając, że 21 spośród nich dostarczało do konsumentów wodę odbiegającą od wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia. Z wody o nieodpowiedniej jakości korzystało okresowo 130 osób.

3.6 PRZEKROCZENIA PARAMETRÓW W WODOCIĄGACH ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ

Pod względem mikrobiologicznym najczęściej przekroczeń parametrów odnotowano w wodociągach w przedziale produkcji wody od 101 do 1000 m³/dobę (111 przekroczeń). Najczęściej przekraczany wskaźnikiem, w tej grupie parametrów, były bakterie grupy coli.

Pod względem chemicznym, dla parametrów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, największą ilość przekroczeń stwierdzano również w wodociągach w przedziale produkcji wody od 101 do 1000 m³/dobę (36 przekroczeń). Najwięcej przekroczeń dotyczyło azotanów.

Pod względem fizykochemicznym i organoleptycznym największą ilość przekroczeń parametrów stwierdzano w wodociągach w tym samym przedziale produkcji wody (218 przekroczeń). Najczęściej przekraczany wskaźnikami, w tej grupie parametrów, były: mangan, mętność, stężenie jonów wodorowych (pH) oraz żelazo.

3.7 INFORMACJE NT. ZWODOCIĄGOWANIA MIEJSCOWOŚCI NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

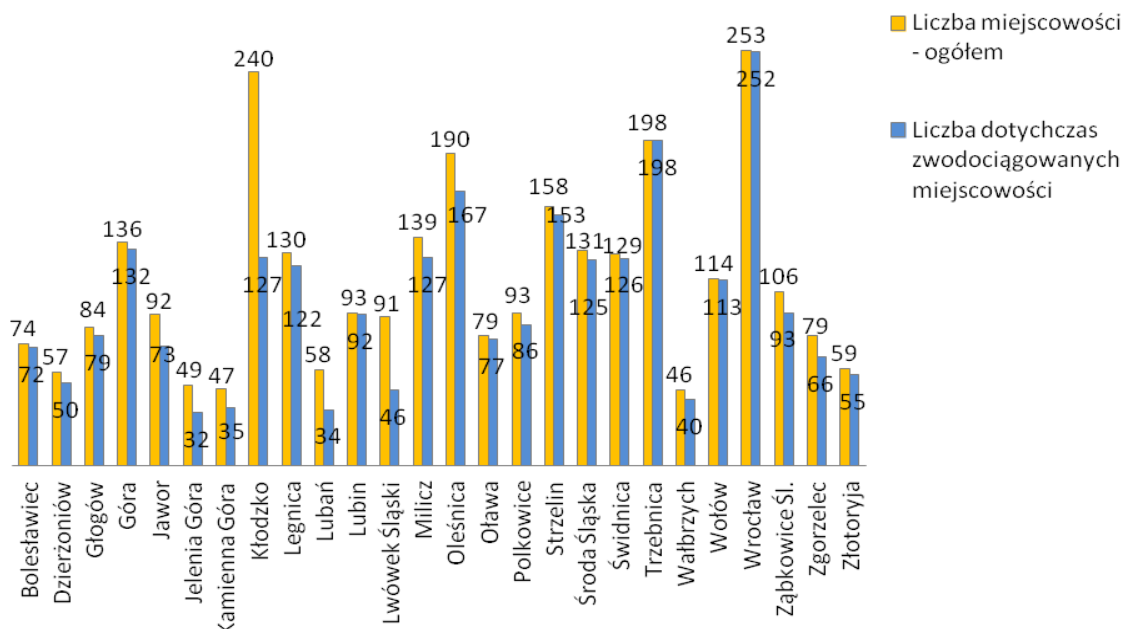
Według informacji zebranych przez PSSE na terenie województwa dolnośląskiego stopień zwodociągowania miejscowości wynosi:

Lp.	Rodzaj miejscowości	Ilość miejscowości		Stopień zwodociągowania [%]
		ogółem	zwodociągowanych	
1	miasta	91	91	100,0
2	wsie	2431	2206	90,7
3	przysiółki	281	203	72,2
4	osady	75	42	56,0
5	kolonie	35	22	62,9
6	inne (leśniczówki, grupy domów, itp.)	12	8	66,7
Razem:		2925	2572	

Na obszarze województwa dolnośląskiego odsetek zwodociągowanych miejscowości (licząc wszystkie miasta, wsie, przysiółki, osady, kolonie i inne) wynosi 87,9%. Łączna liczba mieszkańców województwa dolnośląskiego zaopatrywanych w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia wynosi 2 758 299, co stanowi 94,6% ogółu mieszkańców Dolnego Śląska (2 915 516).

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Stopień zwodociągowania miejscowości położonych na obszarze województwa dolnośląskiego, w rozbiciu na powiaty, przedstawiono na poniższym diagramie.

3.8 OCENA JAKOŚCI WODY UJMOWANEJ DO CELÓW WODOCIĄGOWYCH

Na obszarze województwa dolnośląskiego w 2012 roku zewidencjonowano ogółem 714 ujęć wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, z czego większość – 628, stanowią ujęcia podziemne, a 86 to ujęcia powierzchniowe.

Ujęcia zasilane wodą powierzchniową występują na terenie 13 powiatów województwa. Najwięcej tego rodzaju ujęć zlokalizowanych jest w powiatach: jeleniogórskim, kłodzkim, lubańskim i wałbrzyskim.

Spśród 62 ocenionych ujęć powierzchniowych 19 ujęć spełnia kryteria kategorii A1. Nadal dominuje ilość ujęć zakwalifikowanych do kategorii A2 – 32 ujęcia (głównie ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych: bakterii grupy coli, bakterii *Escherichia coli* oraz paciorkowców kałowych). Natomiast 9 ujęć zakwalifikowanych zostało do kategorii A3 (głównie ze względu na takie parametry jak: BZT₅, mangan, fenole oraz bakterie grupy coli i bakterie *Escherichia coli*). Dwa ujęcia, ze względu na zbyt dużą zawartość fosforanów w wodzie, znalazły się poniżej kategorii A3.

3.9 POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody dokonała 957 kontroli urządzeń wodociągowych. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożonych zostało 5 mandatów na kwotę 400,00 zł.

W 2012 roku wydane zostały 563 decyzje administracyjne, w tym 269 decyzji dotyczących: nakazu poprawy jakości wody do spożycia, warunkowej jej przydatności lub przedłużenia terminu wykonania obowiązków. Pozostałe 294 decyzje obciążały opłatami za badania laboratoryjne oraz inne czynności wykonywane w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego.

3.10 OCENA JAKOŚCI WODY W KĄPIELISKACH I MIEJSCACH WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajdują się 4 kąpieliska śródlądowe zlokalizowane w:

- Miliczu, kąpielisko Karłów, ul. Poprzeczna 13 (powiat milicki),
- Starej Morawie, potok Morawka (powiat kłodzki),
- Radkowie, zbiornik Posna, Kolonia Leśna 1 (powiat kłodzki),
- Stradonii Wierzchniej, zalew Stradomia (powiat oleśnicki)

oraz 21 miejsc wykorzystywanych do kąpeli (wymienionych w pkt 6.8).

W sezonie letnim 2012 skontrolowane zostały wszystkie obiekty.

Tylko w jednym akwenu – miejscu wykorzystywanym do kąpeli: Staw kąpielowy w Złotym Stoku (w powiecie ząbkowickim), jakość wody pod względem mikrobiologicznym nie odpowiadała wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86, poz. 478). W wodzie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości dla enterokoków oraz bakterii *Escherichia coli*. W sprawie niewłaściwej jakości wody prowadzono postępowanie administracyjne.

4 POMIARY NATEŻENIA HAŁASU WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ

Pomiary hałasu w lokalach mieszkalnych i pomieszczeniach biurowych przeprowadzono w związku z interwencjami mieszkańców powiatu wrocławskiego. Zgłoszone interwencje (21) dotyczyły hałasu:

- usługowo - handlowego (11 obiektów mieszkalnych, 1 obiekt użyteczności publicznej),
- instalacyjnego (6 obiektów mieszkalnych),
- innego (3 obiekty mieszkalne).

Przekroczenia poziomu dźwięku A wykazano łącznie w 6 obiektach. Właściwy miejscowo PPIS podjął działania w celu doprowadzenia do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, tj. obniżenia hałasu do dopuszczalnych wartości.

5 OCENA ZANIECZYSZCZENIA CHEMICZNEGO POWIETRZA WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ

W 2012 r. organy PIS w ramach nadzoru bieżącego przeprowadziły badania zanieczyszczenia powietrza wewnątrz pomieszczeń w 3 obiektach. Zdyskwalifikowany został jeden obiekt użyteczności publicznej oraz jeden lokal mieszkalny. Podjęto działania w celu doprowadzenia do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

6 STAN SANITARNY MIAST I TERENÓW WIEJSKICH

6.1 MIASTA I TERENY WIEJSKIE

Stan sanitarno-porządkowy miast i terenów wiejskich w 2012 r., w porównaniu do stanu z lat poprzednich, nie uległ istotnej zmianie.

W większości miejscowości place, ulice oraz przystanki były sprzątane na bieżąco, a kosze na odpady komunalne systematycznie opróżniane. Odpady z posesji gromadzone w pojemnikach i kontenerach ustawionych w wydzielonych miejscach. Odbiorem odpadów zajmują się wyspecjalizowane firmy. Rady Gmin uchwały regulaminy określające szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku, które m.in. wprowadzają obowiązek selektywnej zbiórki odpadów. Na terenach wiejskich stwierdza się jednak niedostateczną ilość pojemników umożliwiających segregację odpadów. Nadal problemem są „dzikie” wysypiska śmieci, zanieczyszczone odchodami zwierzęcymi chodniki, podwórka i skwery, zaśmiecone przejścia poziome i pasy zieleni, zły stan techniczny starej zabudowy. W województwie dolnośląskim stopień zwodociągowania miejscowości jest nadal znacznie wyższy niż stopień skanalizowania, co może prowadzić do różnych nieprawidłowości. Część ścieków w rejonie gospodarstw jest odprowadzana do gruntów w sposób niekontrolowany. W celu dalszej poprawy stanu sanitarnego terenów wiejskich konieczna jest rozbudowa sieci kanalizacyjnych.

Zgłoszone do PSSE wnioski o podjęcie interwencji dotyczyły najczęściej złego stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej, złej jakości wody, wycieków nieczystości, zawilgocenia i zagrzybienia pomieszczeń mieszkalnych, złego stanu sanitarnego śmietników, uciążliwości wynikających z hodowli drobnych zwierząt.

6.2 TERENY REKREACYJNE

W ewidencji organów PIS województwa dolnośląskiego znajduje się 738 obiektów z tej grupy. Są to m.in. parki miejskie i ogródki jordanowskie, place zabaw, piaskownice, obiekty sportowo-rekreacyjne: boiska sportowe, korty tenisowe, lodowiska.

W roku 2012 skontrolowano 427 obiektów. W zdecydowanej większości przypadków stwierdzono, że posesje parków i terenów rekreacyjnych są zadbane, utrzymane w należytym

porządku, zieleń pielęgnowana. Zarządcy placów zabaw wymieniali piasek w piaskownikach oraz dokonywali przeglądu technicznego urządzeń rekreacyjnych znajdujących się na placach zabaw. Obiekty małej architektury, ławki oraz kosze na śmieci utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Tereny obiektów ogrodzone i utrzymane czysto. Przed wejściem na teren obiektów znajdują się tablice informujące o zakazie wprowadzania zwierząt na teren placów zabaw.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 31 obiektach. Uszkodzenia ławek i koszy na odpady stwierdzono w parkach, m.in. w: Bolesławcu, Jeleniej Górze, Szklarskiej Porębie, Lwówku Śląskim i Wrocławiu. Uszkodzone obudowy piaskownic, zły stan urządzeń zabawowych oraz brak informacji o zakazie palenia tytoniu, stwierdzono na placach zabaw zlokalizowanych na terenie powiatów: strzelińskiego, wałbrzyskiego, wołowskiego, ząbkowickiego. W Kompleksie Sportowo-Rekreacyjnym przy ul. Kłodzkiej w Jedlinie Zdroju (powiat wałbrzyski) stwierdzono zły stan sanitarno-porządkowy zaplecza socjalnego i urządzeń sanitarnych.

6.3 PŁYWALNIE KRYTE

Według ewidencji PSSE i WSSE na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonują 122 pływalnie kryte (112 obiektów w miastach i 10 obiektów na terenach wiejskich). W 2012 roku skontrolowano pomieszczenia i urządzenia 110 pływalni krytych. Przeprowadzono łącznie 309 kontroli. Niezgodny z wymaganiami stan sanitarny stwierdzono w 22 obiektach, w tym w 18 pod względem technicznym.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w obiektach znajdujących się w na terenie 6 powiatów województwa dolnośląskiego:

- jeleniogórski – pływalnia w Hotelu „Las” w Piechowicach, ul. Turystyczna 8; pływalnia w Szkole Podstawowej Nr 11 w Jeleniej Górze, ul. Moniuszki 8; pływalnia w Hotelu „Skalny” w Karpaczu, ul. Obrońców Pokoju 5; pływalnia w Hotelu „Bronit” w Szklarskiej Porębie, ul. Mickiewicza 21;
- kłodzki – pływalnia przy Hotelu Uzdrawiskowym „St. George” w Kudowie-Zdroju, ul. Kościuszki 180; pływalnia przy Hotelu „Sana” w Polanicy-Zdroju, ul. Górska 2;
- lubiński – pływalnia przy Zespole Szkół nr 2 w Lubinie, ul. Szpakowa 1;
- wałbrzyski – pływalnia w Wałbrzychu, ul. Grodzka 71;
- wrocławski – pływalnia w Przychodni Specjalistyczno-Rehabilitacyjnej „Pulsantis” Sp. z o.o. we Wrocławiu, ul. Ostrowskiego 3; pływalnia Studium Wychowania Fizycznego i Sportu przy Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, ul. Kamienna 43; pływalnia przy Szkole Podstawowej we Wrocławiu, ul. Czeska 38; pływalnia w Hotelu „Monopol” we Wrocławiu, ul. H. Modrzejewskiej 2; pływalnia przy Szkole Podstawowej Nr 113 we Wrocławiu, ul. Zemska 16 C,
- zgorzelecki – pływalnia w Bogatyni przy ul. Wyczółkowskiego 42a.

Stwierdzone uchybienia to m.in. brudne, zawilgocone ściany i sufity pomieszczeń pływalni, zniszczona stolarka i glazura podłogowa korytek i niecki basenowej, zły stan sufitów i drzwi w pomieszczeniach szatni i pomieszczeniach z suszarkami, zniszczony podest w saunie, zniszczone obudowy filtrów wodnych i posadzki w pomieszczeniu filtrowania wody. W związku ze stwierdzonym złym stanem sanitarno-technicznym właściwi miejscowo PPIS wydali decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości. Część z nich została wykonana w 2012 r., pozostałe są w trakcie realizacji.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobierane były również próbki wody do badań laboratoryjnych. Zakwestionowano jakość wody pod względem mikrobiologicznym, ze względu na obecność w wodzie bakterii z grupy coli, *Escherichia coli* lub gronkowców koagulazododatnich, m.in., w następujących obiektach :

- powiat wrocławski - pływalnia przy Szkole Podstawowej Nr 102 we Wrocławiu, ul. Czeska 38, pływalnia w Przychodni Specjalistyczno-Rehabilitacyjna „Pulsantis” Sp. z o.o. we Wrocławiu, ul. Ostrowskiego 3, pływalnia przy Szkole Podstawowej Nr 72 we Wrocławiu, ul. Trwała 17/19, pływalnia przy Szkole Podstawowej Nr 17 we Wrocławiu, ul. Wieczysta 105,
- powiat legnicki - pływalnia przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 3 w Legnicy, ul. Mazowiecka 3,
- powiat lubański - pływalnia MOSiR „Laguna” w Lubaniu, ul. Różana 2, pływalnia w D.W. „Magnolia” w Świeradowie-Zdroju, ul. Zdrojowa 9, pływalnia w D.W. „Vitae” w Świeradowie-Zdroju, ul. E. Orzeszkowej 8
- powiat kłodzki, pływalnia w Hotelu „Zamek na Skale” w Trzebieszowicach 151, pływalnia „Wojciech” w Łądku-Zdroju, pl. Mariański 1, pływalnia w D.W. „Hanka” w Zieleńcu 17.

Po przeprowadzeniu skutecznej dezynfekcji i otrzymaniu prawidłowych wyników badań wody ww. obiekty dopuszczono do użytkowania.

W kilku nadzorowanych przez organy PIS obiektach z tej grupy przeprowadzono prace remontowe, m.in. na pływalni „Chrobry” w Głogowie przy ul. Rudnowskiej 17 oraz w szatniach i toaletach pływalni przy Zespole Szkół Budowlanych im. Wojska Polskiego w Legnicy, ul. Grabskiego 14/22.

6.4 PŁYWALNIE ODKRYTE

W ewidencji organów PSSE i WSSE województwa dolnośląskiego znajduje się 61 pływalni odkrytych, w tym 45 obiektów w miastach i 16 obiektów na terenach wiejskich. W 2012 r. skontrolowano ogółem pomieszczenia i urządzenia 45 obiektów. Ogółem przeprowadzono 120 kontroli, w wyniku których stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny w 3 obiektach:

- pływalni odkrytej w Jugowie przy ul. Olimpijskiej 1 (powiat kłodzki),
- pływalni odkrytej w Głuszycy przy ul. Dolnej 2 (powiat wałbrzyski),
- pływalni odkrytej w Zgorzelcu przy ul. Maratońskiej 2.

Stwierdzone nieprawidłowości to, m.in.: brak dopływu bieżącej wody w chlorowni, niesprawna wentylacja mechaniczna w magazynie podchlorynu sodu, zawilgocone ściany w chlorowni oraz skorodowane drzwi magazynu środków dezynfekcyjnych do wody, zły stan ścian, sufitów, obudowy filtrów wodnych i posadzki w pomieszczeniu filtrowania wody. W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości PPIS podjęli stosowne działania.

W nielicznych przypadkach stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w próbkach wody pobranych z nieszczelnych pływalni odkrytych. Podjęte działania doprowadziły do uzyskania właściwej jakości wody.

6.5 PŁYWALNIE MIESZANE (KRYTO-ODKRYTE)

W ewidencji organów PIS na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 1 obiekt z tej grupy - pływalnia w Hotelu Gołębiowski w Karpaczu przy ul. Karkonoskiej 14. W 2012 r. przeprowadzono 3 kontrole sanitarne. Obiekt oceniono jako dobry pod względem stanu sanitarno-technicznego. W ramach nadzoru sanitarnego pobrane próbki wody z nieszczelnych pływalni nie wykazały nieprawidłowości. Właściciel prowadzi kontrolę wewnętrzną jakości wody w pływalni wykonując co miesiąc badania wody z nieszczelnych.

6.6 PARKI WODNE

Według ewidencji organów PIS na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się ogółem 12 parków wodnych (11 obiektów w miastach i 1 obiekt na wsi).

W 2012 r. uruchomione zostały 3 nowe obiekty:

- Park Wodny w Osiecznicy, GOSiR, ul. Piaskowa 4 (powiat bolesławiecki),
- Park Wodny przy Hotelu Górskim „Malachit” w Świeradowie Zdroju, ul. Kościuszki 1 (powiat lubański),
- Park Wodny w Środzie Śląskiej, ul. Winogronowa 34 (powiat średzki).

W 2012 r. skontrolowano wszystkie obiekty. Łącznie przeprowadzono 29 kontroli sanitarnych. Stan higieniczno-porządkowy obiektów nie budził zastrzeżeń. Nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 2 obiektach: w Parku Wodnym „Wodny Świat” w Kudowie-Zdroju (powiat kłodzki) i Wrocławskim Parku Wodnym we Wrocławiu, ul. Borowska 99. Stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian i sufitu w pomieszczeniach technicznych obiektu oraz sufitu w pomieszczeniu szatni dla personelu, brak umywalki do mycia rąk w boksie do przewijania dzieci, zniszczone meble w pokoju ratownika oraz zniszczoną podłogę w pomieszczeniu natrysków i toalet. W związku z powyższym właściwi PPIS wszczęli postępowania administracyjne.

Nieprawidłową jakość wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych (obecność bakterii z grupy coli, *Escherichia coli*, gronkowców koagulazododatnich) stwierdzono w: Bolesławieckim Parku Wodnym w Bolesławcu, Parku Wodnym GOSiR w Osiecznicy, Oleśnickim Parku Wodnym „Atol” w Oleśnicy. Po przeprowadzeniu skutecznej dezynfekcji i otrzymaniu prawidłowych wyników badań wody dopuszczono obiekty do użytkowania. Ponadto w instalacji wody ciepłej w Parku Wodnym „Zdrój” sp. z o.o. w Trzebnicy, stwierdzono ponadnormatywną zawartość bakterii z rodzaju *Legionella*. PPIS w Trzebnicy wszczął postępowanie administracyjne i wydał decyzję, której nakazy strona wykonała przed upływem wyznaczonego terminu.

6.7 KĄPIELISKA

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 4 kąpieliska śródlądowe (tab.):

Lp.	Powiat	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Adres
1.	milicki	Karłów	kąpielisko Karłów	Milicz, ul. Poprzeczna 13
2.	kłodzki	Stara Morawa	potok Morawka	Stara Morawa
3.	kłodzki	Zalew Radków	zbiornik Posna	Kolonia Leśna 1
4.	oleśnicki	Stradomia	zalew Stradomia	Stradomia Wierzchnia-zalew

W 2012 r. skontrolowano pomieszczenia i urządzenia wszystkich 4 obiektów. Stan sanitarno-techniczny trzech obiektów tej grupy był zadowalający. Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych plaż nie odnotowano uchybień sanitarnych. Większość plaż przy kąpieliskach wyposażona była w pojemniki na odpady komunalne, wysypana świeżym piaskiem. Jedynie w Karłowie w powiecie milickim stwierdzono m.in.: zły stan techniczny barierki przy kąpielisku i skoczni, zły stan techniczny ścian brodzika nr 2, ubytki płytek. PPIS w Miliczu wydał decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości do kwietnia 2013 r.

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

6.8 MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowanych jest 21 miejsc wykorzystywanych do kąpieli, zestawionych w poniższej tabeli:

Lp.	Powiat	Nazwa miejsca wykorzystywanego do kąpieli	Nazwa akwenu	Adres
1.	dzierżoniowski	OW Sudety "Sudecka Plaża"	Zbiornik "SUDETY"	Bielawa, ul. Wysoka 1
2.	głogowski	Chociemyśl	Zbiornik wodny - Nadleśnictwo Głogów, obręb leśny Głogówko, obręb geodezyjny Grochowice	nr działki 93/750
3.	jaworski	Ośrodek wypoczynkowy „Jawornik”	Potok „Jawornik”	Jawor, ul. Myśluborska 27
4.	kłodzki	Żwirownia	Żwirownia Gorzuchów	Gorzuchów
5.	legnicki	Ośrodek Wypoczynkowy WOPR w Kunicach	jezioro Kunice	Kunice, ul. Słoneczna 3a
6.		Jezierzany	wyrobisko Jezierzany	dz. nr geod. 41
7.		Żwirownia Rokitki	żwirownia Rokitki	dz. nr geod. 1046/1
8.		Rokitki 2000	żwirownia Rokitki	dz. nr geod. 630/16
9.		Kormoran	sztuczny zalew na odnodze rzeki Czarna Woda	Kąpielowa 1, Legnica
10.	lubański	Plaża Czocho	Zbiornik zaporowy - Jezioro Leśniańskie	Sucha, działka nr 198/7
11.	oławski	Pierwszy Staw w Jelczu	Pierwszy Staw w Jelczu	Jelcz-Laskowice, ul. Stawowa 30
12.	strzeliński	Ośrodek Wypoczynku Świątecznego	Zalew Biały Kościół 3	Biały Kościół, działka nr.258, 82/2, 46/1, 64/
13.	trzebnicki	Wilczyn	Wilczyn	Wilczyn, 55-120 Oborniki Śląskie
14.		Pęgów - Glinianki	Pęgów - glinianki	Pęgów, ul. Stawowa 32, 55-120 Oborniki Śląskie
15.	wołowski	Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy w Wałach	Wyrobisko pożwirowe - potok Jodłowa Woda	Wały, dz. nr geod. 1/4
16.	wrocławski	Morskie Oko	staw	Wrocław, ul. Chopina 27
17.		Glinianki	staw - glinianka	Wrocław, ul. Kosmonautów 2
18.	zgorzelecki	Witka	Zbiornik zaporowy "Witka"	Niedów, Ośrodek Wypoczynkowy i Sportów Wodnych "Witka"

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

19.		Jagoda	Zalew "Jagoda"	Czerwona Woda, ul. Kuźniczyska 16a
20.	ząbkowicki	Staw kąpielowy	staw	Złoty stok, ul. Lelewela
21.	złotoryjski	Zalew	Zalew	Złotoryja, ul. Sportowa 1

W 2012 r. skontrolowano pomieszczenia i urządzenia wszystkich 21 obiektów. Przeprowadzono 47 kontroli sanitarnych, które wykazały właściwy stan sanitarno-techniczny ww. obiektów. Osobom wypoczywającym udostępniono plaże, tereny zielone, wyznaczone i oznakowane strefy kąpeli oraz toalety ogólnodostępne. Obiekty wyposażono w wystarczającą ilość pojemników na odpady komunalne oraz w sprzęt i środki do utrzymania czystości. W trakcie sezonu letniego w poszczególnych obiektach, w widocznym miejscu, umieszczano bieżącą ocenę jakości wody do kąpeli.

W lipcu 2012 r., zarządca miejsc wykorzystywanych do kąpeli na terenie Ośrodka Wypoczynku Świątecznego w Rokitkach oraz „Żwirownia” w Rokitkach (powiat legnicki), poinformował o wstrzymaniu działalności ww. obiektów w związku z brakiem możliwości zatrudnienia wykwalifikowanych ratowników WOPR,. Na terenie obiektów umieszczono tablice informujące o braku nadzoru ratowników nad akwenami. Natomiast dla osób wypoczywających udostępniono tereny rekreacyjne, zlokalizowane nad zbiornikami wodnymi.

6.9 DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 67 domów pomocy społecznej. W powiecie dzierzoniowskim, w Rościszowie 84, gm. Pieszycy, powstał nowy obiekt – Dom Pomocy Społecznej „Zielone Wzgórza”, dla osób przewlekle psychicznie chorych. Skontrolowano 61 obiektów. Stan sanitarno-techniczny 7 obiektów oceniono jako zły.

W obiektach:

- Dom Pomocy Społecznej przy ul. Sportowej 2 w Borzygniewie (powiat wrocławski),
- Dom Pomocy Społecznej przy ul. Objazdowej 40 we Wrocławiu,
- Dom Pomocy Społecznej przy pl. Seniora 3 w Jaworze,
- Dom Pomocy Społecznej w Jaworze, filia w Bolkowie przy ul. Kamiennogórskiej 3,

uchybień dotyczyły głównie niewłaściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach mieszkalnych i sanitarnohigienicznych (zacieki, odpryski farby, pęknięcia).

W Domu Pomocy Społecznej w Legnickim Polu (powiat legnicki), w wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego, wykonano szereg prac remontowych i porządkowych. Planowana jest również wymiana instalacji CO i CW, w związku z tym termin wykonania decyzji przedłużono do dnia 30 grudnia 2013 r.

W przypadku Całodobowego Domu Opieki dla osób starszych w Wiązowie przy ul. Kościelnej 12 (powiat strzeliński) prowadzone jest postępowanie administracyjne dotyczące złego stanu sanitarno-technicznego stolarki okiennej oraz ścian w pomieszczeniach komunikacyjnych.

W Domu Pomocy Społecznej przy ul. Zamkowej 8 w Szczytnej (powiat kłodzki) stwierdzono nieprawidłowe postępowanie z odpadami medycznymi.

W pozostałych skontrolowanych obiektach bieżący stan sanitarny był dobry. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną brudną i czystą. W obiektach znajdowały się odpowiednie zapasy środków czystościowych i dezynfekcyjnych, sprzęt porządkowy był w dobrym stanie technicznym. Pomieszczenia sprzątano na bieżąco. Obiekty zaopatrywane są w wodę przeznaczoną do spożycia o dobrej jakości z wodociągów

sieciowych. Nie stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie odprowadzania ścieków i postępowania z odpadami. Tereny wokół obiektów były zadbane i uporządkowane.

Badania laboratoryjne próbek wody ciepłej, pobranych z instalacji wewnętrznej w budynkach DPS, wykazały obecność ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella sp.* w wodzie ciepłej w następujących obiektach:

- DPS w Krośnicach (powiat milicki),
- DPS w Szarocinie (powiat kamiennogórski),
- DPS w Ścinawce Dolnej (powiat kłodzki).

Po wydaniu przez DPWIS we Wrocławiu decyzji jakość wody w instalacjach c.w. została doprowadzona do zgodności z obowiązującymi wymaganiami.

6.10 INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 17 obiektów zaliczonych do tej grupy, funkcjonują one jako obiekty dziennego pobytu. Skontrolowano 13 obiektów.

Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu we wszystkich skontrolowanych obiektach był dobry. Obiekty są skanalizowane, zaopatrywane w wodę do spożycia o dobrej jakości z wodociągów sieciowych. Sanitariaty zaopatrzone były w środki higieny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych oraz odprowadzania nieczystości płynnych. Sprzęt porządkowy utrzymany był w dobrym stanie sanitarno-technicznym i przechowywany w wydzielonych miejscach. Postępowanie z bielizną brudną i czystą było prawidłowe. Zapas środków czystości, dezynfekcyjnych i higienicznych był wystarczający.

6.11 PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego wykazano 14 obiektów zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, świadczących usługi bytowe i opiekuńcze. Skontrolowano 10 obiektów. W jednym przypadku stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny - w Ośrodku Interwencji Czasowej dla Rodzin Bezdomnych Stowarzyszenia „Pierwszy Krok” przy ul. Pułaskiego 26 A we Wrocławiu. Stwierdzone nieprawidłowości to: brudne i zniszczone ściany i sufity w większości pomieszczeń obiektu, prowizoryczna instalacja elektryczna na korytarzu, zniszczona stolarka okienna i drzwiowa. W pozostałych obiektach tej grupy nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego.

6.12 NOCLEGOWNIE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 16 noclegowni. W 2012 r. skontrolowano 12 obiektów. W noclegowni przy ul. Grunwaldzkiej 51 w Jeleniej Górze nadal występują nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarnotechnicznego - brudne, zawilgocone ściany pomieszczeń i sanitariatów, trudne do utrzymania w czystości wykładziny podłogowe. Po wykonaniu części obowiązków PPIS w Jeleniej Górze przedłużył termin wykonania pozostałych nakazów decyzji. Uchybienia sanitarno-porządkowe stwierdzono w noclegowni we Wrocławiu (szczególnie w ubikacjach). Ze względu na specyficzny charakter prowadzonej działalności osobie odpowiadającej za stan czystości i porządku udzielono instruktażu.

W 2012 r. przeprowadzono prace remontowe w:

- Noclegowni im. Brata Alberta przy ul. Legnickiej 3 w Głogowie oraz
- Noclegowni przy ul. Spokojnej 1 w Polkowicach .

W większości skontrolowanych obiektów wydzielone zostały następujące rodzaje pomieszczeń: pokoje dla osób bezdomnych, sala telewizyjna, kuchnia, sanitariaty oraz pralnia. Wszystkie pomieszczenia wyposażone były w niezbędny sprzęt oraz środki higieniczne i dezynfekcyjne. Postępowanie z bielizną (czystą i brudną) nie budziło zastrzeżeń. Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach i kontenerach ustawionych na zewnątrz przy budynkach. Odpady odbierają firmy posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności w tym zakresie. Obiekty zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych. Ścieki odprowadzane są do kanalizacji.

6.13 HOTELE, MOTELE I PENSJONATY

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 265 hoteli, 13 moteli i 85 pensjonatów. Skontrolowano 256 hoteli (96%), 13 moteli (100%) i 78 pensjonatów (91%). W 37 obiektach stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny.

Bieżący stan sanitarny hoteli, moteli i pensjonatów ocenia się jako dobry. Szczególnie wysokim standardem świadczonych usług wyróżniały się nowopowstałe obiekty „Piotr” w Boguszowie-Gorcach i „Marysieńka” w Wałbrzychu, a także działające od kilku lat „Maria Helena” w Szczawnie-Zdroju, „Maria” w Wałbrzychu, „Borys” w Zagórzu Śląskim oraz hotele zlokalizowane na terenie kompleksu Zamek Książ w Wałbrzychu. We Wrocławiu i powiecie wrocławskim, przed Turniejem Euro 2012 skontrolowano wszystkie obiekty hotelarskie, które świadczyły usługi podczas Turnieju, ze szczególnym uwzględnieniem hoteli dla VIP-ów, piłkarzy i innych ekip (m.in. centrum pobytowo-treningowe - Hotel Monopol, hotele „Scandic”, „Sofitel”, „Plaza” i „Platinum Palace”).

We wszystkich skontrolowanych hotelach zapewniona była zimna i ciepła woda. W 84 hotelach zbadano ciepłą wodę w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella sp.* W 20 przypadkach stwierdzono zanieczyszczenie wody tą bakterią. Wczesną wiosną przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii stwierdzono m.in. w próbkach pobranych w hotelu „Monopol” we Wrocławiu, który został wybrany na centrum pobytowe drużyny piłkarskiej Czech w czasie EURO 2012. Właściciele/zarządcy obiektów podjęli natychmiastowe działania naprawcze i doprowadzili jakość wody do zgodności z wymaganiami sanitarnymi.

Oceniając ogólnie ten rodzaj obiektów należy stwierdzić, że stan sanitarny hoteli polepszył się.

W województwie dolnośląskim motele są nieliczną grupą obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Motele utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i porządkowym. Jedynie w 1 obiekcie (motel w Bielanych Wrocławskich) stwierdzono zły stan sanitarny. Porównując dane z lat ubiegłych należy stwierdzić, że w województwie dolnośląskim stan sanitarny moteli utrzymuje się na podobnym, dobrym poziomie.

Pensjonaty objęte kontrolą sanitarną w większości były w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny stwierdzono, m.in., w pensjonatach „Mir-Jan” w Łądku-Zdroju i „Sokolec” w Sokolcu.

W skontrolowanych obiektach stwierdzane usterki to: brudne ściany oraz sufity w pokojach hotelowych i korytarzach komunikacyjnych, zniszczona wykładzina dywanowa, nieporządek w pomieszczeniach magazynowych, nieprawidłowa wentylacja w pomieszczeniach sanitarnych oraz zniszczone – wyeksploatowane meble. Właściciele lub zarządcy obiektów podejmowali niezwłoczne działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

6.14 DOMY WYCIECZKOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 8 domów wycieczkowych. W 2012 r. skontrolowano wszystkie obiekty z tej grupy, przeprowadzono 10 kontroli. Nie stwierdzono uchybień sanitarno-technicznych.

6.15 KEMPINGI, SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 24 kempingi. W 2012 r. skontrolowano 15 obiektów, przeprowadzono 24 kontrole.

Jako zły pod względem stanu sanitarno-technicznego oceniono Kemping „Wyspa Walońska” w Szklarskiej Porębie. Wystawiono decyzję administracyjną nakazującą doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-technicznego WC i natryski.

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 38 schronisk i pól biwakowych. W 2012 r. skontrolowano 28 obiektów. W 3 obiektach stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny - w schroniskach „Pod Muflonem” (Duszynki Zdrój), „Zygmuntówka” (Jugów) oraz „Strzecha Akademicka” (Karpacz). Stwierdzane uchybienia to: brudne ściany, brak dezynfekcji kołder i poduszek, brak prawidłowych warunków do przechowywania brudnej bielizny. Prowadzone są postępowania administracyjne.

6.16 INNE OBIEKTY, W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ USŁUGI HOTELARSKIE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 897 obiektów z tej grupy (m.in. ośrodki wypoczynkowe i szkoleniowe, pokoje gościnne, hotele pracownicze, hostele, gospodarstwa agroturystyczne). Skontrolowano 601 (67%) obiektów. Przeprowadzono 829 kontroli sanitarnych. Wydano 61 decyzji administracyjnych.

W większości skontrolowanych obiektów stan sanitarno-techniczny i porządkowy był prawidłowy. Zły stan techniczny stwierdzono w 52 obiektach, m.in. w następujących: Parowozownia Srebrna Góra, OSiR w Miliczu, Ośrodek Wypoczynkowy „IzerMed” w Świeradowie Zdroju, Zamek „Czocha” w Suchej, OW „Muza” oraz „Złota Strzecha” w Dusznikach Zdroju, Willa „Storczyk” w Polanicy Zdroju, pokoje gościnne TPSA w Łądku Zdroju, DW „Gigant 1882” w Międzygórzu.

Stwierdzone w niektórych obiektach uchybienia to zniszczone, zawilgocone ściany i sufity pomieszczeń noclegowych, korytarzy komunikacyjnych oraz pomieszczeń gospodarczych, uszkodzone powierzchnie podłóg oraz trudne do utrzymania w czystości powierzchnie wykładzin w pokojach i korytarzach, zły stan techniczny mebli.

Zły stan higieniczno-porządkowy stwierdzono m.in. w Hotelu Asystenta „Sezam” Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu, w Gościńcu „Pod Furą” w Pustkowie Wilczkowskim, w Usługach Hotelarskich w Kątach Wrocławskich (ul. Mireckiego 6). Najczęściej stwierdzane uchybienia to: brudne muszle klozetowe, drzwi, grzejniki centralnego ogrzewania, kratki wentylacyjne, punkty świetlne oraz zaśmiecony teren wokół budynków.

W 1 obiekcie w Domu Gościńnym „DARIA” w Krępicach, stwierdzono złą jakość wody ciepłej pod względem bakteriologicznym (*Legionella* sp.). Po wydaniu decyzji administracyjnej przeprowadzono dezynfekcje sieci i uzyskano prawidłową jakość wody.

Stan higieniczny gospodarstw agroturystycznych będących pod nadzorem PSSE - bez zastrzeżeń.

6.17 ZAKŁADY FRYZJERSKIE

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 1954 zakłady fryzjerskie. W 2012 r. skontrolowano 1395 zakładów (71%), przeprowadzając 1615 kontroli sanitarnych.

W większości skontrolowanych obiektów pomieszczenia zakładów utrzymane były w należytych stanie porządkowym. Zaopatrzenie w wodę zimną i ciepłą nie budziło zastrzeżeń. Ścieki z zakładów odprowadzane są do sieci kanalizacyjnych, z wyjątkiem nielicznych zakładów odprowadzających nieczystości ciekłe do zbiorników bezodpływowych. W 69 zakładach (5% skontrolowanych) stwierdzono uchybienia sanitarne. Wydano 62 decyzje administracyjne.

Stwierdzone uchybienia, to m.in.:

- brak procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi,
- ubytki w panelach ściennych i w kafelkach,
- zły stan techniczny drzwi,
- brak bieżącej wody przy niektórych umywalkach,
- brak środka do dezynfekcji narzędzi i urządzeń,
- nieporządek w zakładzie.

Właściwi PPIS podjęli działania w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.

6.18 ZAKŁADY KOSMETYCZNE

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajdują się 885 zakładów kosmetycznych. W roku 2012 skontrolowano 566 (64%) zakładów, przeprowadzono 627 kontroli sanitarnych. Nieprawidłowości stwierdzono w 39 obiektach (7% skontrolowanych). W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano 23 decyzje administracyjne. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- braku opracowanych procedur postępowania ze sprzętem poddawanyemu sterylizacji,
- braku sterylizacji narzędzi przy wykonywaniu czynności, w trakcie których może dojść do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich,
- braku szaf zapewniających segregację odzieży własnej i ochronnej pracowników,
- braku umywalki do rąk lub zlewozmywaka w pomieszczeniu socjalnym dla pracowników,
- stosowania kosmetyków po terminie trwałości,
- braku pojemnika na zużyte igły.

6.19 ZAKŁADY TATUAŻU

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajdują się 22 zakłady tatuażu. Zakłady działają na terenie powiatów: wrocławskiego, wałbrzyskiego, legnickiego, zgorzeleckiego, świdnickiego, lubińskiego, kamiennogórskiego, kłodzkiego. W roku 2012 skontrolowano 18 zakładów. Przeprowadzono 26 kontroli sanitarnych. Nieprawidłowości sanitarno-techniczne stwierdzono m.in. w Zakładzie Tatuażu we Wrocławiu przy ul. Świdnickiej oraz w Zakładzie Tatuażu przy ul. Daszyńskiego w Zgorzelcu. Odnotowane uchybienia to: zniszczona stolarka drzwiowa oraz brak właściwej wentylacji w pomieszczeniu wykonywania zabiegów. W pozostałych zakładach tatuażu stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń.

Narzędzia wielokrotnego użytku, po zabiegach były dezynfekowane, następnie myte, pakietowane i poddawane sterylizacji w autoklawach. Procesy sterylizacji kontrolowano raz na kwartał wskaźnikami biologicznymi, a każdy wsad - wskaźnikami chemicznymi, które przechowuje się przez okres sześciu miesięcy. Odpady niebezpieczne gromadzone były w zamykanych pojemnikach (igły) lub w pojemnikach wyłożonych workiem foliowym koloru czerwonego (rękawiczki, gaziki). Do chwili odbioru przez uprawnioną firmę, odpady przechowywano w wydzielonej lodówce.

6.20 ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ

Ogółem w ewidencji PSSE znajduje się 509 zakładów odnowy biologicznej. W 2012 roku skontrolowano 310 zakładów pod względem sanitarnym i technicznym (60%). Przeprowadzono 336 kontroli sanitarnych.

Obiekty zaopatrzone były w dostateczny zapas środków czystościowych i dezynfekcyjnych. Dezynfekcja łóżek przeprowadzana była po każdym kliencie wyłącznie przez pracowników solariów. Informacja o wykonaniu tych czynności umieszczana była w widocznym dla klienta miejscu; solaria posiadają odpowiednią wentylację mechaniczną.

W kilkunastu przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, m.in.: brudne ściany i sufity, nieporządek w zakładzie, zniszczone grzejniki centralnego ogrzewania, brak bieżącej ciepłej wody przy umywalce do mycia rąk, brak instrukcji postępowania z odpadami,

W celu usunięcia stwierdzonych uchybień PPIS wydali 13 decyzji administracyjnych.

6.21 ZAKŁADY, W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajduje się 726 obiektów z tej grupy. W roku 2011 skontrolowano 521 zakładów (72%). Przeprowadzono 586 kontroli sanitarnych. W 53 zakładach (10% skontrolowanych) odnotowano uchybienia sanitarno-techniczne. Dotyczyły one m.in nieprawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych, braku szaf na bieliznę czystą oraz szaf do przechowywania odzieży osobistej oraz ochronnej personelu, złego stanu sanitarno-technicznego powierzchni sprzętu meblowego i ścian w pomieszczeniach zakładu, braku dopływu bieżącej ciepłej wody w punkcie wodnym.

Między innymi zakwestionowano stan sanitarno-techniczny w obiektach:

- „ENIGMA HAIR STUDIO” przy ul. Wrocławskiej w Legnicy (brak etykiety z nazwą środka do dezynfekcji łóżka opalającego, brudne ściany oraz stan sanitarno-techniczny okien w pomieszczeniu socjalnym).
- Zakład Fryzjerski z solarium przy ul. Korczaka 16 E w Legnicy (nieprawidłowe postępowanie ze zmiotkami włosów, niewłaściwe przechowywanie odzieży ochronnej i brudny sprzęt porządkowy).
- Salon Fryzjersko-Kosmetyczny przy ul. Ogrodowej 6A w Sycowie (brak prawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych, a także właściwej gospodarki odpadami medycznymi).

W celu usunięcia stwierdzonych uchybień właściwi miejscowo PPIS podjęli stosowne działania.

6.22 USTĘPY PUBLICZNE

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego znajduje się 166 ustępów publicznych. W 2012 roku skontrolowano 162 obiekty (97%), przeprowadzając 368 kontroli sanitarnych. W ramach przygotowań do Mistrzostw w Piłce Nożnej EURO 2012 wzmożono kontrole sanitarne ustępów publicznych, szczególnie na terenie Wrocławia i powiatu wrocławskiego.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 16 ustępach, w tym pod względem technicznym w 14 obiektach. Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono, m.in., w ustępach publicznych: we Wrocławiu przy Krasińskiego/Podwale-Park i przy Górnickiego/Prusa, w Bolesławcu przy Ratuszu i przy ul. Zgorzeleckiej oraz w Wałbrzychu przy ul. Rycerskiej i 1-go Maja. Stwierdzone uchybienia sanitarno-techniczne to: zawilgocone ściany i sufity, brak skutecznej wentylacji pomieszczeń, brak wydzielonych miejsc lub pomieszczeń gospodarczych do przechowywania środków czystościowych i dezynfekcyjnych oraz odzieży ochronnej i osobistej pracowników, brak dezynfekcji urządzeń sanitarnych. W uzasadnionych przypadkach właściwy PPIS prowadził postępowanie administracyjne.

6.23 CMENTARZE, DOMY PRZEDPOGRZEBOWE, EKSHUMACJE

Na terenie województwa, wg ewidencji PSSE, zlokalizowanych jest 819 cmentarzy. W 2012 r. skontrolowano 258 obiektów (31%), przeprowadzono 371 kontroli. W większości przypadków tereny cmentarzy były prawidłowo zagospodarowane i utrzymywane w należytym stanie sanitarnym.

Według ewidencji PSSE na terenie województwa zlokalizowanych jest 111 domów przedpogrzebowych. W 2012 r. skontrolowano 80 obiektów (72%). W większości przypadków

stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. Obiekty te zaopatrywane były w wodę z wodociągów sieciowych. Ścieki odprowadzono do sieci kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne i niebezpieczne systematycznie były odbierane przez specjalistyczne firmy. Zaopatrzenie w środki czystościowe i dezynfekcyjne było wystarczające. Pomieszczenia do przechowywania zwłok zabezpieczone były przed dostępem osób nieuprawnionych oraz gryzoni i owadów. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania wentylacji.

Zły stan techniczny stwierdzono m.in. w zakładach przedpogrzebowych w Zawidowie (powiat zgorzelecki) oraz w Radziadzu (powiat trzebnicki). Stwierdzone nieprawidłowości to: brak pojemników na odpady komunalne i niebezpieczne w pomieszczeniu przygotowania zwłok, brak dozowników na środki myjąco-dezynfekcyjne przy stanowiskach mycia rąk, brudne ściany w pomieszczeniu przygotowania zwłok. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wszczęto postępowanie administracyjne

W 2012 r. PPIS wydali łącznie 2575 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok, dochowanie zwłok do istniejących grobów oraz na przewóz zwłok. Decyzje wydawano na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego. Ekshumacje były dokonywane po uprzednim uzyskaniu zezwolenia PPIS, odbywały się we wczesnych godzinach rannych. Pracownicy przeprowadzający ekshumacje zabezpieczeni byli w niezbędne środki ochrony osobistej. Postępowanie z odzieżą ochronną po wykonaniu ekshumacji było prawidłowe. Doły po ekshumacji poddawano dezynfekcji.

7 PODMIOTY LECZNICZE

7.1 SZPITALA

Według ewidencji PSSE w 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 71 szpitali. Przeprowadzono 235 kontroli sanitarnych tych obiektów. Zły stan sanitarny stwierdzono w 20 szpitalach. Uchybienia sanitarno-techniczne odnotowano m.in. w:

- Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych przy al. Tysiąclecia 30 w Bolesławcu,
- Powiatowym Centrum Zdrowia przy ul. Sanatoryjnej 15 w Kowarach (powiat jeleniogórski),
- NZOZ Centrum Psychiatrii Długoterminowej - ZOL 1 i ZOL 8 w Stroniu Śląskim (powiat kłodzki),
- Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym przy ul. Iwaszkiewicza 5 w Legnicy,
- Dolnośląskim Szpitalu Specjalistycznym im. T. Marciniaka - Centrum Medycyny Ratunkowej przy ul. Traugutta 116 i ul. Wiśniowej 36 we Wrocławiu,
- Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym przy ul. Kamińskiego 73a we Wrocławiu,
- Dolnośląskim Centrum Chorób Płuc przy ul. Grabiszyńskiej 105 we Wrocławiu wraz z placówką w Obornikach Śląskich (powiat trzebnicki),
- Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym Nr 1 przy ul. M. Curie-Skłodowskiej 58 we Wrocławiu,
- Szpitalu Specjalistycznym im. Falkiewicza przy ul. Warszawskiej 2 we Wrocławiu,
- Wrocławskim Centrum Rehabilitacji i Medycyny Sportowej Sp. z o.o. przy ul. Chopina 5/7 we Wrocławiu,
- SPZOZ Gminnym Szpitalu przy ul. Szpitalnej 16 w Bogatyni (powiat zgorzelecki).

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie złego stanu sanitarno-technicznego sufitów, ścian i podłóg w pomieszczeniach ww. obiektów oraz braku właściwej wentylacji w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych. Ponadto stwierdzono brak izolatek, brak śluz umywalkowo-fartuchowych i szatniowych, brak pomieszczeń do mycia i dezynfekcji aparatury i sprzętu medycznego, brak pomieszczeń porządkowych, zniszczony sprzęt meblowy.

W celu dostosowania obiektów do wymogów przepisów prawa, w wielu szpitalach rozpoczęto lub są kontynuowane prace remontowe. Trudności w dostosowaniu szpitali do wymagań określonych w przepisach, w dużej mierze wynikają z faktu, że większość szpitali mieści się w starych budynkach (nierzadko wpisanych do ewidencji zabytków), co wiąże się z brakiem funkcjonalności tych obiektów i brakiem możliwości technicznych do przeprowadzenia niezbędnej modernizacji.

Szpitala zaopatrywane są głównie w wodę z wodociągów sieciowych. W nielicznych obiektach, np. w: Szpitalu Powiatowym w Miliczu, Regionalnym Szpitalu Specjalistycznym „Latawiec” w Świdnicy, NZOZ w Kamiennej Górze, podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę są własne ujęcia wody. Część szpitali posiada rezerwowe ujęcia wody, np.: Wojewódzki Szpital Specjalistyczny przy ul. Kamińskiego we Wrocławiu, Szpital Powiatowy ZOZ w Kłodzku; Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy. Szpitale, które nie posiadają rezerwowego źródła zaopatrzenia w wodę w razie awarii korzystają z wody dostarczanej beczkowozami.

W obiektach, w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego nad jakością wody, zostały pobrane próbki wody do badań laboratoryjnych. Obecność ponadnormatywnej ilości bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w próbkach wody ciepłej stwierdzono m.in. w:

- Wojewódzkim Centrum Szpitalnym Kotliny Jeleniogórskiej – szpital przy ul. Ogińskiego 6 w Jeleniej Górze,
- Izerskim Centrum Pulmonologii i Chemioterapii – szpital przy ul. Sanatoryjnej 1 w Szklarskiej Porębie (powiat jeleniogórski),
- Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym przy ul. Iwaszkiewicza 5 w Legnicy,
- Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. J. Gromkowskiego przy ul. Koszarowej 5 we Wrocławiu,
- Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym przy ul. Kamińskiego 73a we Wrocławiu.

W stosunku do ww. obiektów właściwi miejscowo PPIS prowadzą postępowanie administracyjne.

We wszystkich szpitalach realizowane są procedury postępowania z bielizną brudną i czystą. Szpitale funkcjonujące na terenie województwa dolnośląskiego mają zatwierdzone programy gospodarki odpadami oraz opracowały procedury i instrukcje dotyczące postępowania z odpadami medycznymi. Odpady medyczne przekazywane są bezpośrednio do spalarni lub innych zakładów zajmujących się ich unieszkodliwianiem. Na terenie województwa dolnośląskiego tylko nieliczne szpitale posiadają własną spalarnię odpadów medycznych (m.in.: Wojewódzki Szpital Specjalistyczny J. Gromkowskiego we Wrocławiu, Specjalistyczny Szpital im. A. Sokołowskiego w Wałbrzychu). Nieprawidłowości w zakresie postępowania z odpadami odnotowano w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym Nr 1 we Wrocławiu, ul. Curie-Słodowskiej 50/52 oraz ul. Bujwida 44 – brak odpowiednich pomieszczeń do magazynowania odpadów, brak miejsc do mycia i dezynfekcji środków transportu odpadów oraz brak pełnego oznakowania na opakowaniach z odpadami zakaźnymi.

7.2 SZPITALA UZDROWISKOWE

Według ewidencji PSSE w 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 38 szpitali uzdrowiskowych. W obiektach przeprowadzono 34 kontrole sanitarne. Wydano 12 decyzji administracyjnych. Przeprowadzone kontrole wykazały nieprawidłowości sanitarno-techniczne m.in. w:

- powiecie lubańskim: Szpital Uzdrowiskowy „Waclaw” w Świeradowie-Zdroju, Centrum Rehabilitacji i Reumatologii „Goplana” w Świeradowie-Zdroju i Szpital Uzdrowiskowy Dziecięcy „Dom Zdrojowy” w Czerniawie-Zdroju.
- powiecie wałbrzyskim: Szpital Uzdrowiskowy nr 1 „Dom Zdrojowy” w Szczawnie-Zdroju, Szpital Uzdrowiskowy nr 4 „Pionier” w Szczawnie-Zdroju.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły głównie złego stanu technicznego pomieszczeń. W protokołach kontroli odnotowano takie nieprawidłowości jak brudne ściany, zacieki na suficie, zniszczone wykładziny podłogowe i zniszczona stolarka okienna.

Szpitala uzdrowiskowe zaopatrywane są w wodę do spożycia z wodociągów sieciowych. Jedynie Zespół Profilaktyki i Rehabilitacji w Janowicach Wielkich wykorzystuje wodę z własnego ujęcia.

W 2012 r. nie odnotowano nieprawidłowości w zakresie sposobu postępowania z bielizną brudną i czystą. Szpitale korzystają z usług pralni ogólnodostępnych. Przewóz bielizny odbywa się środkami transportu pralni. Szpitale posiadają opracowane instrukcje postępowania z odpadami medycznymi. Odpady przekazywane są do unieszkodliwiania uprawnionym podmiotom.

7.3 SANATORIA I PREWENTORIA

Według ewidencji psse na terenie województwa zlokalizowanych jest ogółem 31 sanatoriów i prewentoriów. W 2012 r. skontrolowano 20 obiektów z tej grupy, przeprowadzając 31 kontroli. Sanatoria i prewentoria zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych.

Z wody z własnego ujęcia korzysta jedynie uzdrowisko w Przerzeczynie-Zdroju. Jakość wody w obiekcie była dobra. W 2012 r. w uzdrowisku powstała przychodnia świadcząca mieszkańcom ambulatoryjną opiekę zdrowotną.

W dalszym ciągu stwierdzano odchylenia od wymaganego składu fizyko-chemicznego (zbyt wysoka zawartość glinu) w wodzie z wodociągu zaopatrującego Sanatoria Uzdrowskie „Lucas” i „St. Mateus” w Świeradowie-Zdroju, ul. Sienkiewicza 21. Przedłużono decyzję administracyjną na uzdatnienie wody. W pozostałych obiektach jakość wody była dobra.

Jako niezadowolające pod względem sanitarno-technicznym należy ocenić:

- Sanatorium „Zimowit” w Dusznikach-Zdroju,
- Sanatorium Uzdrowskie „Korona Piastowska” w Szczawnie-Zdroju, ul. Wojska Polskiego 1- postępowanie administracyjne wszczęto w grudniu 2012 r.,
- Sanatorium Uzdrowskie „Azalia”, w Szczawnie-Zdroju, ul. Ofiar Katynia 3/5,
- Sanatorium „Słoneczko” w Świeradowie-Zdroju, ul. B. Prusa 4,
- Sanatorium „Gracja” w Świeradowie Zdroju, ul. Parkowa 3,
- Sanatorium „St. Mateus” w Świeradowie Zdroju, ul. H. Sienkiewicza 21.

Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarno-techniczne to zniszczone, zawilgocone ściany i sufity w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych, socjalnych, gospodarczych i ciągach komunikacyjnych. Zły stan techniczny podłóg w różnych pomieszczeniach. Zły stan stolarki. W związku z stwierdzonymi uchybieniami prowadzone jest postępowanie administracyjne. W pozostałych skontrolowanych obiektach stan sanitarny nie budzi zastrzeżeń. Postępowanie z odpadami medycznymi prowadzone jest prawidłowo. Sposób postępowania z bielizną brudną i czystą jest prawidłowy. Obiekty korzystają z usług pralni ogólnodostępnych.

7.4 PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa zlokalizowanych jest 1619 obiektów z tej grupy. Skontrolowano 1202 obiekty, przeprowadzając 1855 kontroli. Wydano 388 decyzji administracyjnych. Jako złe pod względem sanitarnym oceniono 73 obiekty.

Większość obiektów zaopatrywana jest w wodę o dobrej jakości z wodociągów sieciowych.

W 2012 w większości zakładów używano bielizny i podkładów jednorazowego użytku. Po użyciu bielizna traktowana była jako odpad medyczny, gromadzona w prawidłowych warunkach i przekazywana do utylizacji firmom specjalistycznym. W przypadku stosowania bielizny wielorazowego użytku zapewniono warunki do przechowywania bielizny brudnej.

Placówki posiadają opracowane procedury postępowania z odpadami medycznymi, mają zawarte umowy ze specjalistycznymi firmami odbierającymi odpady. W wielu obiektach stosowana jest bielizna jednorazowa. Bielizna wielorazowego użytku prana jest w pralniach własnych lub oddawana do pralni zewnętrznych.

Uchybienia stwierdzono m.in. w obiektach:

- NZOZ „Medyk” w Trzebnicy, ul. Kościelna 31,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Prusicach Ośrodek Zdrowia w Prusicach, ul. Żmigrodzka,
- Publiczny Zespół Zakładów Lecznictwa Ambulatoryjnego w Żmigrodzie,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Powidzku,
- Praktyka Lekarza Rodzinnego w Wiązowie, Pl. Wolności,
- Praktyka Lekarza Rodzinnego w Wiązowie, ul. Armii Ludowej,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Goszczu, ul. Rynek 20 gmina Twardogóra w powiecie oleśnickim,
- Wojewódzki Zespół Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej, Wrocław, ul. Dobrzyńska 21/23,

- Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej „Miedziowe Centrum Zdrowia” S.A. Przychodnia Lekarska w Legnicy ul. Złotoryjska 194,
- Przychodnia Rejonowa w Prochowicach, ul. Rymszy 3,
- B & M MEDYK Sp. z o.o. Przychodnia Lekarska, ul. Piekarska 7 w Legnicy,
- NZOZ „Zdrowie” Sp. z o.o., ul. Piekarska 7 w Legnicy.

Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

- ściany brudne, zakurzone, z ubytkami farby;
- w poczekalniach grzejniki posiadające powierzchnie trudne do utrzymania w czystości,
- brak odpowiednich warunków mycia i dezynfekcji sprzętu do celów porządkowych,
- nieprawidłowe przechowywanie odzieży ochronnej oraz sprzętu porządkowego,
- niedostosowanie obiektu dla osób niepełnosprawnych.

7.5 STACJE DIALIZ

Na terenie województwa dolnośląskiego działa 16 stacji dializ. W 2012 roku przeprowadzono 19 kontroli tych obiektów. W skontrolowanych obiektach postępowanie z odpadami medycznymi było zgodne z obowiązującymi zasadami i procedurami. Wytwarzane odpady medyczne zbierane były selektywnie w miejscach ich powstawania, tj. w salach dializacyjnych i gabinecie zabiegowym. Pojemniki i worki z odpadami były właściwie oznakowane. W stacjach dializ używana była bielizna jednorazowego użytku, która po zakończeniu zabiegu traktowana była jak odpad medyczny. Zapasy bielizny były wystarczające, przechowywano ją w sposób prawidłowy, w wydzielonych i opisanych szafach w gabinetach oraz w magazynkach podręcznych. W stacjach dializ przestrzegane są procedury sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wentylacji pomieszczeń. Wszystkie obiekty wyposażone są w stacje uzdatniania wody. W procesie dializoterapii stosowany jest sprzęt jednorazowego użytku, traktowany po użyciu jako odpad medyczny. Stacje dializ mają opracowane procedury postępowania mające na celu zapobieganie zakażeniom przenoszonym przez krew. Bielizna pościelowa i koce wykorzystywane przez dializowanych pacjentów przydzielane są imiennie dla każdego z pacjentów. Bieliznę wielokrotnego użytku prano w pralniach przyszpitalnych lub pralniach ogólnodostępnych.

7.6 PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

Na terenie województwa dolnośląskiego działa 6067 praktyk lekarskich i 255 praktyk pielęgniarek i położnych, w tym:

- indywidualnych praktyk lekarskich - 482,
- indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich - 3097,
- grupowych praktyk lekarskich - 22,
- indywidualnych praktyk lekarzy dentystów - 1 401,
- indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarzy dentystów - 1 041,
- grupowych praktyk lekarzy dentystów - 24,
- indywidualnych praktyk pielęgniarek - 208,
- indywidualnych specjalistycznych praktyk pielęgniarek - 22,
- grupowych praktyk pielęgniarek - 25.

Skontrolowano ogółem 1808 obiektów z tej grupy. Obiekty zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych o dobrej jakości. Podczas przeprowadzania kontroli sanitarnych istotnych uchybień nie stwierdzono. W gabinetach stomatologicznych sterylizacja prowadzona jest w autoklawach, stosowane są chemiczne testy kontroli sterylizacji. Narzędzia pakowane są w rękawy papierowo-foliowe oznaczone datą sterylizacji i datą ważności. We wszystkich prywatnych gabinetach lekarskich wzmocniony został nadzór nad gospodarką odpadami

medycznymi. W obiektach prowadzona jest segregacja odpadów w miejscu ich powstawania. Odpady medyczne gromadzone są w workach foliowych, odpady ostre wkładane do jednorazowych, plastikowych pojemników, odpornych na przekłucie i przemoczenie. Odpady medyczne do czasu ich odbioru przechowywane są w wydzielonych chłodnych miejscach. Właściciele/użytkownicy gabinetów mają zawarte umowy na odbiór odpadów przez firmy posiadające odpowiednie zezwolenia. Przy wykonywaniu świadczeń medycznych używana jest bielizna jednorazowego użytku, przekazywana po użyciu do utylizacji. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystają z usług pralniczych wyspecjalizowanych firm. Odzież ochronną pracownicy piorą we własnym zakresie. Bielizna czysta przechowywana jest w wydzielonych szafkach, w gabinetach.

W grupie indywidualnych praktyk pielęgniarskich większość to gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej w szkołach oraz praktyki prowadzące działalność w zakresie pielęgniarstwa środowiskowo – rodzinnego. W przypadku praktyk pielęgniarskich środowiskowo-rodzinnych usługi medyczne wykonywane są w środowisku domowym pacjenta przy użyciu sprzętu jednorazowego użytku. Stosowana jest wyłącznie bielizna jednorazowego użytku.

W pojedynczych przypadkach stwierdzono zły stan techniczny ścian i sufitów, brak pomieszczeń porządkowych lub wydzielonych punktów poboru wody do celów porządkowych. Pomimo wzmożonego nadzoru nad gospodarką odpadami medycznymi, nadal sporadycznie zdarzają się przypadki nieprawidłowego przechowywania odpadów medycznych lub zbyt małej częstotliwości ich odbioru przez odpowiednie firmy.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano stosowne zalecenia pokontrolne. Kontrole sprawdzające wykazały usunięcie stwierdzonych uchybień.

7.7 ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE I PIELĘGNACYJNO-OPIEKUŃCZE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa zlokalizowane są 33 zakłady opiekuńczo-lecznicze i 14 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych. Przeprowadzono 54 kontrole obiektów z tej grupy. Kontrole obejmowały sprawdzenie stanu sanitarno-technicznego obiektów, zaopatrzenie w wodę, zaopatrzenie w środki dezynfekcyjne i ich stosowanie, postępowanie z odpadami medycznymi i komunalnymi, postępowanie z bielizną czystą i brudną, utrzymanie stanu bieżącej czystości i porządku w obiektach oraz ich otoczenia.

W trakcie przeprowadzonych kontroli w 2012 r. nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego stwierdzono w:

- Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Rościszowie, Rościszów 11,
- Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Kowarach, ul. Jeleniogórska 14,
- Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Szklarskiej Porębie, ul. Szpitalna (w trakcie kapitalnego remontu oraz modernizacji pomieszczeń, objęty decyzją z lat wcześniejszych),
- Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym dla dorosłych pod wezwaniem Św. Jadwigi w Trzebnicy,
- Specjalistycznym Centrum Pielęgnacyjno-Opiekuńczym „Ewa-Med” w Obornikach Śl.

Pod względem sanitarnym negatywnie oceniono Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Obornikach Śl., ul. Trzebnicka 3, należący do Dolnośląskiego Centrum Chorób Płuc we Wrocławiu, ul. Grabiszyńska 105. Zakład ten posiada opracowany i zatwierdzony program dostosowawczy do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia i przedstawia terminy usunięcia niezgodności z wymogami do 31.12.2016 r. W Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym ul. Szpitalna 2 w Nowej Rudzie, za stwierdzono uchybienia wszczęto pod koniec 2012 r. postępowanie administracyjne.

W Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym dla Dorosłych przy ul. Traugutta 54 we Wrocławiu nadal trwa rozbudowa, w celu pozyskania większej powierzchni użytkowej. Przystosowano do użytku kolejne pokoje łóżkowe.

Poprawę w układzie funkcjonalnym stwierdzono w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym dla dorosłych kobiet i mężczyzn przy ul. Rydygiera 22-28 we Wrocławiu.

Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla dzieci w Jaskotlu, realizuje działania ujęte w programie dostosowawczym. Remontuje i rozbudowuje obiekt, pozyskując nowe pomieszczenia służące do rehabilitacji, terapii zajęciowej i opieki dzieci. Zakład uczestniczy w wielu programach samorządowych i unijnych, dzięki którym pozyskuje rehabilitantów, nowy sprzęt służący do terapii, a także środki niezbędne do funkcjonowania obiektu.

W NZOZ Dolnośląskim Ośrodku Pielęgnacyjno - Rehabilitacyjnym „Niebieski Parasol” przy ul. Szpitalnej 20 w Chojnowie (powiat legnicki) oraz w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym przy ul. Szpitalnej 1 w Szklarskiej Porębie (powiat jeleniogórski) nadal prowadzone są prace remontowe pomieszczeń. Kontrole z zakresu postępowania z odpadami medycznymi, przeprowadzania dezynfekcji i sterylizacji oraz zachowania czystości w większości przypadków nie wykazały nieprawidłowości. Placówki przekazują odpady do unieszkodliwiania za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm. Zapas środków higienicznych i dezynfekcyjnych był wystarczający. We wszystkich placówkach jest stosowany wyłącznie sprzęt medyczny jednorazowego użycia. Zakłady posiadają programy dostosowawcze.

7.8 HOSPICJA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonują 4 hospicja. W 2012 roku przeprowadzono 6 kontroli tych obiektów.

Placówki hospicyjne zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych, a woda odpowiada wymaganiom jakościowym wody do spożycia przez ludzi. W zakładach ściśle przestrzega się instrukcji postępowania z odpadami, w tym z odpadami medycznymi. Obiekty mają wydzielone pomieszczenia do czasowego gromadzenia odpadów. Pojemniki i worki przeznaczone do usuwania odpadów były prawidłowo oznakowane. Postępowanie z bielizną czystą i brudną prowadzone jest zgodnie z procedurami. Pranie bielizny odbywało się na zlecenie w pralniach ogólnodostępnych. W trakcie kontroli sanitarnych nie stwierdzono uchybień w zakresie postępowania z bielizną szpitalną.

8 STAN SANITARNY OBIEKTÓW I ŚRODKÓW TRANSPORTU

8.1 PRZEJŚCIA GRANICZNE

Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonują 3 lotnicze przejścia graniczne - we Wrocławiu, Lubinie i Jeleniej Górze. W czasie kontroli obiektów nie stwierdzono uchybień sanitarno-technicznych.

8.2 DWORCE I STACJE KOLEJOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 117 obiektów zaliczanych do tej grupy. Skontrolowano 94 obiekty. Przeprowadzono 240 kontroli.

Zły stan techniczny stwierdzono m.in. na dworcach kolejowych w Węglińcu (powiat zgorzelecki), w Żarowie (powiat świdnicki), w Kamieńcu Żąbkowickim (powiat żąbkowicki), w Wołowie, w Brzegu Dolnym (powiat wołowski), w Żmigrodzie (powiat milicki) oraz na stacjach kolejowych w Małowicach (powiat wołowski) i Wrocławiu – Mikołajowie.

Stwierdzone usterki to: ściany i sufit z ubytkami farby i tynku w pomieszczeniach ww. obiektów, brak koszy na śmieci, zniszczona stolarka okienna w poczekalni dla podróżnych, zniszczone drewniane elementy wiat na peronach, uszkodzone urządzenia sanitarne. Wydano 30 decyzji administracyjnych.

Najczęściej występujące usterki sanitarno-porządkowe to: zaśmiecone otoczenie obiektów, brudne pomieszczenia służbowe i ogólnodostępne, brudne ubikacje dla podróżnych oraz brudne osłony śmietnikowe. Za stwierdzone uchybienia osoby odpowiedzialne ukarano mandatami karnymi.

W niektórych obiektach przeprowadzono prace remontowe i modernizacyjne. Poprawił się stan sanitarno-techniczny dworca Wałbrzych Miasto, na którym w marcu 2012 r. zakończono kapitalny remont budynku. Poprawił się również stan techniczny dworców PKP w Oławie, Legnicy i Głogowie. Odnotowano poprawę stanu sanitarnego stacji PKP w Strzelinie stacji w Lubaniu i Międzyzlesiu. Poprawie uległ stan sanitarno-techniczny poczekalni dworcowej w Ścinawie, która została odnowiona.

8.3 DWORCE AUTOBUSOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 21 dworców autobusowych. Skontrolowano 20 obiektów. Przeprowadzono 51 kontroli. Wydano 3 decyzje administracyjne. Ogólnie stan sanitarno - techniczny dworców autobusowych w województwie dolnośląskim ocenia się jako dobry. Uległ poprawie stan techniczny dworców autobusowych w Legnicy i w Kłodzku. Większość skontrolowanych obiektów utrzymana były w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Uszkodzenia ławek i koszy na śmieci spowodowane przez użytkowników sukcesywnie były usuwane. Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono m.in. na dworcu autobusowym w Żąbkowicach Śl. Na dworcu nie ma pomieszczeń poczekalni i ustępu dla podróżnych.

8.4 WIATY PRZYSTANKOWE

W 2012 r. przeprowadzono 278 kontroli wiat przystankowych. Stan sanitarny większości obiektów w porównaniu do roku ubiegłego nie zmienił się. Przystanki wyposażone były w kosze na odpadki, które systematycznie opróżniano. Okresowo dokonywano niezbędnych napraw i malowania.

Zły stan techniczny wiat przystankowych stwierdzono m.in. w: powiecie wrocławskim, oławskim, legnickim, wałbrzyskim, zgorzeleckim, lwóweckim. Stwierdzone uchybienia to m.in.: brak szyb we wiatkach oraz zniszczone, z ubytkami farby, części metalowe wiat.

Zły stan higieniczno-porządkowy obiektów tej grupy stwierdzono m.in. w powiecie wrocławski, oławskim, świdnickim, zgorzeleckim, wałbrzyskim. Stwierdzone uchybienia to m.in. brudne konstrukcje metalowe wiat, brudne tablice informacyjne oraz zaśmiecone wnętrza i otoczenie wiat.

8.5 PORTY LOTNICZE

Na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowane są 2 porty lotnicze - we Wrocławiu i w Lubinie, ich stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. W obu obiektach wydzielono poczekalnie dla podróżnych, węzły sanitarne, oddzielne dla personelu i podróżnych, pomieszczenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej. Wydzielono także pomieszczenia sanitarne dla osób chorych lub podejrzanych o zachorowanie na chorobę zakaźną o znaczeniu epidemicznym. W obiektach przygotowane są schematy postępowania w sytuacjach kryzysowych, dotyczących podejrzenia lub wystąpienia ataku bioterrorystycznego lub choroby zakaźnej o znaczeniu epidemicznym.

8.6 PRZYSTANIE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 2 przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych, zlokalizowane we Wrocławiu i w Urazie (powiat trzebnicki). Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

8.7 ŚRODKI TRANSPORTU PASAŻERSKIEGO

W 2012 roku na terenie województwa dolnośląskiego skontrolowano 987 środków transportu osobowego, w tym:

- 373 autobusy komunikacji publicznej,
- 22 autobusy turystyczne,
- 46 tramwajów,
- 261 wagonów w pociągach (EURO CITY, INTERCITY, ekspresowe i pociągi pospieszne i inne),
- 5 statków i promów pasażerskich żeglugi śródlądowej,
- 57 samochodów do przewozu chorych,
- 195 samochodów do przewożenia zwłok i szczątków ludzkich,
- 28 samochodów do przewozu bielizny.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 199 środkach transportu, w tym pod względem technicznym w 188. Najwięcej nieprawidłowości pod względem sanitarno-technicznym odnotowano podczas kontroli sanitarnych w wagonach pociągów: EURO CITY, INTERCITY, ekspresowych, pociągów pospiesznych i innych. Najczęściej stwierdzone usterki techniczne i uchybienia sanitarne to: wyeksploatowane sanitariaty (zniszczone muszle, deski sedesowe), brak w ubikacjach mydła w płynie, zabrudzone wykładziny i zabrudzone stoliki w przedziałach.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 20 tramwajach. Odnotowane uchybienia to: brudne podłogi, brudne szyby okienne i drzwiowe wewnątrz wozów i na zewnątrz, brudne śmietniczki oraz siedziska tapicerowane.

Prace związane z utrzymaniem czystości i właściwego stanu techniczno-sanitarnego autobusów prowadzone są na terenie zajezdni lub innego zaplecza technicznego. Zapasy środków czystości i dezynfekcyjnych używanych w środkach transportu były wystarczające.

Przewoźnicy posiadali umowy na odbiór odpadów komunalnych z uprawnionymi firmami. Również sprzęt porządkowy nie budził zastrzeżeń i był prawidłowo przechowywany.

W 68 autobusach komunikacji publicznej stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny. Występujące nieprawidłowości to: brudne, zaśmiecone podłogi i schody wejściowe do pojazdu, brudne zagłówki, zniszczona tapicerka siedzeń, zniszczone listwy mocujące siedziska, brudne zasłony, brudne szyby, brudna karoseria pojazdów, liczne ślady korozji na elementach metalowych (drzwi, mocowanie siedzeń), zaplamione podłogi

Samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich są trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie, posiadają kabinę kierowcy odizolowaną od części przeznaczonej na umieszczenie zwłok ludzkich. Posiadają zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny lub pojemnika na zwłoki oraz wyposażone są w podłogę w części przeznaczonej na umieszczenie trumny wykonaną z materiałów łatwo zmywalnych i odpornych na działanie środków dezynfekujących. Wszystkie skontrolowane pojazdy posiadały wydzielone miejsce na przechowywanie środków dezynfekcyjnych i sprzętu porządkowego i jednorazowych rękawic ochronnych. Stan sanitarny samochodów nie budził zastrzeżeń.

Wyposażenie karetek w sprzęt jednorazowy, środki ochrony osobistej oraz preparaty dezynfekcyjne jest odpowiednie do ilości udzielnych świadczeń. Stosowana jest tylko bielizna jednorazowego użytku. Brudna bielizna oddawana jest do utylizacji wspólnie z innymi odpadami medycznymi. Zrezygnowano z koców i poduszek wielokrotnego użytku na rzecz jednorazowych koców termicznych. Postępowanie z odpadami medycznymi zgodne jest z opracowaną procedurą z uwzględnieniem kategorii i segregacji odpadów w miejscu ich wytwarzania. Odpady z karetek przenoszone są do zbiorczego pojemnika umieszczonego w wydzielonym pomieszczeniu, wyposażonym w lodówkę do przechowywania odpadów medycznych, skąd odbierane są przez wyspecjalizowaną firmę. Na terenie baz Pogotowia wydzielone są stanowiska do mycia i dezynfekcji samochodów.

9 OCHRONA PRZED PROMIENIOWNIEM JONIZUJĄCYM I NIJONIZUJĄCYM

9.1 PRACOWNIE RENTGENOWSKIE

W roku 2012 realizowano zadania wynikające z obowiązków nadzorowych z zakresu ochrony radiologicznej w placówkach służby zdrowia. Były to kontrole sanitarne – zgodnie z harmonogramem oraz odbiory nowych aparatów rentgenowskich. W zakresie odbiorów, przeważały aparaty stomatologiczne do zdjęć wewnątrzustnych punktowych. Wykonano również pomiary wybranych parametrów fizycznych aparatów rentgenowskich, mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo pacjentów poddawanych badaniom radiologicznym. W dalszym ciągu dokonuje się modernizacja istniejących pracowni rentgenodiagnostycznych, głównie poprzez wprowadzanie systemów cyfrowych lub ucyfrowionych otrzymywania i archiwizowania wyników badań. W placówkach służby zdrowia postępuje dalszy proces budowy i doskonalenia systemów zarządzania jakością usług medycznych związanych z wykorzystaniem promieniowania jonizującego. W odniesieniu do pracowników jednostek, realizowano obowiązek prowadzenia szkoleń z zakresu ochrony radiologicznej pacjentów.

Firmy prowadzące szkolenia na podstawie zezwoleń wydanych przez GIS, działają w tym zakresie w sposób systematyczny, organizując szkolenia na terenie miasta raz na kwartał.

9.2 ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE

Nie przeprowadzono wspólnych kontroli z przedstawicielami Państwowej Agencji Atomistyki. Protokoły pokontrolne Państwowej Agencji Atomistyki przesyłane do Inspekcji Sanitarnej zawierały usterki natury administracyjnej takie jak: brak właściwych badań lekarskich pracowników, brak kompletnej dokumentacji posiadanych źródeł promieniotwórczych, brak uprawnionych osób do sprawowania nadzoru w zakresie ochrony radiologicznej.

9.3 PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH

Wyniki badań skażeń promieniotwórczych prowadzonych w roku 2012 w artykułach żywnościowych, a także stężenie radionuklidów w wodzie pitnej (w tym trytu) – pozostają na poziomie tła naturalnego.

9.4 PROMIENIOWANIE NIJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE

Pomiary rozkładu natężenia pola elektromagnetycznego wokół różnych źródeł promieniowania, przeprowadzały głównie laboratoria akredytowane zewnętrzne oraz inne laboratoria prywatne.

Pomiary przeprowadzone przez oddział higieny radiacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, dotyczyły nielicznych przypadków, w szczególności dotyczących skarg ludności na uciążliwość oraz złe samopoczucie.

Wykonane pomiary potwierdzają brak zagrożeń dla ludności w rozumieniu obowiązujących przepisów. Nie stwierdzono również rażąco złych warunków pracy przy źródłach promieniowania elektromagnetycznego

10 OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI, OBROTU I MAGAZYNOWANIA ŻYWNOŚCI ORAZ ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniono zgodnie z ustalonymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi obowiązujące przepisy prawne.

Odnotowano nieznaczną poprawę stanu sanitarnego kontrolowanych obiektów w stosunku do 2011 r., jednak w dalszym ciągu nie ulega poprawie stan sanitarny w blokach żywienia w stołówkach przedszkolnych – odsetek bloków z uchybieniami sanitarnymi wzrósł z 0,34% w 2011 r. do 0,35 % w 2012 r.

Natomiast poprawę stwierdzono w zakładach:

- piekarnie	z 3,37% w 2011 r.	do 1,6 % w 2012 r.,
- sklepy	z 1,72% w 2011 r.	do 0,8 % w 2012 r.,
- mała gastronomia	z 0,85% w 2011 r.	do 0,6 % w 2012 r.,
- ciastkarnie	z 1,49% w 2011 r.	do 0,0 % w 2012 r.,
- młyny	z 3,3% w 2011 r.	do 0,0 % w 2012 r.,
- blok żywienia w domach opieki społecznej	z 0,0% w 2011 r.	do 0,0 % w 2012 r.

W analizowanym okresie ustalono, że w 82,2 % zakładów wprowadzono zasady GHP/GMP, a system HACCP w 72,72 % w stosunku do ujętych w rejestrach PPIS.

Wprawdzie liczby te w dalszym ciągu nie są zadawalające, to jednak należy stwierdzić, że z roku na rok następuje poprawa w tym zakresie.

Natomiast niepokojącym jest fakt, iż pomimo zwiększonej ilości zakładów z wdrożonymi procedurami GHP/GMP i systemem HACCP, to jednak występują nieprawidłowości w utrzymywaniu procedur i systemu.

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego w ramach urzędowej kontroli pobierano próbki w niżej wymienionych grupach obiektów:

- produkcji żywności pobrano - 445 próbek, zdyskwalifikowano 35, tj. 7,7 %,
- obrotu żywnością pobrano - 3774 próbek, zdyskwalifikowano 176, tj. 4,7 %,
- żywienia zbiorowego pobrano - 121 próbek, zdyskwalifikowano 11, tj. 9,0 %,
- produkcji oraz obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością pobrano – 37 próbki, zdyskwalifikowano – 5 tj., 13,5 %.

Na podstawie uzyskanych wyników badań stwierdza się, że w 2012 r. nastąpiło pogorszenie jakości zdrowotnej badanej żywności z 4,13% w 2011 r. do 5,2 % w 2012 r., jak również pogorszenie jakości zdrowotnej materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W działaniach represyjnych zwiększyła się średnia kwota nakładanych mandatów z 202,98 zł w 2011 r. do 218,78 zł w 2012 r. oraz nieznacznie zwiększyła się liczba wniosków o ukaranie przedsiębiorców z 22 w 2011 roku do 27 w analizowanym roku.

10.1 ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

W 2012 r. nadzorem objęto 1115 zakładów produkcji żywności, tj. 93,15 % z 1197 zarejestrowanych zakładów (w 2011 r. - 96.6 %). W porównaniu do 2011 r. zwiększyła się liczba obiektów z wdrożonym systemem HACCP (z 94,6 % do 99,6 %) - w stosunku do skontrolowanych.

10.2 WYTWÓRNIE LODÓW

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowały 53 wytwórnie lodów. Większość z nich zlokalizowana jest w ciastkarniach i prowadzi produkcję sezonową. Wyprodukowane lody sprzedawane są bezpośrednio przy zakładach lub w punktach handlowych, do których przewożone są specjalistycznymi środkami transportu. Wśród surowców używanych do produkcji lodów znajdują się komponenty spożywcze np. pasty smakowe, koncentraty lodów w proszku - posiadające również w swoim składzie dozwolone substancje dodatkowe np.: emulgatory, zagęstniki, stabilizatory, regulatory kwasowości, barwniki oraz aromaty. Do produkcji lodów stosuje się także śmietanę, mleko, owoce świeże i mrożone, bakalie.

Stan sanitarno - techniczny tej grupy obiektów jest zadawalający, niemniej jednak w roku 2012 w wytwórniach lodów stwierdzono również uchybienia higieniczno-sanitarne np.:

- nieprawidłowy stan sanitarny maszyn do produkcji lodów,
- brudne urządzenia chłodnicze oraz regały do przetrzymywania surowców, nieprawidłowe magazynowanie żywności (owoce mrożone umieszczone w zamrażarce w kuwetach bez pokryw)
- obecność artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia.

Ponadto stwierdzano nieprawidłowości takie jak:

- brak wyników badań wyrobu gotowego,
- brak do wglądu udokumentowanych zapisów wynikających z dokumentacji GHP/GMP i HACCP,
- nieprawidłowa funkcjonalność pomieszczeń.
- nieprawidłowe znakowanie wyrobów gotowych,

Wszystkie zakłady w tej grupie posiadają wdrożone procedury na podstawie zasad GMP/GHP, a system HACCP wdrożony jest w 51 zakładach, tj. w 96,2% – w stosunku do zarejestrowanych. Do badań laboratoryjnych pobrano 23 próbki lodów – wszystkie wyniki prawidłowe.

10.3 PIEKARNIE

W 2012 r. roku nadzorem objęto 426 zakładów. W tej grupie zakładów występuje duże zróżnicowanie stanu technicznego i sanitarnego. Znaczną część stanowią rzemieślnicze piekarnie rodzinne o niedużej produkcji, które prowadzą sprzedaż swoich wyrobów głównie na rynku lokalnym i w powiatach ościennych. Większość starych zakładów usytuowana jest w budynkach mieszkalnych, w zwartej zabudowie, co uniemożliwia ich modernizację i poprawę stanu technicznego. Nowo powstałe zakłady budowane są zgodnie z obowiązującymi przepisami, wyposażane w nowoczesne urządzenia i sprzęt produkcyjny.

Stan techniczny zakładów ulega systematycznej poprawie, nie mniej jednak istotny problem stanowią uchybienia takie jak:

- zły stan techniczny pomieszczeń,
- brak oraz niewłaściwe oznakowanie pieczywa,
- brak zabezpieczenia przed dostępem szkodników,
- brak zapisów potwierdzających przestrzeganie procedur systemu HACCP oraz brak weryfikacji systemu HACCP,
- brak aktualnego dokumentu potwierdzającego właściwą jakość zdrowotną wody używanej w zakładzie pod względem parametrów mikrobiologicznych,
- brak oceny jakości zdrowotnej wyrobu gotowego,
- brudny sprzęt produkcyjny,
- brudne ściany, sufity pomieszczeń.

W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego prowadzone jest postępowanie administracyjne. Ustalono, że w 96,59% zakładów wdrożono zasady systemu HACCP. Pomimo, iż w 100 % zakładów opracowano procedury z zakresu GHP/GMP, to w 7 kontrolowanych zakładach stwierdzono, że nie są one przestrzegane, dlatego też oceniono je jako niezgodne. Konsekwencją powyższego były trzy unieruchomienia zakładów oraz nałożone mandaty karne.

Podczas kontroli urzędowych zwracano szczególną uwagę na:

- właściwy sposób znakowania produkowanego z ich udziałem pieczywa,
- źródła pochodzenia i jakość stosowanych w produkcji surowców (w tym produktów pochodzenia zwierzęcego i z GMO), z uwzględnieniem możliwości śledzenia ruchu żywności, pełnej identyfikacji produktów zgodnie z zasadą „krok w przód, krok w tył” w toku procesów produkcji i dystrybucji pieczywa,
- warunki produkcji pieczywa od surowca do gotowego wyrobu.

Większość zakładów posiada własne, dostosowane do przewozu pieczywa, środki transportu, posiadające decyzje o spełnieniu wymagań koniecznych do zapewnienia higieny, wydane przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych. W roku sprawozdawczym w piekarniach wzmożono kontrole sanitarne w związku z wprowadzeniem do obrotu soli wypadowej jako spożywczej oraz kwestionowanego suszu jajecznego. W wyniku przeprowadzanych kontroli w wielu zakładach stwierdzono obecność kwestionowanego suszu jajecznego i soli wypadowej, które zajęto i nakazano wycofać z produkcji. W niektórych przypadkach, zabezpieczone produkty zostały przejęte przez funkcjonariuszy policji, jako dowód w prowadzonych czynnościach śledczych.

W związku użyciem do produkcji kwestionowanego suszu jajecznego w Wytwórni Bułki Tartej i Sucharów przy ul. Muchoborskiej 3 we Wrocławiu zabezpieczono wyroby gotowe - grzanki oraz wyroby ciastkarskie - ciastka trwałe – kruche. Producent Mamut Sp. z o.o. we Wrocławiu wycofał z szeroko pojętego rynku handlowego- tj. Polski, krajów wspólnoty europejskiej oraz USA i Kanady, produktów wyprodukowanych z udziałem kwestionowanych jaj w proszku. Poprawę stanu sanitarno – higienicznego zakładów egzekwowano poprzez prowadzenie postępowania administracyjnego – wydano 431 decyzji administracyjnych. Za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne nałożono 100 mandatów karnych na łączną kwotę 22 900 zł.

10.4 CIASTKARNIE

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 210 ciastkarni, z których kontrolą objęto 204. Stan sanitarno-techniczny tych obiektów w ostatnich latach znacznie poprawił się, dzięki przeprowadzeniu w nich wielu prac remontowych i modernizacyjnych oraz wymianie urządzeń i sprzętu produkcyjnego. Wszystkie zakłady produkują wyroby ciastkarskie z masami kremowymi. Przedsiębiorcy dążąc do zapewnienia bezpieczeństwa produktów, do sporządzania mas kremowych stosują gotowe koncentraty mas, eliminując dodatek jaj świeżych. W procesie produkcji ciast stosowane są barwniki i gotowe barwione dodatki do dekoracji oraz aromaty. Nie stwierdzono nieprawidłowości w ich stosowaniu. Poprawie ulegają warunki transportu wyrobów ciastkarskich z zakładów do punktów sprzedaży detalicznej – zmniejsza się liczba samochodów izoterm na rzecz samochodów – chłodni.

W trakcie kontroli zwracano uwagę m.in. na:

- źródła pochodzenia i jakość stosowanych w produkcji surowców - ze szczególnym uwzględnieniem świadectw jakościowych, w tym dotyczących surowców pochodzenia zwierzęcego, a także surowców potencjalnie mogących zawierać, składać się lub być wyprodukowanych z GMO,
- badania mikrobiologiczne wyrobów gotowych,
- higieniczno-sanitarne warunki przechowywania żywności,

- stan higieniczno-sanitarny i kondycję techniczną pomieszczeń zakładów, sprzętu i urządzeń produkcyjnych,
- obecność szkodników i śladów ich bytowania,
- identyfikowalność (traceability) produkowanych i wprowadzanych do obrotu wyrobów gotowych,
- przestrzeganie wdrożonych instrukcji dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej (GHP/GMP) oraz utrzymywanie systemu HACCP lub procedur opartych na zasadach systemu HACCP.

Najczęściej spotykane nieprawidłowości w tych grupach zakładów to:

- brak funkcjonalności pomieszczeń,
- zły stan techniczny zakładów,
- brak pomieszczeń do ekspedycji gotowych wyrobów,
- brak aktualnych wyników badań produkowanej żywności w ramach kontroli własnej producentów,
- brak segregacji surowców, półproduktów i gotowych wyrobów w urządzeniach chłodniczych.

W celu poprawy stanu sanitarnego oraz usunięcia stwierdzonych braków i uchybień higienicznych i zdrowotnych wydano 165 decyzji administracyjnych, nałożono 33 mandaty karne w łącznej wysokości 8100 zł. W 97% zakładów opracowano i wdrożono instrukcje dobrej praktyki higienicznej (GHP), instrukcje dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a w 95% system HACCP, pobrano ogółem 184 próbek wyrobów ciastkarskich do badań mikrobiologicznych, w tym zakwestionowano 1 próbkę ze względu na obecność pałeczek Salmonella.

10.5 PRZETWÓRNIE OWOCOWO-WARZYWNE I GRZYBOWE.

W 2012 roku na terenie województwa dolnośląskiego nadzorem objęto 37 przetwórní owocowo-warzywnych i grzybowych. Do tej grupy obiektów zaliczono m.in.: kwaszarnie kapusty i ogórków, przetwórní produkujące soki, dżemy, przeciery oraz marmolady, zakłady produkujące mrożonki owocowe i warzywne, zakład blanszowania pieczarek, przetwórní grzybów, zakłady produkujące powidła i dżemy wysoko- i niskosłodzone, zakłady produkujące sterylizowane konserwy warzywne i warzywno-mięsne, zakłady prowadzące obróbkę wstępną warzyw i ich pakowanie. Produkcja w w/w obiektach prowadzona jest sezonowo lub przez cały rok, na rynek krajowy i na eksport.

Powtarzające się uchybienia w tej grupie obiektów to:

- zły stan techniczny pomieszczeń,
- brak funkcjonalności pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- brak prawidłowego zaplecza socjalno-sanitarnego,

Zasady GHP/GMP wdrożono w 97%, a systemu HACCP w 94,7% obiektów, w pozostałych zakładach prowadzone jest postępowanie administracyjne.

W roku 2012 poprawę stanu sanitarno-technicznego wyegzekwowano poprzez postępowanie administracyjne – wydano 26 decyzji oraz stosowanie represji w postaci mandatu karnego – nałożono 2 mandaty na kwotę 200 zł.

10.6 WYTWÓRNIE NAPOJÓW BEZALKOHOLOWYCH I ROZLEWNIE PIWA

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 8 obiektów. Część z nich prowadzi działalność produkcyjną sezonowo lub zależnie od potrzeb rynku. Wszystkie zakłady otrzymały ocenę zgodną z wymaganiami. Poprawę stanu sanitarno-technicznego egzekwowano poprzez postępowanie administracyjne - wydano 1 decyzję administracyjną.

Najczęściej występującymi uchybieniami stwierdzanymi w czasie kontroli sanitarnych były:

- zły stan techniczny pomieszczeń,
- brak funkcjonalności pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- wyeksploatowane urządzenia produkcyjne

W ww. obiektach stwierdzono stosowanie następujących substancji dodatkowych:

- systemy stabilizujące,
- koncentraty smakowo-zapachowe,
- emulsje naturalne
- kwas cytrynowy (E-330).

Do tej grupy obiektów należą m.in.:

- Zakład „Stomadent Plus” s.c. w Bolesławcu, produkujący napój bezalkoholowy na bazie wody pitnej z dodatkiem smakowym, ekstraktem z zielonej herbaty,
- Wytwórnia Wód Gazowanych „Kola” we Wrocławiu - sezonowa produkcja napojów bezalkoholowych o charakterze rzemieślniczym, oparta na bazie wody pitnej, cukru, aromatu i CO₂.

10.7 ZAKŁADY GARMAŻERYJNE

W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego nadzorem objęto 18 wytwórni wód mineralnych.

Do najczęściej występujących uchybień zaliczono:

- zły stan techniczny ścian i podłóg,
- brak funkcjonalności pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- nieprawidłowe oznakowanie wyrobu gotowego,
- brak aktualnych wyników wyrobu gotowego,

Poprawa złych warunków technicznych egzekwowana była na drodze postępowania administracyjnego - wydano 25 decyzji, a także poprzez karanie mandatowe – nałożono 2 mandaty karne na kwotę 500 zł.

Najwięcej nadzorowanych obiektów znajduje się na terenie powiatu kłodzkiego tj. 6 Wytwórni Wód Mineralnych produkujących naturalną wodę mineralną lub naturalną wodę źródlaną, w tym 3 zakłady prowadzące produkcję naprzemienną z gazowanymi napojami bezalkoholowymi. Głównym producentem naturalnej wody mineralnej i naturalnej wody źródlanej jest Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, który jest właścicielem trzech zakładów, tj.:

- Rozlewnia Wód Mineralnych Nr 1 w Polanicy-Zdroju – produkowana jest naturalna woda mineralna „Staropolanka” i środek spożywczy specjalnego przeznaczenia żywieniowego „Wielka Pieniawa”.
- Rozlewnia Wód Mineralnych Nr 2 w Polanicy-Zdroju – produkowana jest naturalna woda mineralna „Staropolanka 2000” i „Polaniczanka”.
- Rozlewnia Wód Mineralnych Nr 3 w Jeleniowie – produkowana jest naturalna woda źródłana „Staropolanka Zdrój” i „Kudowianka” i napoje bezalkoholowe gazowane z dodatkiem substancji słodzących.

Zakłady te posiadają wdrożony i certyfikowany system HACCP.

W okresie sprawozdawczym w powiecie kłodzkim stwierdzono w obrocie, w tym w sprzedaży internetowej, produkty pn. „Łądecka Zdrój” i „Red-OX”. Przeprowadzono urzędową kontrolę w zakładzie produkcyjnym „Śnieżniczanka” w Łądku-Zdroju, w wyniku której stwierdzono szereg nieprawidłowości, tj.:

- prowadzenie działalności niezgodnie z decyzją o zatwierdzeniu zakładu,
- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczenia produkcyjnego z linią „Łądecka Zdrój”. Hala w trakcie remontu (sufit w trakcie malowania, kafelkowanie ścian, część ścian niepokrytych glazurą, z łuszczącą się farbą i ubytkami, posadzka nierówna, z ubytkami,

trudno zmywalna, wpusty podłogowe nie zabezpieczone kratkami, materiały oraz sprzęt budowlany w miejscach przypadkowych),

- zły stan sanitarno-techniczny kotłowni, magazynu opakowań,
- brak dokumentacji GHP, GMP, HACCP,
- brak oceny i kwalifikacji rodzajowej na wodę źródlaną,
- brak środków do mycia i dezynfekcji ciągu produkcyjnego,
- brak umów i faktur na doprowadzenie wody i odbiór ścieków oraz odbiór odpadów komunalnych z firmami zewnętrznymi,
- udokumentowano nieprawidłowy mikrobiologicznie wynik badania wyrobu gotowego „Red-OX”,
- brak wyników badań potwierdzających prawidłową jakość zdrowotną produkowanych wyrobów.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kłodzku wydał decyzję o natychmiastowym zamknięciu całego zakładu, o zakazie wprowadzania do obrotu wyrobu gotowego, natychmiastowe zamknięcie firmowej strony internetowej oraz wystąpił do Państwowego Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu z wnioskiem o nałożenie kary pieniężnej na właściciela zakładu.

Jednocześnie PPIS w Kłodzku złożył zawiadomienie o przestępstwie do Prokuratury Rejonowej w Kłodzku.

10.8 WYTWÓRNIENIE NATURALNYCH WÓD MINERALNYCH, NATURALNYCH WÓD ŹRÓDLANYCH I STOŁOWYCH

W analizowanym okresie na terenie województwa dolnośląskiego kontrolą objęto 57 zakładów. Stan techniczny i sanitarny tej grupy obiektów jest zróżnicowany. Działalność produkcyjna prowadzona jest w pomieszczeniach po byłych stołówkach pracowniczych i szkolnych, bez możliwości rozbudowy i modernizacji. Transport wyrobów garmażeryjnych do punktów sprzedaży detalicznej odbywa się w większości zakładów środkami transportu przystosowanymi do tego celu. Zakłady garmażeryjne, w których do produkcji stosuje się surowe mięso objęte są wspólnym nadzorem z Inspekcją Weterynaryjną.

W 98% zakładów wdrożono zasady GHP/GMP oraz system HACCP.

W 2012 r. najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- brak funkcjonalności pomieszczeń,
- nieprawidłowe szatnie personelu lub źle usytuowane,
- zły stan techniczny pomieszczeń,
- brak zachowanej segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- nieprawidłowe znakowanie wyrobu gotowego,
- brak wyników badań wyrobu gotowego,
- nieprawidłowe magazynowanie surowców i składników.

Poprawa złych warunków technicznych egzekwowana była na drodze postępowania administracyjno-egzekucyjnego - wydano 42 decyzje. W stosunku do osób winnych stosowano sankcje karne (mandaty) - nałożono 8 mandatów karnych na kwotę 2650 zł.

Do zakładów wyróżniających się w tej grupie należą:

- PPHU Catering we Wrocławiu,
- Wytwórnia Wyrobów Gastronomicznych Małgorzata Kupka 9 we Wrocławiu,
- EPI Michał Kosela w Bielanych Wrocławskich,
- "De Lux" Violetta Kulesza w Cesarzowicach 13a, gm. Kąty Wrocławskie.

Ww. zakłady wyposażone są w urządzenia produkcyjne wykonane ze stali nierdzewnej. Są to zakłady o dobrym stanie sanitarno-technicznym, z prawidłowo rozwiązaną funkcjonalnością, eliminującą zanieczyszczenia krzyżowe.

W ramach urzędowej kontroli żywności do badań pobrano 11 próbek - wyniki badań prawidłowe.

10.9 SKLEPY SPOŻYWCZE

Sklepy spożywcze stanowią najliczniejszą grupę obiektów będących pod nadzorem PIS. W 2012 r. na terenie województwa dolnośląskiego skontrolowano 8331 sklepów, tj. 73,3% w stosunku do zakładów wykazanych w rejestrze, w tym 344 super i hipermarkety. Prowadzono kontrole odbiorowe w 1158 zakładach. W okresie tym przeprowadzono 6183 kontrole interwencyjne. Kontrole kompleksowe przeprowadzono wg arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu obrotu żywnością. Podejmowano również działania w związku z powiadomieniami alarmowymi w ramach systemu RASFF, a także przeprowadzano kontrole sprawdzające wykonanie nałożonych obowiązków w decyzjach lub zalecenia pokontrolne. Podczas kontroli sprawdzano stan sanitarno-techniczny zakładów, higienę osobistą zatrudnionych pracowników, orzeczenia lekarskie z badań dla celów sanitarno-epidemiologicznych, magazynowanie środków spożywczych, ciągłość łańcucha chłodniczego, segregację żywności, znakowanie żywności oraz dokumentację w ramach systemu HACCP. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się tendencję do poprawy ogólnych warunków wprowadzania do obrotu handlowego środków spożywczych.

Wzrasta liczba sklepów wyposażonych w nowoczesne urządzenia sklepowe, w tym w urządzenia chłodnicze. Nowo odbierane i uruchamiane zakłady są sklepami nowoczesnymi, wyposażonymi w nowoczesny sprzęt i urządzenia.

W 2012 roku w czasie kontroli stwierdzono nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych polegających między innymi na:

- braku czystości i porządku,
- nieprawidłowej higienie personelu,
- niewłaściwym przechowywaniu środków spożywczych,
- braku aktualnych badań lekarskich personelu,
- pozostawianiu w obrocie środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości,
- złym stanie technicznym i sanitarnym pomieszczeń,
- stosowaniu zniszczonego sprzętu i urządzeń,
- braku środków dezynfekcyjnych,
- nieprawidłowym przechowywaniu sprzętu pomocniczego,
- braku zabezpieczenia przed szkodnikami,
- nieprawidłowym przechowywaniu opakowań jednorazowych,
- niekompletnej dokumentacji GHP i HACCP i braku zapisów,
- braku zachowanej segregacji żywności.

W związku ze stwierdzonymi usterkami zagrażającymi zdrowiu lub życiu człowieka unieruchomiono 7 sklepów spożywczych. We wszystkich uzasadnionych przypadkach osoby odpowiedzialne i winne zaniedbań karano mandatami karnymi – nałożono 668 mandatów na kwotę 128 930 zł.

W przypadku stwierdzenia usterek sanitarno-technicznych prowadzono postępowanie administracyjne - wydano 2340 decyzji administracyjnych, z określonym terminem wykonania zaleceń.

Pobrano do badań laboratoryjnych, w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, 3 476 prób żywności, różnych asortymentowo, z których 1565 prób pobrano w marketach. Żywność była badana w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, 3-MCPD, pozostałości pestycydów, metali szkodliwych dla zdrowia, GMO, substancji dodatkowych dozwolonych, mikotoksyn, WWA, skażeń promieniotwórczych, furanu. Zdyskwalifikowano 156 prób żywności. Ponadto na terenie naszego województwa kontrolowano strony internetowe sklepów, które oferują do sprzedaży środki spożywcze w opakowaniach jednostkowych producentów.

We wrześniu 2012 roku Główny Inspektor Sanitarny wydał decyzję wstrzymującą wprowadzanie do obrotu na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej napojów alkoholowych o zawartości pow. 20% alkoholu, wyprodukowanych na terytorium Republiki Czeskiej. W ramach urzędowej kontroli żywności został wzmożony nadzór w miejscach obrotu – ze szczególnym zwróceniem uwagi: na produkty pochodzenia czeskiego, na prowadzenie wzmożonej kontroli dokumentacji, na stosowanie systemu bezpieczeństwa żywności HACCP. Wystawiano postanowienia o zabezpieczeniu środków spożywczych, pozostawiano kserokopie decyzji GIS i dokonywano poboru prób opisanego w niej alkoholu.

10.10 MAGAZYNY HURTOWE

W analizowanym okresie ewidencją objęto 812 obiektów, natomiast kontrolę przeprowadzono w 79,5% hurtowni. Ponad 42% z nich znajduje się pod nadzorem PSSE we Wrocławiu. Za stwierdzony zły stan sanitarno-techniczny w stosunku do osób winnych stosowano sankcje karne w postaci mandatów karnych, których średnia kwota wynosiła 194 zł. W większości magazynów hurtowych skontrolowanych w 2012 r. zapewnione były właściwe warunki przechowywania artykułów spożywczych, w tym łatwo psujących się. Hurtownie prowadziły dystrybucje środków spożywczych własnymi lub wynajętymi środkami transportu, odpowiednio przystosowanymi do ich przewozu. W czasie kontroli stwierdzano prawidłowo funkcjonujący system traceability, a także monitorowanie temperatury w urządzeniach chłodniczych.

W tej grupie obiektów stwierdzane nieprawidłowości to:

- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny ścian i podłóg,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach hurtowni lub ich otoczeniu,
- nieprawidłowe magazynowanie żywności,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanych instrukcji i procedur GHP i systemu HACCP,
- nieprawidłowo oznakowane środki spożywcze,
- brak zabezpieczenia pomieszczeń przed gryzoniami,
- nieprzestrzeganie opracowanych instrukcji dobrej praktyki higienicznej.

W chwili obecnej na nadzorowanym przez PPIS we Wrocławiu terenie funkcjonuje 6 nowoczesnych Centrów Logistycznych:

- Prologis 1 Bielany Wrocławskie ul. Magazynowa 4-6, gmina Kobierzyce,
- Prologis 2 Bielany Wrocławskie ul. Magazynowa 4-6, gmina Kobierzyce,
- Prologis 3 ul. Graniczna 8 Wrocław,
- Centrum Logistyczne Bielany ul. Logistyczna 1 Bielany Wrocławskie, gmina Kobierzyce,
- Invest Park Sp. z o.o. ul. Ryszarda Chomicza 3 Nowa Wieś Wrocławska, gmina Kąty Wrocławskie,
- Skalski Logistic Park ul. Wrocławska 36 Wojkowice, gmina Żórawina.

Są to obiekty dysponujące pomieszczeniami magazynowymi o dużych powierzchniach użytkowych, wysokiego składowania z zapleciami socjalnymi spełniającymi wymagania techniczne i sanitarne o wysokim standardzie. Wyposażone są w doki załadowczo- rozładowcze z placami manewrowymi. Wdrożony system HACCP w pełnym zakresie posiada w chwili obecnej 649 zakładów obrotu hurtowego. Pozostałe zakłady wdrożyły system HACCP na zasadach wstępnych, czyli deklarują w dalszym ciągu zapewnienie bezpieczeństwa żywności poprzez stosowanie zasad Dobrej Praktyki Higienicznej rozszerzonej o monitorowanie punktów kontrolnych.

W 2012 r. w magazynach hurtowych oprócz kontroli sanitarnych przeprowadzane były również, w związku z powiadomieniem alarmowym, kontrole interwencyjne, dotyczące wprowadzania do obrotu soli technicznej jako soli spożywczej oraz suszu jajecznego.

Produkty zawierające w swym składzie kwestionowany susz jajeczny lub sól techniczną zostały przez właścicieli zakładu wycofane z obrotu we własnym zakresie.

W związku z wystąpieniem na terytorium Republiki Czeskiej przypadków zagrożenia życia i zdrowia ludzi, spowodowanego wprowadzaniem do obrotu skażonego alkoholu oraz odnotowanymi przypadkami śmiertelnych zatruc tym produktem – przeprowadzono kontrole w hurtowniach i zabezpieczono oraz wstrzymano wprowadzanie do obrotu napojów alkoholowych o zawartości powyżej 20% alkoholu, które zostały wyprodukowane na terenie Republiki Czeskiej.

10.11 OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

10.11.1 Zakłady żywienia zbiorowego otwartego

Produkcja w zakładach żywienia zbiorowego otwartego jest zróżnicowana. Opiera się na pełnym cyklu produkcyjnym począwszy od surowców lub bazuje na półproduktach i podgrzewaniu gotowych dań mrożonych. Część zakładów podaje potrawy na naczyniach jednorazowego użytku – stosowane materiały opakowaniowe posiadają dokumentację potwierdzającą ich przydatność do kontaktu z żywnością. W większości zakładów posiłki przygotowywane są na bazie półfabrykatów oraz gotowych dań kulinarnych mrożonych lub schłodzonych.

W 2012 r. zmniejszyła się liczba zakładów żywienia zbiorowego otwartego w porównaniu z rokiem 2011 r. (6405 zakładów) - wg rejestru wynosiła 6250.

Kontrolą objęto 65,8 % zakładów, tj. 0,6 % więcej niż w roku 2011 r.

W ocenianym okresie obserwowano wolną, ale systematyczną poprawę w zakresie wdrażania zasad GHP/GMP oraz systemu HACCP w tej grupie obiektów. Zasady GHP/GMP wdrożyło 90,8 % zewidencjonowanych zakładów (w roku 2011 - 81,8 %), system HACCP – 82,04 % (w roku 2011 – 73,4 %) zakładów.

W wyniku oceny zakładów na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego - 1 zakład uznano za niezgodny z obowiązującymi wymaganiami prawa żywnościowego. Nowopowstałe zakłady posiadają nowoczesne profesjonalne wyposażenie i mogą stosować różne kombinacje w zakresie obróbki termicznej z możliwością programowania.

Podczas kontroli sprawdzano postępowanie ze użytymi tłuszczami smaźalniczymi. Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że odbiorcami zużytych tłuszczów smaźalniczych są: firma TEX-STAR z siedzibą w Kaliszu, „Energ-Eko-Plus” Sp. z o.o. ul. Mielczarskiego 121, 25-611 Kielce, Saria Polska, Oddział w Starym Tarnowie 8, Profet Sp.z o.o.

W okresie sprawozdawczym objęto szczególnym nadzorem wytypowane zakłady żywienia zbiorowego otwartego w związku z EURO 2012. W trakcie przeprowadzania kontroli zwracano szczególną uwagę między innymi na: śledzenie pochodzenia surowców, półproduktów i wyrobów gotowych, warunki zachowania łańcucha chłodniczego, przestrzeganie czystości i porządku w obiektach oraz wdrożenie i utrzymywanie GHP/GMP i systemu HACCP.

Najczęściej stwierdzone uchybienia sanitarne:

- nieprawidłowy stan sanitarny i techniczny pomieszczeń, urządzeń, sprzętów,
- nieprawidłowo prowadzone procesy technologiczne: prowadzenie obróbki wstępnej warzyw na miejscu w zakładzie pomimo braku warunków,
- nieprawidłowe mycie naczyń, tj. mycie naczyń kuchennych i sprzętu produkcyjnego w zmywalni naczyń stołowych, stosowanie naczyń stołowych wielokrotnego użycia pomimo braku prawidłowych warunków do ich mycia i dezynfekcji (brak wydzielonej zmywalni naczyń stołowych),
- brak zachowanej higieny na stanowiskach pracy ,
- brak prowadzonej oceny jakości mikrobiologicznej wyrobów garmażeryjnych produkowanych w zakładach,

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

- brak wdrożenia zasad Dobrej Praktyki Higienicznej oraz zasad Systemu Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli pomimo posiadania opracowanej dokumentacji,
- brak identyfikowalności gotowych wyrobów garmażeryjnych lub półproduktów przeznaczonych do dalszego przechowywania,
- brak segregacji żywności w urządzeniach chłodniczych – dotyczy przechowywanych surowców, półproduktów i gotowych wyrobów garmażeryjnych.

W wyniku stwierdzenia rażących uchybień sanitarno-porządkowych, stanowiących zagrożenie zdrowia ludzkiego, wydano 7 decyzji zagrożenia unieruchomieniem w następujących zakładach :

1. Bar LE GYROS, ul. Jaracza 75A we Wrocławiu,
2. Restauracja „Kokaya”, ul. Ołtaszyńska 92E/5 we Wrocławiu,
3. Restauracja KFC, ul. Legnicka 58 CH Magnolia we Wrocławiu,
4. Restauracja Swojskie Smaki, ul. Powstańców Śląskich 2/4 CH Arkady we Wrocławiu,
5. Bar „Jak u Mamy”, ul. Łokietka 12 we Wrocławiu,
6. Kawiarnia GRAND, pl. Grunwaldzki 26 we Wrocławiu,
7. Bar „Setka Polska”, ul. Leszczyńskiego 4 we Wrocławiu.

Negatywnym przykładem jest również :

- restauracja chińska w Świdnicy ul. Westerplatte 55 C, w której stwierdzono: uchybienia w zakresie braku utrzymania czystości i porządku, polegające na brudno utrzymanych pomieszczeniach, urządzeniach i sprzęcie, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-porządkowych, brak opracowanych i wdrożonych instrukcji dobrej praktyki higienicznej GHP i dobrej praktyki produkcyjnej GMP, brak opracowania i wdrożenia systemu HACCP, brak procedur określających sposoby postępowania w celu zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed szkodnikami, brak prowadzenia i przechowywania dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawcy składników i żywności. W związku ze stwierdzaniem w zakładach żywienia zbiorowego otwartego licznych uchybień w zakresie bieżącego stanu czystości i porządku stosowano karanie mandatowe – nałożono 523 mandaty na kwotę 127440 zł.

Kontrole interwencyjne

Zasadność zgłoszonych interwencji potwierdzono w ok. 50% - przyjęte interwencje dotyczyły: złego stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń, urządzeń, sprzętu, uciążliwości związanych z nieprawidłowo działającą wentylacją, a także nieprawidłowej jakości zdrowotnej środków spożywczych, która była przyczyną wystąpienia objawów chorobowych ze strony przewodu pokarmowego u konsumentów.

W roku 2012 kontrole w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzano również na wniosek strony o zatwierdzenie zakładu, a także w związku z decyzją w sprawie zakazu sprzedaży alkoholu o zawartości alkoholu powyżej 18%, wyprodukowanych na terenie Republiki Czeskiej, w związku z obserwowanymi licznymi śmiertelnymi zatruciami metanolem na terenie Czech.

Zakłady małej gastronomii

W porównaniu do roku 2011 (3586) zmniejszyła się liczba nadzorowanych zakładów i wynosiła 3379. W większości obiektów produkcja oparta jest na gotowych półproduktach lub gotowych wyrobach chłodzonych lub mrożonych ze względu na małą powierzchnię i brak możliwości wydzielenia odpowiednich pomieszczeń do wykonywania obróbki brudnej. Potrawy gotowe najczęściej podawane są na naczyniach jednorazowego użytku. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 2753 zakładach tj. 81,5 %, system HACCP w 2375 zakładach, tj. 70,3%. Do najczęściej stwierdzanych uchybień w tej grupie należą:

- brak czystości i porządku w pomieszczeniach,
- nieprzestrzeganie lub brak instrukcji GHP i procedur systemu HACCP,
- niekompletnie wyposażone w środki higieniczne umywalki do mycia rąk,
- sprzęt brudny, zatłuszczony,
- surowce i składniki bez oznakowania,
- brak oddzielenia czynności czystych od brudnych (brudne warzywa wnoszone do czystej części zakładu),
- brak procedur zakładu przed dostępem szkodników, lub jej nieprzestrzeganie,
- brak lub nieprzestrzeganie procedury zabezpieczenia i wycofywania z obrotu artykułów niewłaściwej jakości,
- brak deklaracji zgodności dla stosowanych opakowań,
- używanie do produkcji środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości lub terminie przydatności do spożycia,
- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń produkcyjnych i pomocniczych,
- brak segregacji artykułów spożywczych w urządzeniach chłodniczych,
- przechowywanie żywności łatwo psującej się poza urządzeniami chłodniczymi,
- brak bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanych instrukcji i procedur.

10.11.2 Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego

W 2012 roku liczba zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego w porównaniu do roku 2011 zwiększyła się o 95 i wg rejestru zakładów wynosiła 2756. Kontrolą objęto 77,4% zakładów (w 2011 r. – 78,6%). 76,0% skontrolowanych zakładów ocenionych zostało w oparciu o arkusze oceny stanu sanitarnego (w 2011 r. – 78,5%). Niezgodnych z wymogami było 6, tj. 0,37% ocenianych zakładów (w 2011 r. – 8, tj. 0,49%).

Przeprowadzone kontrole wykazały, że zasady GHP/GMP wdrożone zostały w 91,65% zakładów w stosunku do zarejestrowanych obiektów (w 2011 r. – w 91,4%), natomiast wdrożenie systemu HACCP stwierdzono w 86,6% zakładów (w 2011 r. – w 81,2%).

W skontrolowanych zakładach w 2012 r. największy stopień wdrożenia zasad GHP/GMP stwierdzono w następujących grupach zakładów:

- bloki żywienia w szpitalach – żywienie w systemie cateringowym – 100%
- kuchnie niemowlęce – 100%
- bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach - żywienie w systemie cateringowym – 100%
- domy dziecka i młodzieży – 100%
- stołówki studenckie – 100%
- stołówki w żłobkach i domach małego dziecka – 98,7%
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych – 98,6%
- stołówki w domach wczasowych – 98,2%
- bloki żywienia w domach opieki społecznej – 98,1%
- zakłady usług cateringowych – 98,1%
- bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach - 97,9%
- stołówki szkolne – 97,6%
- stołówki w przedszkolach – 97,4%
- bloki żywienia w szpitalach – 96,7%
- stołówki w bursach i internatach – 96,7%
- stołówki pracownicze – 96,1%
- bloki żywienia w domach opieki społecznej - żywienie w systemie cateringowym – 95,2%.

Największy stopień wdrożenia systemu HACCP w skontrolowanych zakładach stwierdzono w następujących grupach zakładów:

- bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach - żywienie w systemie cateringowym – 100%

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

- kuchnie niemowlęce – 100%
- bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach - żywienie w systemie cateringowym – 100%
- stołówki w żłobkach i domach małego dziecka – 98,7%
- stołówki szkolne - żywienie w systemie cateringowym – 97,6%
- stołówki w domach wczasowych – 96,5%
- bloki żywienia w szpitalach – żywienie w systemie cateringowym – 98,3%
- bloki żywienia w domach opieki społecznej – 98,1%
- bloki żywienia w szpitalach – 95,8%
- bloki żywienia w domach opieki społecznej - żywienie w systemie cateringowym – 95,2%
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych – 94,5%
- bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach - 94,4%
- stołówki w przedszkolach – 94,7%
- stołówki w bursach i internatach – 93,3%.

W 2012 r. przeprowadzono 3352 kontrole i rekontrole (w 2011 r. – 3275). Wskaźnik kontroli w stosunku do obiektów skontrolowanych wynosił 1,6. (w 2011 r. również – 1,6).

Stwierdzane uchybienia w skontrolowanych obiektach to m.in.:

- nieprawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń, np. dot. wentylacji, stolarki okiennej, posadzek, ścian, sufitów,
- zły stan techniczny wyposażenia pomieszczeń dot. urządzeń, sprzętów, mebli,
- brak prawidłowych warunków do mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, a także naczyń i sprzętu kuchennego,
- brak bieżących zapisów w dokumentacji GHP/GMP, HACCP.

Osoby winne zaniedbań sanitarno-porządkowych ukarano 92 mandatami na kwotę 19 870 zł. (w 2011 r. – 91 na kwotę 18 300 zł). Średnia suma mandatu wynosiła 215,98 zł. (w 2011 r. – 201,10 zł, wydano 701 decyzji administracyjnych (w 2011 r. – 610).

Wskaźnik wydanych decyzji w stosunku do 2132 skontrolowanych zakładów wynosił 0,33 (w 2011 r. – 0,29).

W 2012 r. pobrano 34 próbki, z których zdyskwalifikowano - 4, tj. 11,8% (w 2011 r. – na 31 pobranych próbek - zdyskwalifikowano – 7, tj. 22,6%). Stan sanitarny techniczny tej grupy zakładów z roku na rok ulega poprawie. W 2012 r. przy kontrolach szczególną uwagę zwracano na to, czy jest udokumentowana jakość zdrowotna gotowego wyrobu, np. surówki. Wymóg ten egzekwowany był poprzez wszczęcie postępowania administracyjnego i wydanie decyzji z wyznaczonym terminem wykonania.

10.11.3 Stołówki pracownicze

W 2012 r. liczba stołówek pracowniczych zwiększyła się o 9 i wynosiła wg rejestru zakładów - 128. Nadzorem objęto 93 zakłady, tj. 72,7% (w 2011 r. – 69,7%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 123 zakładach, tj. 96,1% (w 2011 r. - w 98,32%), systemu HACCP w 115 zakładach, tj. 89,8% (w 2011 r. – w 87,4%).

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości, należały:

- nieprzestrzeganie zasad GHP, GMP i HACCP pomimo opracowanej dokumentacji,
- brak przeprowadzanych badań wyrobu gotowego,
- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, w tym ścian, posadzek, sprzętów meblowych, urządzeń,
- brak zachowanego łańcucha chłodniczego dla potraw wymagających chłodzenia.

W związku ze stwierdzanymi nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wszczynane było postępowanie administracyjne, po którym wydawano decyzje administracyjne. Ogółem w 2012

r. wydano 25 decyzji administracyjnych w stosunku do przeprowadzonych 140 kontroli i rekontroli. Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 6 mandatami na kwotę 1 400 zł.

10.11.4 Bufety przy zakładach pracy

W 2012 r. liczba bufetów wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 2 i wynosiła 283. Nadzorem objęto 111 zakładów, tj. 39,2% (w 2011 r. – 46,3%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 165 zakładach, tj. 58,3% (w 2011 r. - 59,3%), a systemu HACCP w 154 zakładach, tj. 54,4% (w 2011 r. – w 44,9%).

Bufety zlokalizowane są w zakładach pracy, wyższych uczelniach i placówkach oświatowo-wychowawczych. Działalność większości bufetów oparta jest na podgrzewaniu i wydawaniu do konsumpcji gotowych wyrobów garmażeryjnych, dań przygotowanych na bazie półproduktów i z mrożonek oraz sprzedaży artykułów spożywczych i napojów w opakowaniach jednostkowych. Posiłki wydawane są w naczyniach wielokrotnego lub jednorazowego użytku. Osoby prowadzące bufety często posiadają małą wiedzę z zakresu podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa żywności, często też następują zmiany osób prowadzących działalność.

W zakładach tych stwierdza się wiele usterek sanitarnych, m.in.:

- nieprawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń, utrudniający zabezpieczenie żywności przed wystąpieniem zanieczyszczeń krzyżowych,
- brak prawidłowych warunków do mycia i dezynfekcji naczyń i sprzętu,
- brak pełnej, dostosowanej do rodzaju prowadzonej działalności w zakładzie, dokumentacji dotyczącej opracowanych i wdrożonych procedur i instrukcji dobrej praktyki higienicznej i zasad dobrej praktyki produkcyjnej GHP/GMP,
- brak podejmowanych działań i wiedzy w celu opracowania i wdrożenia systemu HACCP,
- nieprawidłowy, niezadowalający stan higieniczny pomieszczeń.

W bufetach prowadzonych w placówkach oświatowych oprócz nieprawidłowego stanu technicznego, problemem jest asortyment wprowadzanych do sprzedaży środków spożywczych. Są wśród nich m.in. dania typu fast-food oraz słodycze. Jest to wynik bardzo małej wiedzy dzieci i ich rodziców na temat zasad racjonalnego żywienia. Wpływ na asortyment oferowanych do sprzedaży w bufetach środków spożywczych mogą mieć dyrektorzy zakładów. W związku z tym konieczne jest organizowanie akcji uświadamiających, nie tylko dla osób prowadzących działalność w bufetach, ale również dla dzieci i rodziców.

W związku ze stwierdzanymi nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wszczynane było postępowanie administracyjne, po którym wydawano decyzje administracyjne. W 2012 r. wydano 11 decyzji administracyjnych w stosunku do przeprowadzonych 137 kontroli i rekontroli. Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 4 mandatami na kwotę 1 000 zł.

10.11.5 Stołówki w domach wczasowych

W 2012 r. liczba stołówek w domach wczasowych wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 4 i wynosiła 285. Nadzorem objęto 247 zakładów, tj. 86,7% (w 2011 r. – 78,5%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 280 zakładach, tj. 98,2% (w 2011 r. - w 97,2%), a system HACCP - w 275 zakładach, tj. 96,5 % (w 2011 r. – w 91,3%).

W kontrolowanych zakładach stwierdzane nieprawidłowości to:

- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i dat minimalnej trwałości
- zły stan techniczny sprzętu produkcyjnego,
- brudne urządzenia chłodnicze ,
- brak zachowanej segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych,

- brak pełnego wyposażenia przy umywalkach do mycia rąk w pomieszczeniach bloku żywienia,
- nieoczyszczone warzywa i owoce przechowywane w pomieszczeniu kuchni właściwej,
- szafki służące o przechowywania naczyń kuchennych utrzymane brudno,
- brak aktualnych książeczek zdrowia pracowników bloku żywienia,
- brak zabezpieczenia przed szkodnikami,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanych instrukcji GHP/GMP i systemu HACCP.

W 2012 r. wydano 125 decyzji administracyjnych w stosunku do przeprowadzonych 403 kontroli i rekontroli (w 2011 r. – 60 decyzji w stosunku do 200 kontroli i rekontroli). Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 24 mandatami na kwotę 4500 zł. (w 2011 r. – 23 mandaty na kwotę 3900 zł)

10.11.6 Bloki żywienia w szpitalach

W 2012 r. liczba bloków żywienia w szpitalach wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 2 i wynosiła 120. Nadzorem objęto 105 zakładów, tj. 87,5% (w 2011 r. – 96,7%). Jeden zakład został oceniony jako niezgodny. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 116 zakładach, tj. 96,7% (w 2011 r. - w 100,2%), a system HACCP - w 115 zakładach, tj. 95,8 % (w 2011 r. – w 97,5%).

Najczęściej stwierdzane w czasie kontroli nieprawidłowości to:

- niefunkcjonalny układ pomieszczeń, np. brak prawidłowego połączenia kuchni centralnej z pomieszczeniami magazynowymi, socjalno-sanitarnymi lub brak bezpośredniego, funkcjonalnego połączenia kuchni z kuchenkami oddziałowymi,
- brak myjni naczyń transportowych, a istniejące nie spełniają wymogów sanitarno-technicznych,
- transport posiłków z kuchni na oddziały ogólnodostępnymi ciągami komunikacyjnymi, windami ogólnymi oraz przez podwórza szpitalne.

W kuchenkach oddziałowych najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- mycie naczyń stołowych od pacjenta razem z naczyniami transportowymi i pomocniczymi,
- brak dezynfekcji termicznej naczyń stołowych w części kuchenek.

W związku ze stwierdzanymi uchybieniami wszczynane było postępowanie administracyjne, po którym wydawano decyzje administracyjne. W 2012 r. wydano ogółem 52 decyzje administracyjne (w 2011 r. – 60 decyzji). Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 6 mandatami na kwotę 1200 zł. (w 2011 r. – 4 mandaty na kwotę 1200 zł).

W 2012 r. do najlepszych bloków żywienia w szpitalach należy zaliczyć kuchenki oddziałowe Szpitala Specjalistycznego w Świdnicy przy ul. Leśnej 27-29, należącego do Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Świdnicy.

10.11.7 Kuchnie niemowlęce

W 2012 r. liczba kuchni niemowlęcych wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 1 i wynosiła 12. Nadzorem objęto 11 zakładów, tj. 91,7% (w 2011 r. – 84,6%). Wszystkie kuchenki zostały ocenione pozytywnie. We wszystkich zakładach wdrożono zasady GHP/GMP i system HACCP. W szpitalach, na oddziałach położniczych stosowane są naturalne metody karmienia noworodków – mlekiem matki. Mieszanki sporządzane są w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach na zlecenie lekarza. Są to najczęściej mieszanki w opakowaniach szklanych jednorazowych (w ilości stanowiącej 1 porcję). Do karmienia niemowląt używane są jednorazowe smoczki. W wielu przypadkach przy dyżurkach pielęgniarek wydzielone zostały boksy do przygotowywania mieszanek typu instant.

W przypadku kiedy używane są smoczki wielokrotnego użytku, to mycie ich odbywa się na oddziałach np. w wydzielonych pomieszczeniach, a następnie oddawane do sterylizacji.

W Placówce Wielofunkcyjnej „Dziecięcy Dom” we Wrocławiu przy ul. Parkowej 2 kuchnię niemowlęcą stanowi wydzielona część kuchni centralnej. Przygotowywane są mieszanki niemowlęce, w tym mleczne, warzywne i warzywno-mięsne dla niemowląt i małych dzieci przebywających w placówce. W zakładzie warunki do przygotowywania mieszanek są prawidłowe.

W kuchni niemowlęcej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Wrocławiu, przy ul. Kamińskiego 73a, produkowane są mieszanki niemowlęce, tj. mieszanki mleczne, warzywne, herbatki, zupy jarzynowe w wielu asortymentach z przeznaczeniem dla niemowląt przebywających na oddziałach noworodkowych i dziecięcych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego oraz na potrzeby innych szpitali. Gotowe mieszanki, wyporcjowane jednostkowo - w butelkach, dostarczane są w opakowaniach izotermicznych środkami transportu spełniającymi wymagania sanitarne do szpitali.

W kuchni mlecznej Szpitala w Wałbrzychu przy ul. Asnyka sporządzane są posiłki z gotowych produktów w proszku. Uwzględnia się też hipoalergiczne preparaty dietetyczne (dieta bezmleczna i bezbiałkowa). Dodatkowo sporządza się zupy z udziałem jarzyn, tuszek drobiowych, soli i cukru. Podawane są także soki owocowo – warzywne i herbaty ziołowe (gotowe produkty) wraz z dodatkiem biszkoptów.

W kuchni mlecznej Specjalistycznego Szpitala im. dra Alfreda Sokołowskiego w Wałbrzychu posiłki są sporządzane z gotowych produktów w proszku. Sporządzona mieszanka rozlewana jest do sterylnych butelek, oznakowane i zamykane jałowymi kapturkami i pergaminem. Butelki z mieszankami przenoszone są do pasteryzatora. Po pasteryzacji rozdzielane są na poszczególne oddziały. Transport butelek na oddziały odbywa się w koszach plastikowych przekazywanych z pomieszczenia kuchni do słuzy na wózek transportowy, którym dowożone są do windy w ekspedycji posiłków. Pasteryzowane mieszanki przechowywane są w lodówkach w kuchenkach oddziałowych, gdzie są też podgrzewane (zapas tylko na max 24 godziny). Butelki po karmieniu wstępnie opłukane są w kuchenkach oddziałowych, a następnie przewożone w koszach plastikowych do wydzielonej myjni butelek mieszczącej się przy kuchni niemowlęcej (część „brudna”). Do mycia butelek używa się roztworu sody. Czyste, suche butelki pakowane są do worków foliowych i pojemników plastikowych z pokrywą i przekazywane do Centralnej Sterylizacji mieszczącej się przy Szpitalu w Wałbrzychu przy ul. Sokołowskiego 4.

10.11.8 Bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach

W 2012 r. liczba bloków żywienia w sanatoriach i prewentoriach wg rejestru zakładów zwiększyła się o 2 i wynosiła 47. Nadzorem objęto 100% zakładów (w 2011 r. – 93,3%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP i system HACCP wdrożony jest, podobnie jak w 2011 r., w 100% zakładów.

W blokach żywienia w sanatoriach i prewentoriach prowadzona jest produkcja od surowca do gotowej potrawy lub posiłki wydawane są na zasadach cateringu, np. z sąsiadujących szpitali uzdrowiskowych. Gotowe posiłki dowożone są specjalistycznymi środkami transportu. Stan techniczny i sanitarny uległ zdecydowanej poprawie w stosunku do lat poprzednich.

W 2012 r. ogółem wydano 32 decyzje administracyjne (w 2011 r. – 21). Osoby winne zaniedbań ukarano 5 mandatami na kwotę 1 000 zł (w 2011 r. – 5 na kwotę 700 zł).

10.11.9 Bloki żywienia w domach opieki społecznej

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

W 2012 r. liczba bloków żywienia w domach opieki społecznej wg rejestru zakładów zwiększyła się o 5 i wynosiła 107. Nadzorem objęto 89 zakładów, tj. 83,2% (w 2011 r. – 93,3%). Wszystkie skontrolowane zakłady oceniono pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 105 zakładach, tj. 98,1% (w 2011 r. - w 97,1%), a system HACCP – w 101, tj. 94,4 % (w 2011 r. – w 93,1%).

W domach opieki społecznej posiłki produkowane są na miejscu lub dowożone są przez firmy cateringowe. Posiłki spożywane są przez pensjonariuszy w jadalniach lub w pokojach przy łózkach.

Przykładem zakładów, w których przygotowuje się posiłki dla pensjonariuszy mieszkających na miejscu, a także do mieszkańców innych DPS, jest Dom Pomocy Społecznej we Wrocławiu przy ul. Karmelkowej 25/27. W bloku żywienia Domu Pomocy Społecznej „Samarytanin” we Wrocławiu ul. Świątnicka 25, posiłki przygotowywane są dla mieszkańców tego domu, a także posiłki dostarczane są do innych zakładów żywienia zbiorowego. Żywność i surowce do zakładów dostarczane są środkami transportu dostawców oraz, w sporadycznych przypadkach, własnymi. W/w środki transportu spełniają wymagania określone w przepisach sanitarnych. Wydawane pensjonariuszom do konsumpcji posiłki przygotowywane są na podstawie jadłospisów dekadowych, które w trakcie przeprowadzanych kontroli były kontrolowane i stwierdzano, że układane są ogólnie w oparciu o zasady racjonalnego żywienia. Ww. jadłospisy układane są przez personel bloków żywienia, tj. dietetyków oraz przez pracowników firm cateringowych dostarczających posiłki.

W 2012 r. rozpoczął działalność Dom Pomocy Społecznej „Zielone Wzgórza” w Rościszowie bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz bez uzyskania decyzji zatwierdzającej. Opinia sanitarna została wydana na wydawanie posiłków dostarczanych przez firmę zewnętrzną, natomiast w zakładzie stwierdzono produkcję posiłków od surowca do gotowej potrawy. W związku z tym wydano decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności na dostosowanie zakresu prowadzonej działalności do warunków istniejących w zakładzie. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała, że zrezygnowano z prowadzenia działalności od surowca do gotowej potrawy. Podpisano umowę na dostarczanie posiłków obiadowych z firmą zewnętrzną, natomiast śniadania i kolacje przygotowywane są w zakładzie na bazie gotowych półproduktów. System HACCP wdrożony został na podstawie wymagań wstępnych. W 2012 r. wydano decyzję bezwarunkowego zatwierdzenia Domu Spokojnej Starości „Majowy Sen” w Kłodzku przy ul. Wyspiańskiego 40. W 2012 r. ogółem wydano 10 decyzji administracyjnych (w 2011 r. – 28). Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 6 mandatami na kwotę 900 zł (w 2011 r. – 1 na kwotę 100 zł).

10.11.10 Stołówki w żłobkach i domach małego dziecka

W 2012 r. liczba tej grupy zakładów wg rejestru zwiększyła się o 16 i wynosiła 78. Nadzorem objęto 70 zakładów, tj. 89,7% (w 2011 r. – 95,2%). Wszystkie skontrolowane zakłady oceniono pozytywnie. Zasady GHP/GMP i system HACCP zostały wdrożone w 77 zakładach, tj. 98,7% (w 2011 r. - w 88,7%).

W większości żłobków posiłki przygotowywane są na miejscu od surowca do gotowego wyrobu. W nowopowstających niepublicznych żłobkach, klubach malucha wprowadzono nowe formy żywienia zależne od warunków lokalowych zakładu, tj.:

- dostarczanie gotowych posiłków w hermetycznie zamkniętych naczyniach jednorazowych i w naczyniach transportowych izotermicznych z zakładów cateringowych posiadających warunki do ich produkcji, dystrybucji do innych zakładów oraz transportu i mycia opakowań transportowych,
- dostarczanie tylko gotowych posiłków obiadowych, a z dostarczonych półproduktów i gotowych wyrobów przygotowywanie na miejscu śniadań i podwieczorków. Wymieniona

żywność produkowana i przygotowywana jest przez firmy cateringowe posiadające warunki do ich produkcji, dystrybucji do innych zakładów oraz transportu i mycia opakowań transportowych,

- indywidualne dostarczanie przez rodziców dla ich dzieci: herbatek smakowych, mleka w proszku i kaszek smakowych typu instant oraz posiłków obiadowych,
- indywidualne przygotowywanie na miejscu, dla konkretnego dziecka, herbatek smakowych, mieszanek z mleka w proszku i kaszek smakowych typu instant z produktów przyniesionych przez rodziców celowo dla ich dzieci.

Posiłki podawane są w naczyniach wielokrotnego lub jednorazowego użytku w zależności od warunków lokalowych zakładu.

Prace remontowe w w/w placówkach prowadzone są systematycznie w okresie wakacyjnym podczas przerwy w prowadzeniu działalności.

W 2012 r. ogółem wydano 10 decyzji administracyjnych (w 2011 r. – 28). Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 6 mandatami na kwotę 900 zł (w 2011 r. – 1 na kwotę 100 zł).

10.11.11 Stołówki szkolne

W 2012 r. liczba stołówek szkolnych wg rejestru zakładów zwiększyła się o 21 i wynosiła 536. Nadzorem objęto 449 zakładów, tj. 83,8% (w 2011 r. – 83,1%). Trzy zakłady oceniono jako niezgodne. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 523 zakładach, tj. 97,6% (w 2011 r. - w 97,5%), a system HACCP – w 480, tj. 89,5 % (w 2011 r. – w 85,8%).

Posiłki w szkołach produkowane są na miejscu, a także do znacznej ilości szkół dostarczane są przez firmy cateringowe. W wielu stołówkach szkolnych, w których dzieci i młodzież miały możliwość spożywania posiłków obiadowych, obecnie z żywienia korzystają również dzieci z tzw. „zerówek”, którym oferowane są dodatkowo śniadania. Prowadzenie działalności w stołówkach szkolnych przekazywane jest przez dyrektorów placówek innym podmiotom gospodarczym, które w tych zakładach rozszerzają działalność o produkcję posiłków również dla innych grup konsumentów.

Posiłki dla dzieci przygotowywane są w oparciu o jadłospisy dekadowe, opracowywane zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia przez personel bloku żywienia, lub pracowników firm cateringowych, w tym zatrudnionych dietetyków, którzy korzystają ze specjalistycznych programów informatycznych.

W wyniku kontroli najczęściej stwierdzano usterki dotyczące złego stanu technicznego pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia w tym ścian, posadzek, sprzętów meblowych, urządzeń, itp. oraz nieprawidłowego układu funkcjonalnego pomieszczeń, utrudniającego zabezpieczenie żywności przed zanieczyszczeniami krzyżowymi, a także błędy we wdrażaniu systemu HACCP.

W stołówkach szkolnych, szczególnie zależnych, prowadzonych przez zewnętrzne firmy, stwierdzano zły stan sanitarno – techniczny, w tym m.in. ścian, posadzek, stolarki okiennej. Wprowadzenie corocznych przetargów i podpisywanie umów trwających do czerwca następnego roku powoduje, że firmy cateringowe nie inwestują w modernizację i remonty stołówek zależnych zwłaszcza, że wyniki przetargu znane są na kilka dni przed planowanym rozpoczęciem żywienia dzieci. Firmy cateringowe we własnym zakresie przeprowadzają bieżące remonty polegające m.in. na uzupełnianiu ubytków w ścianach i posadzkach. Jednak jest to działanie doraźne i konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych remontów pomieszczeń bloków żywienia w celu zapewnienia bezpieczeństwa wydawanych dla dzieci posiłków.

W celu poprawy stanu sanitarno- technicznego wszczynane było postępowanie administracyjne. Ogółem w 2012 r. wydano 113 decyzji administracyjnych. Wyegzekwowano poprawę stanu technicznego pomieszczeń i ich wyposażenia.

W stołówkach szkolnych, w których brak jest odpowiednich pomieszczeń i stanowisk pracy lub funkcjonalności - personel postępuje zgodnie z opracowanymi procedurami dot. zachowania rozdzielczości czasowej przy wykonywanych czynnościach.

Za stwierdzone zaniedbania sanitarno-porządkowe winnych zaniedbań ukarano 12 mandatami na kwotę 1850 zł. Średnia wysokość mandatu wynosiła 154 zł.

10.11.12 Stołówki w bursach i internatach

W 2012 r. liczba stołówek w bursach i internatach wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 3 i wynosiła 30. Nadzorem objęto 24 zakłady, tj. 80,0% (w 2011 r. – 87,9%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 29 zakładach, tj. 96,1% (w 2011 r. - w 100%), a system HACCP – w 28, tj. 93,3 % (w 2011 r. – w 93,9%).

W stołówkach produkowane są potrawy, które w formie posiłków podawane są do konsumpcji młodzieży zamieszkującej w internatach. Natomiast z samych posiłków obiadowych we wszystkich stołówkach korzystają również uczniowie szkół nie mieszkający w internatach oraz personel szkoły.

W 2012 r. ogółem wydano 23 decyzje administracyjne (w 2011 r. – 13). Osoby winne zaniedbań sanitarnych ukarano 2 mandatami na kwotę 800 zł (w 2011 r. – 1 na kwotę 100 zł).

10.11.13 Stołówki na koloniach, półkoloniach, obozach, zimowiskach

W 2012 r. liczba ww. zakładów wg rejestru zwiększyła się o 2 i wynosiła 93. Nadzorem objęto 24 zakłady, tj. 80,0% (w 2011 r. – 87,9%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 29 zakładach, tj. 96,1% (w 2011 r. - w 100%), a system HACCP – w 28, tj. 93,3 % (w 2011 r. – w 93,9%).

W czasie ferii zimowych i wakacji letnich organizowane były różne formy wypoczynku dzieci, w trakcie których dzieci i młodzież korzystały z wyżywienia całodziennego lub otrzymywały tylko posiłki obiadowe. Żywnienie odbywało się w istniejących stołówkach prowadzących działalność całoroczną, np. w stołówkach: szkół, zakładów specjalnych i wychowawczych, internatów, domów wczasowych. Zakłady te przygotowane są do prowadzenia żywienia dzieci. W przypadku półkolonii zorganizowanych w obiektach, które nie posiadają własnych stołówek gotowe posiłki dostarczane były z firm cateringowych.

W przypadku obozów pod namiotami stwierdzano różne formy żywienia, np. w warunkach polowych, w zadaszonym miejscu obozowiska, wyposażonym w palenisko, stanowisko do mycia naczyń, naczynia kuchenne, powierzchnie robocze i odrębne, opisane deski do krojenia poszczególnych grup surowców. Produkty łatwo psujące się były przechowywane w wybudowanej przez uczestników obozu ziemiance. Niewielki zapas produktów trwałych przechowywano w wydzielonym namiocie. Na innych obozach stworzono warunki do przygotowywania śniadań i kolacji, natomiast obiady spożywane były w restauracjach.

Za stwierdzone nieprawidłowości dot. braku czystości i porządku w kuchni, niewłaściwe przechowywanie pieczywa, artykuły spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia - osoby winne zaniedbań ukarano 4 mandatami na sumę 1050 zł.

W trakcie kontroli przeprowadzano również ocenę sposobu żywienia uczestników wypoczynku. Oceny dokonywano w oparciu o zestawienia posiłków zawartych w jadłospisach. Zwracano uwagę na obecność w poszczególnych posiłkach produktów dostarczających niezbędne składniki odżywcze. Posiłki w większości przypadków były urozmaicone i stanowiły źródło podstawowych składników odżywczych. Jadłospisy układane były zgodnie z zaleceniami i zasadami racjonalnego żywienia. Podczas kontroli przekazywano opiekunom grup materiały oświatowe, dotyczące m.in. zasad zdrowego odżywiania, chorób brudnych rąk oraz zatruc pokarmowych.

W okresie zimowym, w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego u zorganizowanej grupy sportowej dzieci i młodzieży, przeprowadzono kontrolę sanitarną w Restauracji „Grappa” w Brzegu Dolnym. Pobrano 6 wymazów sanitarnych z rąk personelu oraz 6 z naczyń i 6 próbek pokarmowych. Próbkę nie zostały zdyskwalifikowane. Natomiast podczas kontroli stwierdzono m.in.:

- nieprawidłowe warunki mycia naczyń kuchennych,
- nieprawidłowe warunki przechowywania naczyń kuchennych,
- brak zachowanej segregacji przy przechowywaniu surowców, półproduktów i gotowych wyrobów,
- brak wyposażenia przy umywalce do mycia rąk w kuchni.

Za stwierdzone nieprawidłowości osobę winną ukarano mandatem karnym w kwocie 500 zł.

10.11.14 Stołówki w przedszkolach

W 2012 r. liczba stołówek w przedszkolach wg rejestru zakładów zwiększyła się o 41 i wynosiła 699. Nadzorem objęto 564 zakłady, tj. 80,1% (w 2011 r. – 81,6%), 2 zakłady zostały ocenione jako niezgodne z wymaganiami. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 681 zakładach, tj. 97,4% (w 2011 r. - w 96,8%), a system HACCP – w 662, tj. 94,7 % (w 2011 r. – w 88,0%).

W większości nadzorowanych obiektów posiłki produkowane są na miejscu, występują jednak przypadki dostarczania posiłków dla dzieci z innych zakładów żywienia zbiorowego.

W czasie kontroli stwierdzanymi nieprawidłowościami, był:

- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia, w tym ścian, posadzek, sprzętów meblowych, urządzeń,
- nieprawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń utrudniający zabezpieczenie żywności przed zanieczyszczeniami krzyżowymi,
- brak prawidłowych warunków do mycia naczyń i sprzętu służącego do transportu wewnętrznego posiłków.

W zakładach, w których stwierdzano usterki sanitarno-techniczne prowadzone jest postępowanie administracyjne. W 2012 r. wydano 158 decyzji administracyjnych.(w 2011 r. – 136) W części decyzji administracyjnych wydanych w latach ubiegłych terminy wykonania obowiązków były na wniosek dyrektorów przedłużane. Stan sanitarno-techniczny bloków żywienia w przedszkolach systematycznie poprawia się.

Za zaniedbania sanitarno – higieniczne, takie jak: brak zapewnienia higieny w czasie produkcji posiłków, brak zapisów w dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP, brak dezynfekcji termicznej naczyń stołowych, niedokładne mycie naczyń stołowych - nałożono 11 mandatów na kwotę 1970 zł.

Wydawane dzieciom do konsumpcji posiłki przygotowywane są na podstawie jadłospisów dekadowych układanych przez personel bloków żywienia oraz przez pracowników firm cateringowych dostarczających posiłki. W trakcie przeprowadzanych kontroli sanitarnych jadłospisy były kontrolowane i stwierdzano, że w większości przypadków układane są w oparciu o zasady racjonalnego żywienia. W roku sprawozdawczym zgłaszano interwencje dotyczące nieprawidłowego żywienia dzieci w przedszkolach - w każdym przypadku jadłospisy zostały przeanalizowane i poddane jakościowej ocenie.

Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowy sposób przechowywania środków spożywczych przeznaczonych dla dzieci stosujących dietę, m.in. brak trwałego odizolowania produktów bezglutenowych od pozostałych produktów.

10.11.15 Stołówki w domach dziecka i młodzieży

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

W 2012 r. liczba stołówek w domach dziecka i młodzieży wg rejestru zakładów zmniejszyła się o 2 i wynosiła 32. Nadzorem objęto 25 zakładów, tj. 71,1% (w 2011 r. – 88,2%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 100 % zakładów (w 2011 r. - w 97,1%), a system HACCP – w 31, tj. 96,9 % (w 2011 r. – w 94,1%). Stan sanitarno-techniczny i sanitarno porządkowy tej grupy zakładów jest ogólnie dobry. W 2012 r. wydano 13 decyzji administracyjnych (w 2011 r. – 11) i nałożono 1 mandat na kwotę 500 zł. (w 2011 r. – 0).

W Domu Dziecka w Kłodzku przy ul. Wandy, prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny, przebywa 36 dzieci w wieku od 0 do 8 roku życia. Kuchnia wyposażona jest w odpowiednie urządzenia i sprzęt do przygotowywania posiłków dla dzieci. Dla noworodków przygotowywane są posiłki z gotowych preparatów mlecznych, na życzenie dziecka.

W Domu Dziecka w Kątach Wrocławskich przy ul. 1-go Maja 43, prowadzonym przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej, z końcem roku 2012 zmieniony został system żywienia. Utworzone zostały cztery Placówki Opiekuńczo Wychowawcze, zlokalizowane w różnych budynkach na terenie Domu Dziecka. W każdej Placówce przebywa od 7 do 10 dzieci w wieku 7–18 lat. Każda placówka posiada grupową kuchnię z jadalnią i w tych pomieszczeniach dzieci wspólnie spożywają posiłki. W ramach usamodzielniania, dzieci pod nadzorem wychowawców, w grupowych kuchniach przygotowują posiłki z produktów dostarczanych z bloku żywienia.

10.11.16 Stołówki studenckie

W 2012 r. liczba stołówek studenckich wg rejestru zakładów podobnie jak w 2011 r. wynosiła 15. Nadzorem objęto 9 zakładów, tj. 60,0% (w 2011 r. – 93,3%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP tak jak i w 2011 r. zostały wdrożone w 100 % zakładów, a system HACCP – w 10, tj. 66,7 %

W zakładach tych prowadzona jest samodzielna lub zależna działalność polegająca na produkcji i/lub wydawaniu wyrobów garmazeryjnych, kanapek, napojów oraz wydawaniu ich do konsumpcji w zestawach posiłków. Zmienił się sposób serwowania posiłków w stołówkach – konsumenci mają możliwość wyboru potraw z szerokiego asortymentu i samodzielne komponowanie posiłków. W wyniku przeprowadzonej kontroli w stołówce studenckiej Politechniki Wrocławskiej w Domu Studenckim T-19 przy ul. Wittiga 8 we Wrocławiu stwierdzono zaniedbania higieniczne, m.in.:

- nieprawidłowy stan higieniczny pomieszczeń produkcyjnych oraz błędy technologiczne,
- nieprawidłowo prowadzone procesy mycia i dezynfekcji.

Za powyższe zaniedbania nałożono 1 mandat karny na kwotę 500 zł, a w celu poprawy stanu technicznego wydano decyzję administracyjną.

10.11.17 Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych

W 2012 r. liczba stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych wg rejestru zakładów zwiększyła się o 6 i wynosiła 73. Nadzorem objęto 51 zakładów, tj. 69,9% (w 2011 r. – 88,1%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 72 zakładach, tj. 98,6 % (w 2011 r. - w 100%), a system HACCP – w 69, tj. 94,5% (w 2011 r. – w 95,5%).

W większości zakładów prowadzona produkcja posiłków odbywa się na miejscu. Dostawy żywności do zakładów odbywają się środkami transportu producentów i hurtowników. Stan sanitarny uległ poprawie dzięki przeprowadzonym remontom bieżącym i wymianie wyeksploatowanego wyposażenia na nowy.

W 2012 r. wydanych zostało 35 decyzji administracyjnych (w 2011 r. – 21) i nałożono 1 mandat na kwotę 100 zł (w 2011 r – nie nakładano mandatów).

W 2012 r. wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego stołówki Powiatowego Centrum Edukacyjnego i Psychologiczno-Pedagogicznego w Miliczu przy ul. Trzebnickiej 4B poprzez wydzielenie magazynu ziemniaków, warzyw i jaj, zapewnienie prawidłowych naczyń kuchennych. Ponadto udokumentowano właściwą jakością zdrowotną gotowego produktu (surówki) wynikiem z badań mikrobiologicznych.

10.11.18 Zakłady usług cateringowych

W 2012 r. liczba ww. zakładów wg rejestru zwiększyła się o 7 i wynosiła 53. Nadzorem objęto 47 zakładów, tj. 88,7% (w 2011 r. – 91,3%). Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 52 zakładach, tj. 98,1 % (w 2011 r. - w 95,6%), a system HACCP – w 50, tj. 94,5% (w 2011 r. – w 91,3%).

W zakładach świadczących usługi cateringowe produkowane są wyroby garmażeryjne (wydawane również w formie posiłków), kanapki w szerokim asortymencie na potrzeby różnych zakładów żywienia zbiorowego, tj. stołówek w przedszkolach, szkołach i innych placówkach oświatowych, stołówek i wydawalni w punktach przedszkolnych, żłobkach oraz blokach żywienia w szpitalach, stołówek i bufetów w zakładach pracy, a także na imprezy masowe i dla indywidualnego konsumenta. Jadłospisy dla poszczególnych diet opracowywane są przez dietetyczki. W zakładach przy produkcji posiłków przeznaczonych dla pacjentów przebywających w szpitalu oraz dla pensjonariuszy domów pomocy społecznej, a także do innych zakładów żywienia zbiorowego – uwzględniane są diety normalne i lecznicze. Posiłki dla zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, planowane i produkowane są w oparciu o zasady racjonalnego żywienia. Gotowe wyroby przewożone są w naczyniach transportowych lub wyporcjowane w naczyniach jednorazowego użytku specjalistycznymi środkami transportowymi. W większości zakładów cateringowych zachowane i przestrzegane są warunki sanitarno-techniczne. W 2012 r. w Kuchni Cateringowej „QUATTRO CAFE” we Wrocławiu przy ul. Krzemienieckiej 46 D przeprowadzono kontrolę, w związku z interwencją dot. nieprawidłowych warunków sanitarnych podczas dystrybucji posiłków oraz złej jakości posiłków dostarczanych do zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego. W zakładzie tym produkowane są wyroby garmażeryjne, kanapki i dostarczane są specjalistycznym środkiem transportu (wyporcjowane w naczyniach jednorazowego użytku w naczyniach transportowych) do innych zakładów, tj. stołówek i bufetów pracowniczych, punktów przedszkolnych, żłobków oraz na indywidualne zamówienia konsumentów.

Podczas przeprowadzonej kontroli stwierdzono:

- nieprawidłową dystrybucję posiłków, tj. przewożenie posiłków w słojach, brudnych opakowaniach styropianowych i w opakowaniach po jogurtach i śmietanie, część opakowań zewnętrznych białych styropianowych posiadała trwałe zabrudzenia,
 - obecność kotów spacerujących po zakładzie,
 - brudno utrzymane urządzenia chłodnicze, z obecnością resztek żywności,
 - brak powierzchni odstawczej na brudny sprzęt produkcyjny tj. część brudnego sprzętu kuchennego odstawiana była bezpośrednio na posadzkę przy stanowisku mycia sprzętu kuchennego,
 - dokonywanie obróbki wstępnej w pomieszczeniu kuchni,
 - przechowywanie żywności w urządzeniach chłodniczych bez zachowania segregacji asortymentowej środków spożywczych;
 - przechowywanie art. spożywczych z przekroczonym terminem minimalnej trwałości i daty przydatności do spożycia,
 - przetrzymywanie w myjni naczyń transportowych dużych ilości opakowań jednorazowych po jogurtach, śmietanie, kapuście kiszanej oraz słoiki po przetworach,

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

- nie używanie maszyny myjąco-wyparzającej zgodnie z przeznaczeniem - wypełniona była dużą ilością opakowań jednorazowych po jogurtach, śmietanie, oraz słoików po przetworach,
- personel pracował w odzieży osobistej.

Za zły stan sanitarny i błędy w procesach technologicznych ukarano 1 x 500 zł mandatem karnym pełnomocnika firmy.

W 2012 r. za stwierdzony niewłaściwy stan sanitarny nałożono ogółem 7 mandatów na kwotę 2300 zł. (w 2011 r. – 4 na kwotę 450 zł. Wydano 33 decyzje administracyjne (w 2011 r. – 25).

10.11.19 Inne zakłady żywienia

W 2012 r. liczba tych zakładów wg rejestru zakładów w porównaniu do 2011 r. nie uległa zmianie i wynosiła 165. Nadzorem objęto 104 zakłady, tj. 63,3% (w 2011 r. – 67,3%). Wszystkie zakłady zostały ocenione pozytywnie. Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 116 zakładach, tj. 70,3% (w 2011 r. - w 75,1%), a system HACCP – w 102, tj. 61,8 % (w 2011 r. – w 55,8%).

W grupie tej ujęte są m.in.: bloki żywienia w zakładach karnych, kuchnie charytatywne, jadłodajnie dla bezdomnych i ubogich, stołówki w ośrodkach szkoleniowych, gotownia napojów, wydawalnie posiłków profilaktycznych, a także wydawalnie posiłków w szkołach i w dziennej opiece nad małymi dziećmi. Stan sanitarno-techniczny kontrolowanych zakładów ulega systematycznej poprawie. Bloki żywienia wyposażone są zgodnie zobowiązującymi standardami, posiadają opracowaną zakładową dokumentację GHP i GMP oraz wdrożony jest system HACCP.

W związku z interwencją dot. kuchni charytatywnej Fundacji Sancta Familia we Wrocławiu przy ul. Monte Cassino 68 przeprowadzono kontrolę, w czasie której stwierdzono:

- nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych, tj. bez właściwej segregacji, bez prawidłowego oznakowania,
- przechowywanie w pomieszczeniu kuchni prywatnych rzeczy osobistych i brudnych ścierek.

Osobom winnym zaniedbań udzielono instruktażu oraz wydano doraźne zalecenie dotyczące usunięcia uchybień zawartych w protokole z kontroli, ponadto pouczono o bezwzględnej konieczności przestrzegania zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej.

Wyniki kontroli przeprowadzonych w placówkach :

Prywatna Opieka nad dziećmi Cherubiny we Wrocławiu, ul. Ałunowa 19

W czasie kontroli stwierdzono, że w zakładzie prowadzona jest działalność bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów, bez zapewnienia prawidłowych warunków sanitarno- higienicznych, polegająca na samodzielnej produkcji posiłków dla dzieci oraz porcjowaniu potraw i karmieniu dzieci, a także myciu naczyń stołowych, kuchennych i butelek dla dzieci. W zakładzie brak opracowanych procedur i instrukcji dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz procedur opartych na zasadach HACCP oraz dokumentów potwierdzających jakość zdrowotną wody.

Placówka pn. Opieka nad dziećmi SŁONECZKO we Wrocławiu, ul. Sulejowska 1

W trakcie kontroli stwierdzono, że w zakładzie prowadzona jest działalność bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów, bez zapewnienia prawidłowych warunków sanitarno- higienicznych - polegająca na porcjowaniu gotowych potraw i karmieniu dzieci, a także myciu naczyń stołowych, kuchennych i butelek dla dzieci – W zakładzie brak opracowanych procedur i instrukcji dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz procedur opartych na zasadach HACCP oraz dokumentów potwierdzających jakość zdrowotną wody, a także wywóz odpadów stałych.

Placówka pn. Klub Malucha Mama - Mimi & Bambini we Wrocławiu przy ul. Miłostowskiej 3/5

W czasie przeprowadzonej kontroli stwierdzono, że w zakładzie prowadzona jest działalność bez decyzji o zatwierdzeniu i wpisie zakładu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej - polegająca na przygotowywaniu na miejscu mieszanek mlecznych z gotowych produktów dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci oraz przygotowywaniu napojów oraz potraw na śniadania i podwieczorki dla dzieci z gotowych produktów dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci, a także porcjowania i wydawania do konsumpcji dzieciom gotowych posiłków dostarczanych przez rodziców dla ich dzieci. W placówce żywione są dzieci w wieku 6 miesięcy do 3 lat. W trakcie kontroli stwierdzono szereg niezgodności, w tym m.in. brak dokumentów potwierdzających jakość zdrowotną wody, brak dezynfekcji naczyń stołowych, butelek ze smoczkami i kubeczków dla niemowląt, brak wydzielonej sali lub miejsca do karmienia dzieci - proces ten odbywa się w kuchni (w tym celu ustawiono krzeselka dla niemowląt), brak zabezpieczenia punktu świetlnego w kuchni przed rozpryskiem szkła oraz brak do wglądu dokumentacji opracowanej w oparciu o zasady GHP i GMP.

Klub Dziecięcy „Piernikowa Chatka” we Wrocławiu przy ul. Krzywoustego 288

Stwierdzono, że z placówki prowadzone jest indywidualne żywienie czworga dzieci, polegające na karmieniu dzieci wyłącznie posiłkami dostarczonymi przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci. Stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu higienicznego, w tym brak warunków do mycia naczyń używanych do karmienia dzieci, brak do wglądu orzeczeń lekarskich zatrudnionego personelu oraz bałagan w aneksie, w którym przetrzymywane są naczynia i potrawy od rodziców. Za powyższe nałożono mandat karny (wspólny z oddziałem HDM).

Klub Malucha „Siedziba Smyka” we Wrocławiu przy ul. Kowieńskiej 16 A.

Stwierdzono, że w zakładzie prowadzona jest działalność bez decyzji o zatwierdzeniu i wpisu zakładu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, polegająca na przygotowywaniu na miejscu mieszanek mlecznych z gotowych produktów dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci oraz przygotowywaniu napojów oraz potraw na śniadania i podwieczorki dla dzieci z gotowych produktów dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci, a także porcjowania i wydawania do konsumpcji dzieciom przygotowanych potraw oraz gotowych posiłków dostarczanych przez rodziców dla ich dzieci lub przez firmę cateringową. W trakcie kontroli stwierdzono szereg niezgodności, w tym: brak dokumentów potwierdzających jakość wody, brak dezynfekcji butelek ze smoczkami i kubkami (niekapki) dla niemowląt, brak osłony punktu świetlnego w kuchni zabezpieczającej przed rozpryskiem szkła, brak do wglądu dokumentacji opracowanej w oparciu o zasady GHP i GMP, brudno utrzymane pomieszczenie kuchni, tj. szafki kuchenne, piekarnik kuchenki elektryczny, brudne powierzchnie ociekowe na umyte naczynia, brak segregacji asortymentowej środków spożywczych przechowywanych w brudnych szafkach, brudne, zapajęzione ściany oraz brudne szafki kuchenne i wyposażenie kuchni. Za powyższe nieprawidłowość osoba odpowiedzialna została ukarana mandatem karnym w wysokości 500 zł.

Ośrodek Opieki nad Dziećmi „MALUSZKOWO” ul. Łądecka 7 we Wrocławiu

Stwierdzono, że w zakładzie prowadzona jest działalność - bez decyzji o zatwierdzeniu i wpisu zakładu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej polegająca na porcjowaniu i wydawaniu do konsumpcji dzieciom w naczyniach stołowych wielokrotnego użytku gotowych posiłków dostarczanych przez rodziców dla ich dzieci lub przez firmę cateringową przy braku zapewnienia prawidłowych warunków sanitarno- higienicznych, tj. – braku warunków do prawidłowego mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, braku do wglądu orzeczeń lekarskich z badań do celów sanitarno – epidemiologicznych zatrudnionego personelu, braku do wglądu wyniku z badań wody przeznaczonej do picia przez ludzi, braku do wglądu opracowanych instrukcji GHP/GMP;

za powyższe nieprawidłowości osoba odpowiedzialna została ukarana mandatem karnym w wysokości 300 zł.

Dzienna Opieka dla Dzieci Domek Puchatka I i II we Wrocławiu w 2 lokalizacjach, tj. przy ul. Kamiennej 109/5 i ul. Kłodzkiej 23A

Stwierdzono, że w zakładach prowadzona jest działalność bez decyzji o zatwierdzeniu i wpisu zakładu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej - polegająca na wydawaniu do konsumpcji dzieciom w naczyniach stołowych wielokrotnego użytku, gotowych posiłków dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci oraz podawaniu napojów dla niemowląt w butelkach i kubeczkach (niekapkach) dostarczanych przez rodziców indywidualnie dla ich dzieci. W obiekcie nie zapewniono prawidłowych warunków sanitarno-higienicznych pozwalających na prowadzenie ww. działalności.

Kontrola interwencyjna w punkcie żłobkowo-przedszkolnym Zaczarowana Kraina Puchatka we Wrocławiu przy al. Lipowej 25/3 przeprowadzona w związku interwencją zgłoszoną przez rodzica do Komisariatu Policji w sprawie nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładu i znęcaniu się nad dziećmi. W tej sprawie prowadzone jest dochodzenie, w zakładzie dokonano oględzin i przeszukania. Podczas dokonanych czynności kontrolnych w zakresie żywienia dzieci stwierdzono, szereg niezgodności, tj.:

- prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów, polegającej na samodzielnej produkcji oraz porcjowaniu potraw, myciu naczyń stołowych bez zapewnienia prawidłowych warunków sanitarno-higienicznych oraz dokonywanie obróbki wstępnej owoców, warzyw, jaj, mięsa, a także produkcji posiłków oraz mycie naczyń stołowych a także transportowych w jednym pomieszczeniu,
- brak warunków do mycia i termicznej dezynfekcji używanych naczyń stołowych wielokrotnego użytku,
- brak należytego stanu sanitarno-higienicznego wszystkich pomieszczeń zakładu, w tym ścian i podłóg,
- nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny urządzeń chłodniczych, nieprawidłowy stan stołów, wnętrza szafek, ociekaczy,
- nieprawidłowy sposób przechowywania środków spożywczych bez segregacji w szafkach i chłodziarko-zamrażarce,
- brak prawidłowo zorganizowanej szatni dla personelu, brak prawidłowego przechowywania odzieży ochronnej i osobistej personelu,
- nie przestrzeganie zasady dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej - brak opracowanej dokumentacji w tym zakresie umożliwiającej dokumentowanie, że wszystkie etapy produkcji, dystrybucji transportu i obrotu środkami spożywczymi w zakładzie znajdują się pod kontrolą i zapewnione jest bezpieczeństwo wprowadzanej do obrotu żywności,
- personel nie posiadał orzeczeń z badaniami do celów sanitarno – epidemiologicznych.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia małych konsumentów - dzieci, Prokuratura Rejonowa Wrocław Krzyki prowadząca sprawę jeszcze w dniu 12 października 2012 r. zamknęła zakład, a wobec osób winnych wprowadziła zakaz opieki nad dziećmi. PPIS we Wrocławiu złożył wniosek o ukaranie do Dolnośląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu dla firmy Zaczarowana Kraina Puchatka Marcin Łabno we Wrocławiu Al. Lipowa 25/3, która prowadziła działalność w zakresie produkcji żywności i obrotu żywnością bez uzyskania decyzji PPIS we Wrocławiu w sprawie zatwierdzenia kuchni w punkcie żłobkowo – przedszkolnym Zaczarowana Kraina Puchatka we Wrocławiu Al. Lipowa 25/3.

Kontrola interwencyjna w koreańskiej kantine pracowniczej zlokalizowanej na posesji LG Electronics ul. LG Electronics 1-2 w Biskupicach Podgórnym okazała się zasadną. Stwierdzono szereg rażących zaniedbań higienicznych i w związku z tym wydano decyzję

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

nakazującą zamknięcie przedsiębiorstwa - koreańskiej kantyny pracowniczej
W stosunku do właścicieli ww. zakładu, za prowadzenie działalności bez uzyskania decyzji w sprawie zatwierdzenia zakładu, został sporządzony wniosek o wymierzenie kary pieniężnej przez Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu.

W stosunku do wszystkich przedsiębiorców, w placówkach których stwierdzono niezgodności z przepisami wszczęto postępowanie administracyjne.

W 2012 r. wydanych zostało ogółem 19 decyzji administracyjnych (w 2011 – 12) i nałożono 1 mandaty na kwotę 800 zł (w 2011 r. – nie nakładano mandatów).

11 ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH

11.1 OCENA ŚRODOWISKA PRACY

W 2012 roku pion higieny pracy obejmował nadzorem bieżącym 7132 zakłady zatrudniające łącznie 357330 pracowników, z czego 49,3 % zatrudnionych było w zakładach przetwórstwa przemysłowego (obejmujących rodzaje działalności ujęte w działach od 10 do 33 według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w górnictwie (działy PKD od 05 do 09) zatrudnionych było 5,7 %, a w opiece zdrowotnej 9,3 % ogółu zatrudnionych. Przeważającą część (90,2 %) nadzorowanych przez pion higieny pracy obiektów stanowiły zakłady małe - zatrudniające do 100 osób.

W roku 2012 przeprowadzono 3718 kontroli w 2747 zakładach. Przeciętna częstotliwość kontroli obiektu wynosiła 1,4.

Kontrole prowadzone w nadzorowanych zakładach wykazały szereg uchybień higieniczno-sanitarnych w zakresie warunków higieny pracy oraz w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i preparatów chemicznych oraz produktów biobójczych.

Szkodliwe warunki pracy, tzn. takie, gdzie pomiarami stwierdzono stężenia i natężenia czynników szkodliwych w środowisku pracy przekraczające wartości ustalonych normatywów higienicznych, wystąpiły w 11,1 % nadzorowanych zakładów (w 789 zakładach).

Do innych ważnych nieprawidłowości należały:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 17,3% skontrolowanych zakładów (476 zakładów)
- brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy – 6,7% (185 zakładów)
- brak oceny ryzyka zawodowego – 12,4% (340 zakładów)
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń – 10,5 % (289 zakładów)
- uchybienia w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów – 8,0% (220 zakładów)
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych w środowisku pracy – 2,7% (74 zakłady)
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy – 1,2% (33 zakłady)
- brak aktualnych badań lekarskich pracowników – 1,8% (49 zakładów).

W związku z powyższym Państwowi Inspektorzy Sanitarni województwa dolnośląskiego wydali 1148 decyzji administracyjnych (w tym 650 dotyczących poprawy warunków pracy – 56,6 %) zawierających 3452 nakazy dotyczące likwidacji uchybień.

11.2 CHEMIKALIA – WPROWADZANIE DO OBROTU I STOSOWANIE W DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

W ramach nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 1618 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych. Łącznie skontrolowano 527 podmiotów wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz 864 zakłady stosujące chemikalia w działalności zawodowej. Naruszenie przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji i mieszanin chemicznych stwierdzono w wyniku 229 kontroli (w 220 skontrolowanych podmiotach). Do najważniejszych uchybień należały: brak lub nieprawidłowe

karty charakterystyk niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych, nieprawidłowe oznakowanie opakowań, brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych.

Stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego obejmowały w 2012 roku nadzorem 460 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych, w tym 26 podmiotów zobowiązanych do uzyskania pozwolenia Ministra Zdrowia na obrót produktem biobójczym.

Przeprowadzono łącznie 327 kontroli w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi. Nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych stwierdzono w wyniku 17 kontroli (w 16 skontrolowanych podmiotach). W sprawie usunięcia stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości wydano łącznie 8 nakazów w 5 decyzjach.

Przeprowadzono 66 kontroli z zakresu nadzoru nad prekursorami kategorii 2 i 3. Kontrole dotyczyły zarówno podmiotów wprowadzających do obrotu (27 kontroli), jak i stosujących prekursory w działalności zawodowej (39 kontroli). Nie stwierdzono uchybień.

11.3 OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO

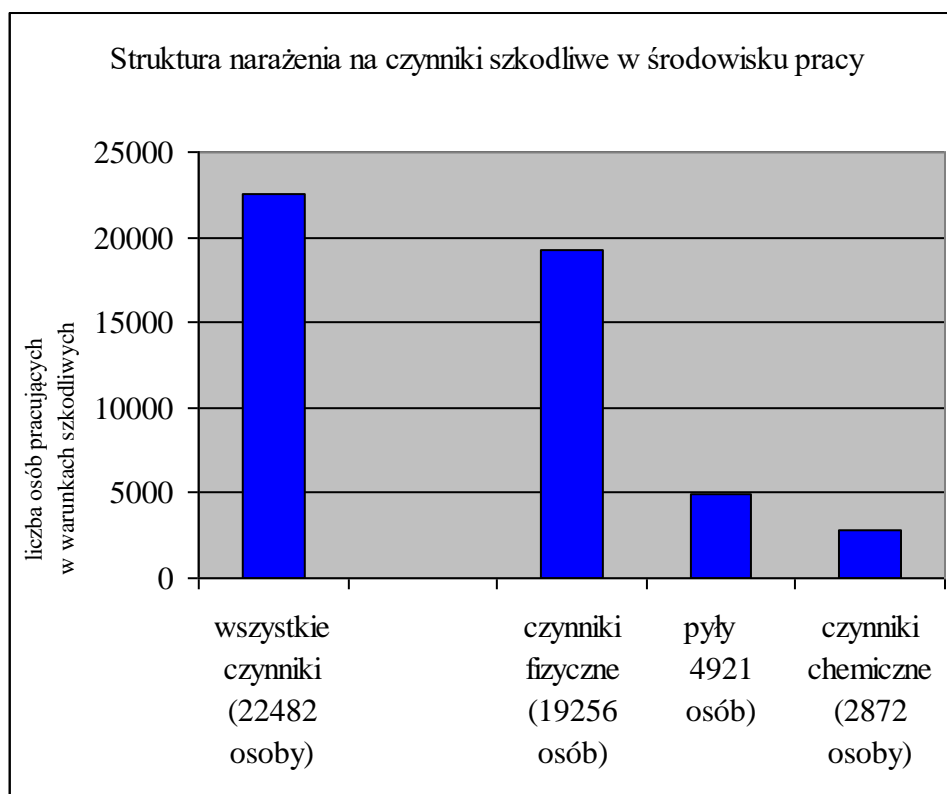
Kontrołowano poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych.

Z danych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego wynika, że w szkodliwych warunkach pracy, tj. takich, w których stwierdzono stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia przekraczające dopuszczalne normy pracowało łącznie 22482 osoby, co stanowiło 6,3 % wszystkich osób zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem. Są to osoby liczone 1 raz – niezależnie od liczby czynników szkodliwych, w przekroczeniu których pracowała dana osoba.

Występowanie przekroczeń stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy stwierdzono w 789 zakładach pracy.

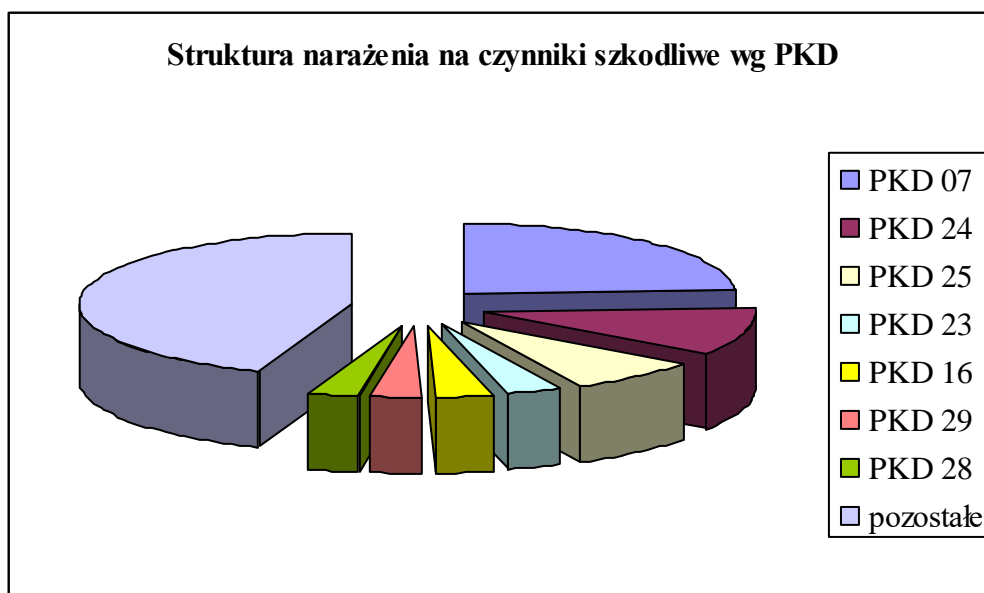
Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia i natężenia przekraczające normatywy higieniczne, przedstawiało się następująco:

- czynniki chemiczne – 2872 osoby, w tym głównie metale i ich związki (ołów, arsen, miedź)
- pyły (w przeważającej większości pyły o działaniu zwłókniającym, stwarzające ryzyko pylicy płuc) – 4921 osób
- czynniki fizyczne – 19256 osób, w tym:
 - hałas – 18677 osób
 - drgania – 1892 osoby
 - mikroklimat gorący – 3675 osób
 - promieniowanie optyczne – 258 osób.

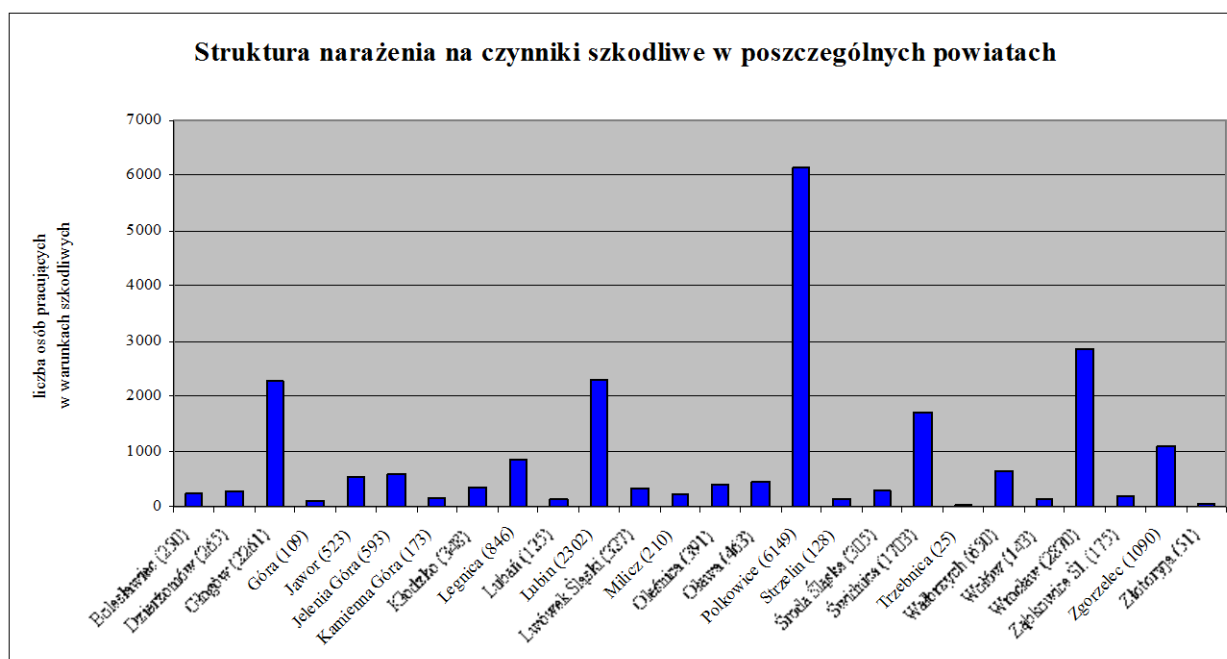

Podobnie jak w latach ubiegłych największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy występowały w zakładach pracy zajmujących się:

- górnictwem rud metali (PKD 07), narażenie na hałas, pyły, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 6240 osób,
- produkcją metali (ołów, arsen, miedź, nikiel), (PKD 24), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat gorący – łącznie 2649 osób,
- produkcją metalowych wyrobów gotowych (PKD 25), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący 2105 osób,
- produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (PKD 23), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 859 osób,
- produkcją wyrobów z drewna (PKD 16), narażenie na hałas, pyły drewna – 858 osób,
- produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (PKD 29), narażenie na hałas, pyły – łącznie 803 osoby,
- produkcją maszyn i urządzeń (PKD 28), narażenie na hałas i pyły – 768 osób.

Największą liczbę pracowników pracujących w warunkach szkodliwych odnotowano w powiecie polkowickim.

Dominującym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy województwa dolnośląskiego pozostaje, podobnie jak w latach ubiegłych, ponadnormatywny hałas. Czynnikiem ten był jednym z czynników szkodliwych na stanowiskach pracy 83,1% osób, które w roku 2012 pracowały w warunkach przekroczenia NDS i NDN.

W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami wydano 117 decyzji administracyjnych zawierających 247 nakazów dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

Do głównych działań podejmowanych przez pracodawców w celu zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy należały:

- zmiana organizacji pracy, poprzez wprowadzenie dodatkowych przerw w pracy i rotacji pracowników,
- remonty maszyn i urządzeń, wymiana starych, zużytych maszyn i urządzeń na nowe,

- wydzielenie stanowisk pracy związanych z występowaniem przekroczeń,
- konserwacja lub wykonanie nowej instalacji wentylacji odciągowej miejscowej na stanowiskach pracy.

Prowadzone postępowanie w związku z narażeniem na ponadnormatywny hałas dotyczyło:

- opracowania i wdrożenia programów działań organizacyjno – technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas,
- obniżenia przekroczeń natężenia hałasu,
- zapewnienia pracownikom dobranych do wielkości charakteryzujących hałas środków ochrony indywidualnej słuchu,
- oznakowania stref zagrożenia hałasem.

Ponadto, w wyniku postępowania prowadzonego przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników (zwłaszcza w zakresie gospodarki substancjami i preparatami chemicznymi), a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

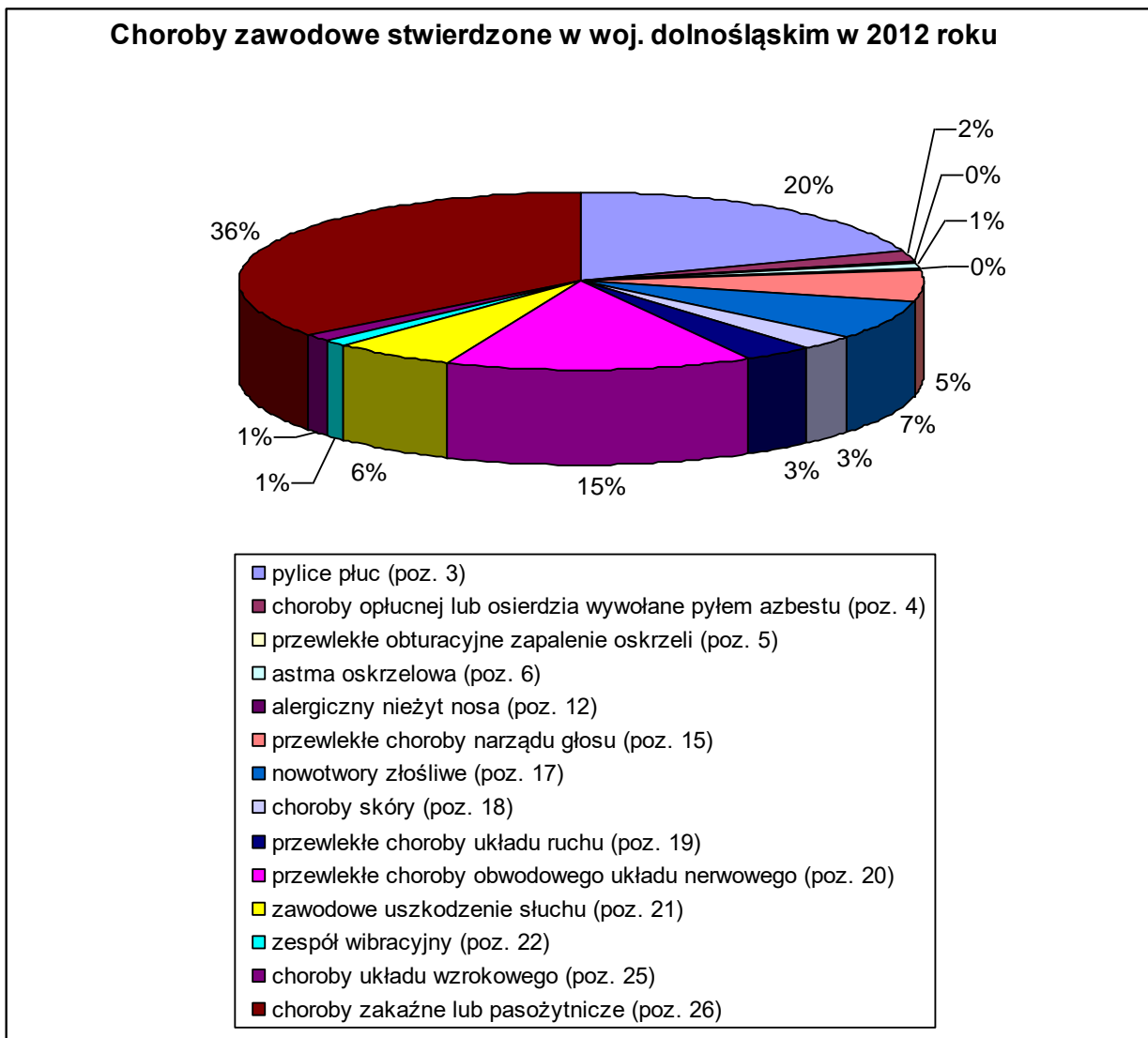
11.4 CHOROBY ZAWODOWE

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. W 2012 roku w województwie dolnośląskim dokonano 495 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych, z czego stwierdzono 209 chorób zawodowych. W roku poprzednim stwierdzono 238 chorób zawodowych.

W strukturze zachorowalności na choroby zawodowe w 2012 roku czołowe miejsce zajmują następujące jednostki chorobowe:

1. choroby zakaźne lub pasożytnicze i ich następstwa (poz. 26) – 73 przypadki (36% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych),
2. pylice płuc (poz. 3) – 40 (20%),
3. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego (poz. 20) – 30 (15%),
4. nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (poz. 17) – 15 (7%),
5. uszkodzenie słuchu (poz. 21) – 12 (6%).

Choroby te stanowią 84% wszystkich stwierdzonych chorób zawodowych w województwie dolnośląskim w 2012 roku; w różnych latach zmienia się kolejność dominujących jednostek chorobowych.

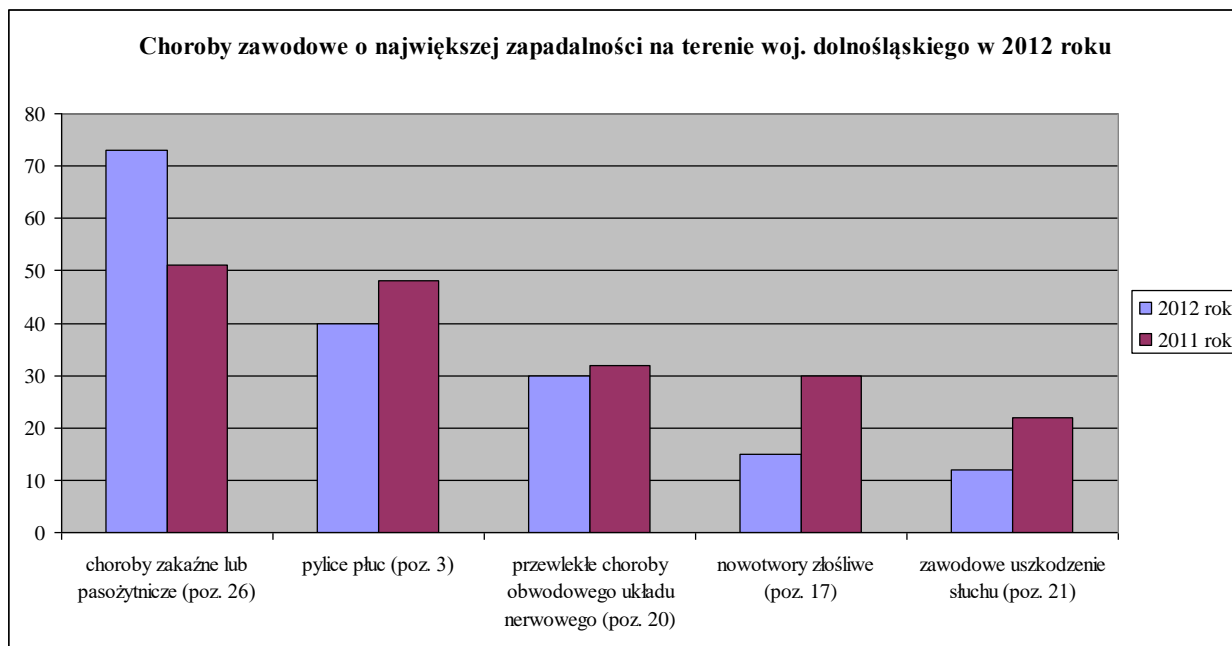

Choroby zawodowe o najwyższej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w 2012 roku w porównaniu z rokiem 2011.

Lp.	Rok 2011		Rok 2012	
	Nazwa choroby i pozycja w wykazie	Liczba stwierdzonych chorób	Nazwa choroby i pozycja w wykazie	Liczba stwierdzonych chorób
1	Choroby zakaźne lub pasożytnicze (poz. 26)	51	Choroby zakaźne lub pasożytnicze (poz. 26)	73
2	Pylice płuc (poz. 3)	48	Pylice płuc (poz. 3)	40
3	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego (poz. 20)	32	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego (poz. 20)	30

Stan bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2012 r.

4	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (poz. 17)	30	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (poz. 17)	15
---	---	----	---	----

W roku 2012 ogółem stwierdzono 73 przypadki chorób zakaźnych lub pasożytniczych (poz. 26). Wśród ww. chorób dominowała borelioza – stwierdzono 55 przypadków tej choroby (36 w roku 2011). Drugą najczęściej stwierdzaną chorobą zakaźną była gruźlica – 13 przypadków (7 w roku 2011), a trzecią WZW typu C – 3 przypadki (4 w roku 2011).

W poszczególnych rodzajach działalności w gospodarce narodowej dominowały następujące choroby zawodowe:

- w ochronie zdrowia i opiece społecznej oraz w leśnictwie, działalności weterynaryjnej i w rolnictwie – choroby zakaźne lub pasożytnicze;
- w górnictwie i kopalnictwie – pylice płuc;
- w edukacji – przewlekłe choroby narządu głosu związane z nadmiernym wysiłkiem głosowym;
- w przemyśle produkcyjnym – przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego oraz przewlekłe choroby układu ruchu.

Reasumując, w województwie dolnośląskim najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi w roku 2012 (tak samo jak w roku poprzednim) były: choroby zakaźne lub pasożytnicze i ich następstwa, pylice płuc, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego oraz nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi. Nastąpił jednak wzrost liczby stwierdzanych przypadków chorób zakaźnych lub pasożytniczych i ich następstw w porównaniu z rokiem poprzednim. W przypadku przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego, które zaliczane są od lat do jednych z najczęściej stwierdzanych chorób zawodowych, nastąpił nieznaczny spadek. Nadal obserwuje się tendencję spadkową odnośnie liczby stwierdzanych przypadków pylicy płuc oraz przewlekłych chorób układu ruchu. Wśród chorób zakaźnych i inwazyjnych znacznie wzrosła liczba stwierdzanych przypadków boreliozy.

12 STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA

Działalność pionu Higieny Dzieci i Młodzieży koncentrowała się na efektywnym sprawowaniu nadzoru nad warunkami zdrowotnymi w środowisku nauczania, wychowania i rekreacji dzieci i młodzieży oraz na podejmowaniu działań zmierzających do rozwiązywania problemów higieny dzieci i młodzieży związanych z warunkami higieniczno-sanitarnymi w nadzorowanych placówkach.

W roku 2012 pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego obejmowali nadzorem 2914 stałych placówek oświatowo-wychowawczych w tym szkoły specjalne wchodzące w skład 30 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz 14 placówek działających np. na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej typu opieka nad dzieckiem, a także inne placówki jak świetlice środowiskowe.

Skontrolowano 72% stałych placówek objętych ewidencją PIS przeprowadzając 3475 kontroli. Dla porównania, w 2011 r. objęto nadzorem 2844 stałe placówki oświatowo-wychowawcze, skontrolowano 70% z nich przeprowadzając 3162 kontrole.

Ponadto w 2012 r. objęto nadzorem 1147 turnusów zimowego i letniego wypoczynku zgłoszonych do elektronicznej bazy Ministra Edukacji Narodowej. Skontrolowano 48% z nich przeprowadzając 558 kontroli.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzono kontrole w zakresie oceny:

1. Stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń budynków oraz stanu technicznego sprzętu i urządzeń sanitarnych.
2. Warunków zdrowotnych w szkolnych pracowniach komputerowych, rozkładów zajęć lekcyjnych, dostosowania mebli szkolnych/przedszkolnych do wzrostu dzieci i młodzieży, warunków stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych, warunków do praktycznej nauki zawodu, warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.
3. Warunki sanitarne w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
4. Warunków wypoczynku i rekreacji.
5. Dożywiania uczniów.

12.1 SZKOŁY PODSTAWOWE, GIMNAZJA I SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Z 1333 objętych ewidencją szkół skontrolowano 974. Ogółem przeprowadzono 1912 kontroli. Wykazano 64 budynki ze złym stanem technicznym pomieszczeń (najwięcej dotyczyło zespołów szkół - 26, szkół podstawowych - 18). Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny stwierdzono w 65 placówkach (najwięcej w szkołach podstawowych – 29 i zespołach szkół - 19).

Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli dotyczyły:

1. Stanu sanitarno-technicznego sal lekcyjnych i innych sal dla dzieci i młodzieży (pracowni komputerowych, chemicznych i innych zawodowych).
2. Stanu sanitarno-higienicznego toalet, w tym sprawności technicznej armatury, zapewnienia ciepłej wody przy umywalkach w sanitariatach oraz wyposażenia w środki higieniczne.
3. Ciągów komunikacyjnych w budynkach (nawierzchni, schodów, zabezpieczenia kaloryferów itp.) i szatni.
4. Stanu sanitarno-technicznego dróg, dojazdów i ogrodzenia.
5. Placów zabaw, rekreacyjnych i bloków sportowych.
6. Warunków do prowadzenia zajęć wf.

7. Braku dostosowania mebli, braku posiadania certyfikowanych mebli oraz sprzętu sportowego.
8. Stanu technicznego gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny stwierdzono w 65 placówkach. Dotyczyły one: niezachowania standardów dostępności do urządzeń sanitarnych w 48 szkołach, braku dostępności do ciepłej wody w sanitariatach w 16 szkołach, korzystania z ustępów zewnętrznych w 2 szkołach. Wszystkie skontrolowane budynki szkolne posiadały instalację wodną i kanalizacyjną, jednak nie wszystkie włączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Na terenie województwa w powiecie złotoryjskim funkcjonuje 1 szkoła posiadająca ustępy zewnętrzne, z których korzysta 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum.

W 2012 r. dostępność do ciepłej wody w sanitariatach oraz standardy dostępności do urządzeń sanitarnych uległy poprawie. W 2011 r. na 1004 skontrolowane placówki dostępności do ciepłej wody przy wszystkich umywalkach w sanitariatach nie miało 38 szkół, a w 57 szkołach wykazano nieprawidłową dostępność do urządzeń sanitarnych. Natomiast w 2012 r. na 974 skontrolowane placówki dostępu do ciepłej wody przy wszystkich umywalkach w sanitariatach nie miało 16 szkół, a w 48 szkołach wykazano nieprawidłową dostępność do urządzeń sanitarnych. W skontrolowanych szkołach ponadto sprawdzano warunki do utrzymania higieny osobistej oceniając dostępność do mydła w dozownikach, suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych, papieru toaletowego. Na 974 skontrolowane szkoły w tym zakresie w 5 stwierdzono brak mydła, w 1 brak dostępności do papieru toaletowego, brak suszarek lub ręczników jednorazowych w 5 szkołach.

W celu poprawy warunków pobytu dzieci i młodzieży wydawano decyzje administracyjne zobowiązujące dyrektorów placówek do usunięcia uchybień w określonych terminach.

W okresie przerwy wakacyjnej, w placówkach szkolnych na terenie całego województwa dolnośląskiego przeprowadzono remonty bieżące i prace konserwatorskie.

Prace remontowe przeprowadzono w 555 placówkach (najwięcej w szkołach podstawowych - 304). Wiele prac realizowanych było w ramach własnych środków szkół oraz sposobem gospodarczym. Remontowano sale dydaktyczne, bloki żywienia, bloki sportowe, zaplecza sanitarne.

Mimo słabej kondycji finansowej organów prowadzących szkoły i placówki, w niektórych placówkach wykonywano nie tylko drobne prace remontowe, ale także poważniejsze remonty jak termomodernizacja budynków, remonty kapitalne i renowacje dachów, remonty kapitalne łazienek i sanitariatów, zakładano nową instalację wodno-kanalizacyjną i centralnego ogrzewania.

Strony często występowały do PIS o prolongatę terminu wykonania obowiązków, nałożonych decyzjami administracyjnymi PIS uzasadniając niewykonanie w określonych terminach trudnościami finansowymi. Wnioski w sprawie przedłużenia terminów realizacji obowiązków ujętych w decyzjach administracyjnych wydawanych przez PIS rozpatrywane były w przypadku otrzymania zapewnień o wykonaniu tych obowiązków w terminach zaproponowanych przez stronę, potwierdzonych przez organy prowadzące.

Ponadto 13 Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przekazało do organów prowadzących 28 wystąpień pokontrolnych. Wystąpienia dotyczyły m.in. złego stanu technicznego pomieszczeń w placówkach nauczania, niezachowania standardów dostępności uczniów do urządzeń sanitarnych, wyników z ocen, zagadnień podejmowanych w placówkach wymagających poprawy np. ocena tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych, ocena higieny procesów nauczania, informacja na temat glistnicy.

Ponadto:

1. Podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzano łamania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

2. W wyniku działań pokontrolnych uległo poprawie zapewnienie właściwego natężenia oświetlenia sztucznego w placówkach np. na terenie działania PPIS w Środzie Śląskiej, sukcesywnie dokonuje się wymiany starych opraw oświetleniowych i kontrolnych pomiarów natężenia oświetlenia w większości szkół. Na terenie PPIS w Oławie wymieniono oświetlenie w 5 placówkach z żarowego na jarzeniowe i przeprowadzono badania kontrolne.
3. Szkoły w województwie dolnośląskim realizowały program „szklanka mleka dla wszystkich uczniów”. Z tej formy np. w samym powiecie strzelińskim skorzystało 2065 dzieci. Uczniowie klas I-III uczestniczyli w programie Agencji Rynku Rolnego „Owoce w szkole”. Z tej formy np. w powiecie oławskim skorzystało 1822 dzieci.
4. Oceniono również stopień realizacji § 4 a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, który zobowiązuje szkoły do zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w placówce części podręczników i przyborów szkolnych. Kontrole wykazały, że 70 % skontrolowanych w tym zakresie placówek spełnia te warunki.

12.2 OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA

1. Ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.

Uzyskano poprawę w zakresie tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Dyrektorzy szkół mając świadomość zapewnienia higienicznych warunków pracy ucznia w szkole wprowadzają działania korygujące w tygodniowych rozkładach zajęć lekcyjnych w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości. Oceniono m.in. rozkład zajęć lekcyjnych w 358 szkołach podstawowych, nieprawidłowości stwierdzono w 19 szkołach. W 2011 r. oceniając rozkład zajęć szkolnych w 300 szkołach podstawowych, nieprawidłowości stwierdzono w 28 szkołach. Aby zapewnić uczniom higieniczne warunki odpoczynku między lekcjami na terenie działania PPIS w Strzelinie całkowicie zostały wyeliminowane w szkołach przerwy 5 minutowe. Zwiększono ilość przerw dziesięciominutowych. Często jednak stwierdza się brak przerw dwudziestominutowych.

2. Ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych.

Podczas oceny brano pod uwagę warunki zajęć edukacyjnych dla dzieci sześcioletnich, uczniów klas 1-3, uczniów klas 4-6 oraz warunki ogólnoszkolne. W wyniku oceny wyodrębniano zalecenia celem poprawy stanu higieny procesu nauczania – uczenia się w szkołach podstawowych i proponowano dyrektorom placówek opracowanie planów/programów poprawy w miarę możliwości warunków dotyczących, m.in.:

- dostosowania do wzrostu dzieci młodszych stolików i krzeseł w stołówce szkolnej;
- zorganizowania dostępu do wody niegazowanej lub innych napojów niegazowanych dla wszystkich dzieci podczas pobytu w szkole;
- wyodrębnienia w salach zajęć dla dzieci klas młodszych kącika do wypoczynku i zabawy;
- wprowadzenia przerwy międzylekcyjnej śniadaniowej 15 minutowej;
- mając na uwadze konieczność przebywania uczniów na świeżym powietrzu organizowanie zajęć z wychowania fizycznego na boisku.

3. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

Na 334 skontrolowane szkoły, nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 11 szkołach. Na 302 skontrolowane przedszkola nieprawidłowości stwierdzono w 8. Tam, gdzie stwierdzono nieergonomiczny sprzęt edukacyjny wydawano decyzje administracyjne

z krótkim terminem poprawy zaistniałego stanu. Ponadto oceniano w szkołach posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na sprzęt i meble. Tylko połowa z 1611 skontrolowanych szkół posiadała w 100% meble z certyfikatami. Natomiast sprzęt sportowy w 100% z certyfikatami posiadało 43% szkół z 1451 skontrolowanych.

4. Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

W stosunku do lat ubiegłych stan infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego uległ nieznacznej poprawie. Wybudowano nowe sale sportowe, boiska sportowe „Orliki” jak również przeprowadzono kapitalne remonty starych sal sportowych i boisk. Na 974 skontrolowane szkoły, wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadało 759 placówek, w 47 szkołach wciąż brak jest infrastruktury do prowadzenia zajęć, uczniowie w dalszym ciągu ćwiczą na korytarzach (w 2011 r. na 1004 skontrolowane placówki w 54 brak było warunków do prowadzenia zajęć z wf.).

Problemem pozostaje w szkołach utrzymanie higieny po zajęciach z wychowania fizycznego. Pomimo zapewnienia przez placówki coraz lepszych warunków, dzieci i młodzież szkolna nie korzysta z urządzeń natryskowych regularnie po tych zajęciach. Powodem tego stanu są m.in. zbyt krótkie przerwy po zajęciach z wychowania fizycznego. Najczęściej natryski przy blokach sportowych wykorzystywane są po dodatkowych zajęciach sportowych.

5. Opieka medyczna w szkole.

Na terenie szkół profilaktyczna opieka zdrowotna sprawowana jest przez pielęgniarki. Nie każda szkoła posiadała gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Na 974 skontrolowane szkoły 615 posiadało gabinety, w tym gabinety do dyspozycji tylko jednej szkoły posiadały 552 placówki, 63 szkoły korzystały z gabinetów wspólnie z inną placówką. Skontrolowane gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniały wymogi w zakresie dobrego stanu sanitarno-technicznego.

W dalszym ciągu jednak w części szkół opiekę medyczną zapewnia się w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówek, a 155 szkół nie posiada w ogóle gabinetów. Najczęściej brakuje gabinetów szkolnych w powiatach legnickim, wrocławskim, złotoryjskim.

12.3 NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH

W szkołach posiadających na stanie substancje i mieszaniny chemiczne, podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zagadnienia dotyczące właściwego oznakowania, zabezpieczania, przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych, posiadania wymaganych kart charakterystyki substancji i mieszanin chemicznych. Skontrolowano 172 szkoły, które posiadały substancje i mieszaniny chemiczne. Brak aktualnego spisu posiadanych substancji i preparatów chemicznych wykazano w 3 szkołach, brak oznakowania bądź oznakowanie niezgodne z przepisami wykazano w 3 placówkach, brak kart charakterystyki w 3 placówkach, przechowywanie substancji i preparatów niebezpiecznych w niezamkniętych pomieszczeniach w 2 szkołach. W celu usunięcia nieprawidłowości wydawano decyzje administracyjne bądź zalecenia. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły kilku szkół na terenie Wrocławia.

Od kilku lat obserwuje się, że szkoły rezygnują ze stosowania substancji niebezpiecznych i mieszanin chemicznych z uwagi na brak właściwych i bezpiecznych warunków. W większości szkół, które posiadają substancje i mieszaniny niebezpieczne zajęcia przygotowywane i prowadzone są przez nauczycieli chemii tylko w formie pokazowej bez bezpośredniego udziału uczniów. W czasie kontroli informowano przedstawicieli szkół o konieczności przekazywania przeterminowanych substancji chemicznych niebezpiecznych i ich mieszanin do utylizacji.

Szkoły uczestniczą w realizacji projektu pn. „Pracownia przyrodnicza w każdej gminie” (w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego) np. szkoły wałbrzyskie.

W ramach projektu zostały zakupione pracownie przyrodnicze służące realizacji zajęć „przyroda” w klasach IV-VI. W wyposażeniu pracowni znajdują się m.in. odczynniki chemiczne, w tym substancje/mieszanki niebezpieczne.

12.4 ŻŁOBKI I PRZEDSZKOLA I PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Skontrolowano 80% będących w ewidencji przedszkoli. Przeprowadzono 1008 kontroli. W skontrolowanych placówkach opieką objętych było 53324 dzieci. Stan sanitarno-techniczny obiektów, w których mieszczą się przedszkola oceniano na dobry. W 13 placówkach stwierdzono pomieszczenia w złym stanie technicznym, w 12 nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Przedmiotem oceny w przedszkolach były również place zabaw. W okresie wiosennym przeprowadzono 627 kontroli placów zabaw pod kątem zabezpieczenia piaskownic przed dostępem zwierząt. Stwierdzano w 41 przypadkach nieprawidłowo zabezpieczone piaskownice. Wydano 9 decyzji administracyjnych.

Podobnie jak w roku ubiegłych zapotrzebowanie społeczne na placówki przedszkolne publiczne było bardzo duże. Podczas kontroli stwierdzano, że w związku z tym w wielu placówkach sale do zajęć ruchowych przeznaczano na dodatkowe sale pobytu dla dzieci. Ogranicza to prowadzenie zajęć i prowadzi do pogorszenia warunków pobytu dzieci w placówkach.

W ramach interwencji przeprowadzano kontrole w obiektach dziennej opieki nad dziećmi, prowadzonej w ramach działalności gospodarczej. Tylko na terenie działania PPIS we Wrocławiu na 11 skontrolowanych takich placówek w czterech stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu czystości i porządku, co skutkowało nałożeniem mandatów na właścicieli placówek. Natomiast 9 kontroli przeprowadzono na wniosek Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Wrocławia w obiektach dziennej opieki nad dziećmi prowadzonej w ramach działalności gospodarczej. Kontrole te wykazały nieprawidłowości w zakresie przepisów prawa budowlanego, co skutkowało wszczęciem postępowania administracyjnego. Za stwierdzone uchybienia sanitarno-porządkowe ukarano mandatami.

12.5 DOMY DZIECKA

Skontrolowano 50 % będących w ewidencji placówek, przeprowadzając 27 kontroli. Przedmiotem kontroli były warunki sanitarne dotyczące mikroklimatu i oświetlenia pomieszczeń mieszkalnych, wypoczynkowych i pokoi do nauki, jak również warunki prania, suszenia i przechowywania pościeli, bielizny pościelowej i odzieży dla dzieci. Ponadto oceniano warunki przechowywania żywności w aneksach kuchennych oraz dostępność produktów żywnościowych i napojów dla wychowanków. W skontrolowanych placówkach nie odnotowano uchybień w zakresie stanu sanitarno-technicznego budynków, sprzętu stanowiącego wyposażenie pomieszczeń jak i otoczenia. Zaopiniowano pozytywnie nowo oddane 3 mieszkania filialne na terenie powiatu świdnickiego.

12.6 INTERNATY I BURSRY ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM

Skontrolowano 48% placówek z pobytem całodobowym oraz z pobytem dziennym i całodobowym będących w ewidencji. W 6 stwierdzono nieprawidłowości dotyczące złego stanu technicznego pomieszczeń budynków, stanu technicznego boisk sportowych

oraz nieprawidłowego oświetlenia sztucznego w pomieszczeniach. Wydano decyzje administracyjne np. w 1 internacie w powiecie jeleniogórskim wydano decyzję administracyjną na wyeksploatowaną stolarkę okienną oraz zły stan sanitarny ścian i sufitów w szatni i w ciągach komunikacyjnych.

W kilku placówkach przeprowadzono remonty np. w 1 internacie w powiecie legnickim przeprowadzono remont we wszystkich pomieszczeniach mieszkalnych.

12.7 SZKOŁY WYŻSZE

Skontrolowano 24 uczelnie (50 obiektów) z 38 objętych ewidencją, w których przeprowadzono 44 kontrole. W 14 obiektach szkół wyższych we Wrocławiu prowadzone jest postępowanie administracyjne rozpoczęte w latach ubiegłych. Na wrocławskich uczelniach podczas kontroli stwierdzano zaniedbania sanitarno-techniczne m.in. ciągów komunikacyjnych, pomieszczeń sanitarno-technicznych, stolarki okiennej.

W powiecie wałbrzyskim zakończono postępowanie administracyjne na 1 uczelni egzekwując poprawę stanu technicznego parkietu w sali gimnastycznej. Nadal jednak w 1 placówce występują niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

W powiecie głogowskim oddano do użytku po kapitalnym remoncie i przebudowie budynek dydaktyczny, w którym powstały nowe sale, laboratoria i pracownie m.in. fizyczna, chemiczna, elektroniczna, graficzna.

12.8 WYPOCZYNEK I REKREACJA

Na terenie województwa dolnośląskiego w 2012 r. wypoczynek zimowy i letni dla dzieci i młodzieży odbywał się bez większych zakłóceń, bezpiecznie, nie odnotowano sytuacji kryzysowych. Informacje o miejscu oraz terminie wypoczynku pozyskiwano ze strony internetowej Ministra Edukacji Narodowej. Pracownicy PIS Dolnego Śląska podczas trwania wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzili 558 kontroli. Kontrole wykazały, że funkcjonujące placówki wypoczynku w większości zostały prawidłowo przygotowane. Warunki sanitarne obiektów, które corocznie wykorzystywane są na wypoczynek ulegają systematycznej poprawie. Uczestnikom wypoczynku zapewnia się odpowiednie warunki zakwaterowania z zachowaniem wskaźników powierzchni na jednego uczestnika w pokojach mieszkalnych, warunki do utrzymania higieny osobistej, standardy dostępności do urządzeń sanitarnych ze stałym dostępem do bieżącej ciepłej i zimnej wody.

Jednakże zdarzały się zaniedbania i nieprawidłowości, m.in. na terenie powiatu jeleniogórskiego pracownicy PIS interweniowali podczas wypoczynku letniego na 2 wypoczynkach. Stwierdzili niewłaściwe warunki higieniczno-sanitarne w pokojach mieszkalnych dzieci. Na terenie powiatu kłodzkiego 2 kontrole interwencyjne wykazały nieprawidłowości higieniczno-sanitarne, m.in. w bloku żywienia oraz w pokojach. Na terenie powiatu trzebnickiego interweniowano na turnusie obozu jeździeckiego nie zgłoszonego do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu. Stwierdzono brudne pomieszczenia mieszkalne oraz węzły sanitarne, niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń żywienia. W związku z zaniedbaniami wydawano decyzje administracyjne, zalecenia, mandaty karne.

Ponadto zarejestrowano 1 zatrucie pokarmowe na obozie rekreacyjno-sportowym w Miliczu.

Podczas trwania wypoczynku zimowego i letniego odnotowano 38 przypadków urazów, 84 przypadki zachorowań.

W czasie trwania wypoczynku prowadzono działania oświatowo-zdrowotne.

13 WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA

Działania oświatowo-zdrowotne prowadzone na terenie Dolnego Śląska wynikają zarówno ze współczesnych koncepcji promocji zdrowia, jak i z wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego-Departamentu Promocji Zdrowia, Biostatystyki i Analiz, celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia, własnej analizy sytuacji epidemiologicznej naszego regionu oraz oceny zagrożeń zdrowotnych mieszkańców województwa. Zadania profilaktyczne były realizowane we współpracy z jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi. W działaniach prozdrowotnych na każdym etapie aktywnie uczestniczyły lokalne media. Społeczność województwa dolnośląskiego na bieżąco informowana była o działaniach na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Celem poprawy stanu zdrowotnego, zwiększenia satysfakcji życiowej oraz kreowania zdrowego stylu życia społeczności naszego regionu realizowano następujące programy:

„Ogólnopolski Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS”

W roku 2012 działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS na terenie województwa dolnośląskiego realizowano w oparciu o cele i zadania Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV na lata 2012-2016. Podejmowane przedsięwzięcia skierowane były do społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem pracowników ochrony zdrowia, pracowników socjalnych, policjantów, funkcjonariuszy straży miejskiej, osób bezdomnych, młodzieży akademickiej oraz kształcenia ponadpodstawowego. Przeprowadzono liczne zajęcia edukacyjne wśród młodzieży akademickiej oraz szkół średnich i gimnazjalnych, kontynuowano zajęcia warsztatowe. Organizowano szkolenia dla środowiska medycznego, pedagogicznego oraz studentów. Zagadnienia dotyczące profilaktyki HIV/AIDS stanowiły obszerne elementy bloków tematycznych w realizowanych programach lokalnych „Promocja Zdrowia w Sztuce Teatralnej Dziecięcej i Młodzieżowej - Wybieram Zdrowie”, „Razem przeciw zagrożeniom”. Ogółem działaniami informacyjno- edukacyjnymi w zakresie profilaktyki HIV/AIDS objęto na terenie woj. dolnośląskiego ponad 80 tys. osób. W związku z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w Polsce na przełomie maj/czerwiec 2012 r. prowadzono intensywne działania w ramach Społecznej Kampanii „Fair Play”, których celem było stworzenie atmosfery dobrej zabawy, by wszyscy bawiący się podczas Mistrzostw Europy czuli się odpowiedzialni za bezpieczeństwo swoje i innych osób w kontekście profilaktyki HIV/AIDS. Prowadzone przedsięwzięcia na terenie woj. dolnośląskiego, m.in. utworzenie punktów informacyjno-konsultacyjnych, rozdawnictwo materiałów informacyjno-edukacyjnych emisje spotów w strefie kibica oraz instruktaże, poradnictwo, wystawy i nagłośnienie problematyki w mediach, pozwoliły dotrzeć do polskich i zagranicznych kibiców, uczulając ich na ryzyko związane z ryzykownym zachowaniem seksualnym.

„Trzymaj Formę”

W czerwcu 2012 roku zakończono realizację szóstej już edycji programu edukacyjnego adresowanego do uczniów starszych klas szkół podstawowych (V i VI klas) i młodzieży gimnazjalnej. Celem programu realizowanego we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności jest zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie – propagowanie zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. W programie łącznie brało udział **421 placówek** – 234 Gimnazjów i 187 Szkół Podstawowych. Prócz uczniów, do których docelowo kierowano program, w „Trzymaj Formę!” brali udział także uczniowie młodszych klas szkół podstawowych i liceów. Działaniami objęto **51 887 uczniów**. Liczba uczniów sporadycznie uczestniczących w działaniach związanych z programem „Trzymaj Formę!” to ponad **5 480 osób**. Zasięgiem działań programowych objęto ponad **23 695 rodziców**. Dodatkowym walorem „Trzymaj Formę!” jest oddziaływanie na asortyment

sklepeków, stołówek i barów szkolnych. W placówkach realizujących program na prośbę nauczycieli, w związku zainteresowaniem rodziców i uczniów, rozszerzany jest asortyment, zwłaszcza sklepików szkolnych (informacja ze 151 szkół), o zalecane produkty, takie jak woda mineralna, soki owocowe i warzywne, świeże owoce, kanapki i nabiał. Niekiedy ajenci ograniczają przy tym liczbę słodkich napojów gazowanych i słodczy. Program cieszy się dobrymi opiniami zarówno wśród realizatorów jak i odbiorców, co w połączeniu z wieloletnią realizacją daje nadzieję na jego wysoką efektywność.

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

W ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu realizowano programy edukacji antytytoniowej adresowane do dzieci i młodzieży: „Czyste powietrze wokół nas”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie” oraz interwencje nieprogramowe: „Światowy Dzień bez Tytoniu” (31 maja) i „Rzuć palenie razem z nami”, także inne przedsięwzięcia, których celem było informowanie społeczeństwa o skutkach zdrowotnych palenia tytoniu. Realizując działania te współpracowano z: placówkami oświatowo-wychowawczymi, podmiotami leczniczymi, ośrodkami pomocy społecznej, bibliotekami miejskimi i gminnymi, lokalnymi mass mediami. W ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na bieżąco monitorowano przestrzeganie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. nr 10, poz. 55, z późn. zm.).

Program „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Program „Czyste Powietrze wokół Nas” realizowany jest od pięciu lat na terenie województwa dolnośląskiego w ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu. Jego adresatami są dzieci uczęszczające do najstarszych grup przedszkolnych – przede wszystkim pięcio- i sześciolatki, a także ich rodzice i opiekunowie.

Głównymi celami programu są:

1. Wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy.
2. Zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń.

W ramach realizacji programu przeprowadzono 5 zajęć edukacyjnych z dziećmi, a także spotkania z rodzicami inicjujące program oraz imprezy podsumowujące realizację z udziałem dzieci i rodziców.

Ponadto zorganizowano 20 różnego rodzaju konkursów (plastyczne, recytatorskie i hasło antytytoniowe; turniej wiedzy o zdrowiu), w których udział wzięło 829 przedszkolaków. W placówkach przedszkolnych odbyło się 17 imprez przy współudziale pracowników Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, w czasie których przekazywano rodzicom i opiekunom wiedzę na temat zdrowotnych następstw palenia tytoniu ze szczególnym zwróceniem uwagi na skutki biernego palenia dzieci – w spotkaniach tych uczestniczyło 1667 osób.

Realizatorami programu byli przede wszystkim nauczyciele wychowania przedszkolnego, przy wsparciu pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz lokalnych zakładów opieki zdrowotnej. Program realizowano w 265 placówkach przedszkolnych (przedszkolach, oddziałach przedszkolnych przy szkołach i punktach przedszkolnych). Działaniami objęto ponad 14 073 dzieci oraz 12 623 ich rodziców i opiekunów.

Projekt „Odświeżamy nasze miasta.TOB3CIT (Tobacco Free Cities)”

Projekt jest realizowany od listopada 2011 r. przy współpracy z lokalnymi instytucjami, z pomocą finansową Światowej Fundacji Płuc (World Lung Foundation) oraz Fundacji Bloomburga (Bloomberg Philanthropies). Jego realizacja zakończy się we wrześniu 2013 r.

Celem projektu jest ochrona zdrowia mieszkańców Polski przed szkodliwym działaniem dymu tytoniowego poprzez wzmocnienie realizacji ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r., Nr 10, poz. 55, z późn. zm.) oraz poprzez kampanię społeczną informującą o obowiązujących regulacjach w zakresie miejsc wolnych od dymu tytoniowego oraz konsekwencjach zdrowotnych używania tytoniu (czynne i bierne palenie). Grupą docelową projektu są osoby dorosłe. W ramach realizacji projektu Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. dolnośląskiego nawiązała współpracę na poziomie lokalnym m.in. z władzami samorządowymi, policją i strażą miejską, placówkami leczniczymi, wyższymi uczelniami, zakładami pracy, spółdzielniami mieszkaniowymi. W lutym 2012 roku Sekcja Oświaty Zdrowotnej (Dział Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia) Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej zorganizowała 2 szkolenia dla przedstawicieli policji i straży miejskich województwa dotyczące projektu i poprawy egzekwowania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu. W ramach współpracy pion oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia otrzymuje co kwartał dane z interwencji podejmowanych w związku z nieprzestrzeganiem ustawy antytytoniowej przez współpracujące komendy powiatowe policji i straży miejskiej województwa. Partnerom przekazano ulotki informacyjne dotyczące skutków palenia oraz postanowień ustawy, a także znaki graficzno-słowne „Zakaz palenia”. Kadrze zarządzającej lokalnych zakładów pracy zwracano uwagę na wymogi ustawy antytytoniowej dystrybuując jednocześnie poradniki „Miejsce pracy wolne od dymu tytoniowego. Poradnik dla pracodawców”. Taką samą akcją przeprowadzono w placówkach oświatowo-wychowawczych, przekazując dyrektorom poradniki „Szkoły wolne od dymu tytoniowego”. Prowadzono edukację dotyczącą następstw zdrowotnych palenia wśród różnych grup lokalnej społeczności – pacjentów podmiotów leczniczych (ze szczególnym uwzględnieniem kobiet ciężarnych), klientów galerii handlowych i sklepów, uczestników imprez masowych (w tym stref kibica w trakcie UEFA Euro 2012), pracowników lokalnych zakładów pracy.

Ogólnopolski program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

W ramach profilaktyki chorób odytoniowych kontynuowano na terenie woj. dolnośląskiego realizację kolejnej edycji programu edukacyjnego „Nie pal przy mnie, proszę”, skierowanego do uczniów klas I – III szkół podstawowych. Na terenie woj. dolnośląskiego działaniami programowymi objęto ogółem 253 szkół podstawowych, w których uczestniczyło ponad 30 tys. osób. Edukację zrealizowano w formie zaproponowanych 5 zajęć warsztatowych. Przeprowadzono 130 wizytacji programowych. Przyjęte w programie założenia, cele, treści kształcenia i metody ich realizacji sprzyjały wzmocnieniu w uczniach pozytywnych zachowań oraz umiejętności radzenia sobie asertywnie w sytuacjach zagrażających zdrowiu. Program bardzo dobrze został przyjęty przez uczniów, nauczycieli i rodziców. Jego treści są ważnym elementem w profilaktyce chorób spowodowanych paleniem tytoniu i wpływają na kształtowanie prawidłowych postaw zdrowotnych rodziców i opiekunów oraz dzieci od najmłodszych lat.

„Znajdź Właściwe Rozwiązanie”

Na terenie województwa dolnośląskiego w realizacji programu uczestniczyło 95 szkół podstawowych oraz 140 gimnazjów. Działaniami programowymi objęto 25.580 uczniów oraz 5678 rodziców. Przeprowadzono 163 wizytacje realizacji II edycji programu. Program przedstawia w sposób jasny i klarowny, adekwatnie do wieku uczniów, wszelkie problemy związane z nikotynizmem. Pogłębia wiedzę, ujawnia fakty i mity związane z paleniem czynnym i biernym. Realizacja programu przyczynia się do zwiększenia świadomości uczniów oraz rodziców na temat szkodliwości biernego i czynnego palenia tytoniu, pozwala uchronić uczniów przed inicjacją palenia tytoniu i wejścia w nałóg, uczy asertywnego zachowania.

Ankietyzacja „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży”

W roku 2012 odbyły się kolejne dwie edycje (badanie przeprowadzane jest od 2009 r.) badania zachowań zdrowotnych kobiet w ciąży, przeprowadzonych wśród położnic na 30 oddziałach ginekologiczno-położniczych szpitali Dolnego Śląska. Kwestionariusz badawczy składał się z dwóch części – pierwsza część dotyczyła stylu życia matek, m.in. sposobu odżywiania, aktywności fizycznej, spożywania alkoholu i tytoniu oraz innych substancji psychoaktywnych; druga część dotyczyła stanu zdrowia noworodka. W kwietniu 2012 roku po raz czwarty pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia przeprowadzili badanie wśród 204 położnic. W październiku w ramach piątej edycji badania w ankietyzacji udział wzięło 228 matek.

Program „Moje dziecko idzie do szkoły”

W roku 2012 na terenie woj. dolnośląskiego realizowano program „Moje dziecko idzie do szkoły”, którego celem było podniesienie świadomości rodziców w zakresie potrzeb zdrowotnych dziecka rozpoczynającego naukę w szkole. Program cieszył się dużym powodzeniem, poradnik dla rodziców bardzo dobrze opracowany, zawiera bardzo cenne uwagi, przejrzysty, kolorowy. Podczas rozmów z rodzicami i dziećmi zwracano uwagę na ilość czasu spędzanego przy komputerze i przed telewizorem a także na kształtowanie pozytywnych nawyków higienicznych i zdrowotnych. Program poruszał bardzo ważne treści z zakresu zdrowia fizycznego i psychicznego dziecka. Zwraca uwagę dzieciom oraz przede wszystkim rodzicom, w jaki sposób powinni dbać o postawę fizyczną, prawidłowe żywienie oraz higienę życia codziennego, aby ich dzieci były zdrowe, radosne i czerpały jak najwięcej przyjemności z nauki i zabawy w szkole. Podkreśla również bardzo ważne kwestie dojrzałości emocjonalnej i psychicznej dzieci, które rozpoczynają naukę szkolną. Mówi o trudnościach, niepowodzeniach, lękach uczniów na płaszczyźnie społecznej, emocjonalnej, intelektualnej oraz w jaki sposób powinni sobie z nimi radzić. Program cieszył się zainteresowaniem dzieci i rodziców. Edukacją objęto 3063 dzieci ze szkół podstawowych klas 0-I oraz 2068 rodziców i opiekunów.

„Światowy Dzień Zdrowia”

Działania w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia w roku 2012 na terenie woj. dolnośląskiego, w myśl hasła „Więcej zdrowia- więcej życia”, koncentrowały się na zwróceniu uwagi i podniesieniu świadomości, zarówno społeczeństwa, polityków, jak i profesjonalistów medycznych, na problem starzenia się społeczeństw, który dotyka wszystkie kraje, ale najbardziej widoczny jest w państwach słabo rozwiniętych, co będzie miało znaczący wpływ na zdrowie publiczne. Zorganizowano wiele ciekawych imprez propagujących tematykę prozdrowotną, w których uczestniczyli przedstawiciele Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Klubów Seniora oraz społeczność lokalna. Podczas zorganizowanych warsztatów dla seniorów układano jadłospisy, prezentowano prezentacje multimedialne „Żywienie dla seniorów”. W czasie trwania imprez prezentowano programy artystyczne, promując zdrowy, aktywny tryb życia. trening nordic walking jako propozycję systematycznej aktywności ruchowej.

„Akcja Letnia”

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego, wzorem lat minionych, w okresie od kwietnia do sierpnia 2012 roku, organizowali różnorodne akcje informacyjno-edukacyjne, których celem było zwrócenie uwagi społeczeństwa na zagrożenia dla zdrowia występujące szczególnie w okresie wakacji, propagowanie bezpiecznych zachowań oraz nauczanie odpowiedniego zachowania się w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia. W ramach tychże akcji podejmowano tematykę profilaktyki chorób: zakaźnych, związanych z wyjazdami zagranicznymi i wypoczynkiem letnim (WZW typu A, WZW typu B, malaria, żółta gorączka, dur brzuszny,

HIV, wścieklizny); odkleszczowych (boreliozy, kleszczowego zapalenia mózgu), choroby meningokokowej; chorób pasożytniczych (bąblowica, wszawica, glistnica, owsica, toksokaroza, lamblioza), zatruc pokarmowych (ze szczególnym uwzględnieniem zatrucia grzybami). Poruszano zagadnienia związane z profilaktyką uzależnień, zwłaszcza alkoholizmu, narkomanii (w tym również zagadnienia dotyczące „dopalaczy”), tytonizmu. Działania te były skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży, którym wyżej wymienione treści przekazywano jeszcze w trakcie zajęć szkolnych, a także w czasie wakacji podczas pobytu w zorganizowanych formach wypoczynku poprzez wykłady, prelekcje, pogadanki oraz różnorodne gry i zabawy, organizowane przy współdziałaniu pedagogów i pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania.

„Akcja Zimowa”

Jej głównym celem jest eliminacja zagrożeń zdrowotnych w okresie zimowym ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki grypy. Działania informacyjno- edukacyjne skierowane były do dzieci i młodzieży, rodziców dzieci uczęszczających do żłobków, przedszkoli i szkół różnego poziomu kształcenia, opiekunów i wychowawców; pacjentów korzystających z usług podmiotów leczniczych; klientów biur podróży, petentów Urzędów Miast i Gmin oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, społeczności lokalnej Dolnego Śląska. Do placówek oświatowo- wychowawczych oraz zorganizowanego wypoczynku zimowego rozprowadzono materiały edukacyjne (film, ulotki, scenariusze zajęć dla młodzieży, rodziców, dotyczące szkodliwości dopalaczy). Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego we współpracy z pionem higieny dzieci i młodzieży, podczas przeprowadzonych kontroli stanu sanitarnego obiektów będących bazą wypoczynku zimowego, udzielali porad metodycznych organizatorom w zakresie zorganizowania edukacji zdrowotnej dotyczącej bezpiecznego wypoczynku zimowego.

„Światowy Dzień bez Tytoniu” pod hasłem „Działania marketingowe przemysłu tytoniowego”

W ramach realizacji interwencji odbyły się szkolenia i narady dla pracowników PSSE, przedstawicieli lokalnych władz samorządowych, dyrekcji szkół i przedszkoli, wystosowano również wiele pism intencyjnych. Zorganizowano w różnej formie punkty informacyjno – konsultacyjne, rozdano osobom zainteresowanym ulotki, plakaty oraz przeprowadzono badania ankietowe dotyczące wiedzy na temat szkodliwości dymu tytoniowego na zdrowie. Przeprowadzono osobom badania ciśnienia tętniczego krwi, pomiary stężenia tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Opublikowano informacje prasowe, udzielono wywiadów radiowych i telewizyjnych oraz umieszczono informacje na stronach internetowych. Do instytucji, zakładów pracy, placówek nauczania i wychowania (w tym uczelni wyższych), lokalnych mediów, bibliotek, podmiotów leczniczych przekazano materiały w postaci ulotek i plakatów.

„Światowy Dzień Rzucania Palenia”

W ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia na terenie woj. dolnośląskiego, z inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego, zrealizowano różnorodne działania wśród społeczności lokalnej. Do akcji zaangażowano szkoły, uczelnie, zakłady ochrony zdrowia, do których dystrybuowano plakaty ulotki o skutkach czynnego i biernego palenia. Ogółem działaniami informacyjno-edukacyjnymi w kampaniach tytoniowych na terenie naszego województwa objęto ponad 48 tys. osób.

„Światowy Dzień Seniora”

W ramach „Światowego Dnia Seniora” na terenie woj. dolnośląskiego odbyły się liczne imprezy kulturalne, których celem było zjednoczenie lokalnej społeczności i zwrócenie szczególnej uwagi na osoby starsze oraz promowanie wśród nich zdrowej, pogodnej jesieni

życia. Uroczyste podsumowanie na poziomie wojewódzkim odbyło się na terenie powiatu milickiego. Ogółem działaniami objęto ponad 16 tys. osób.

Profilaktyka Narkomanii

Wzorem lat ubiegłych na terenie woj. dolnośląskiego prowadzono działania edukacyjne zmierzające do zwiększenia wiedzy na temat środków zmieniających świadomość, ze szczególnym uwzględnieniem środków psychoaktywnych, tzw. dopalaczy oraz zmianę postaw w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i życie. Współorganizowano szkolenia warsztatowo-wykładowe z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od środków psychoaktywnych, adresowane do nauczycieli, wychowawców, pedagogów, młodzieżowych liderów zdrowia. Przeprowadzono zajęcia edukacyjne, pogadanki i prelekcje oraz rozdawnictwo materiałów dla uczniów i rodziców. Organizowano punkty informacyjne w ramach obchodów Dnia Walki z Narkomanią. Inicjowano i organizowano konkursy literackie, plastyczne, sztuk teatralnych promujących wśród młodzieży beзнаłogowy styl życia.

Zwiększenie skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia i zdrowia.

Prowadzone były lokalne działania edukacyjne z zakresu zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, których adresatami była młodzież szkół gimnazjalnych i średnich. Działania urozmaicano konkursami dotyczącymi wiedzy i praktycznego postępowania z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Na imprezach masowych prezentowano pokazy postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia. Zorganizowano wiele szkoleń, do udziału w których zaproszeni zostali przedstawiciele PCK, mediów oraz specjaliści medycyny ratunkowej, celem zwrócenia uwagi społeczeństwa na konieczność zapobiegania wypadkom, którym ulegają dzieci.

14 DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO – REPRESYJNA

W 2012 roku służby sanitarne województwa dolnośląskiego dokonały 71 635 kontroli sanitarnych obiektów użyteczności publicznej, żywienia i zakładów pracy oraz środków transportu osobowego. Wykonano 49 726 badań i pomiarów wybranych elementów środowiska, badań i pomiarów substancji chemicznych w środowisku pracy, a także badań materiału biologicznego od ludzi. W ramach badań dokonano 184 586 oznaczeń, w tym 58 897 oznaczeń chemicznych, 29 785 fizycznych, 95 904 oznaczenia mikrobiologiczne. W postępowaniu administracyjnym wydano 36 455 decyzji, w tym 20 907 merytorycznych w I instancji, 15 414 decyzji płatniczych w I instancji, w II instancji 134 decyzje merytoryczne. W postępowaniu karno - administracyjnym nałożono 1 697 mandatów na łączną kwotę 360 120 zł. Sporządzono 4 wnioski o ukaranie za wykroczenia sanitarne.

15 WNIOSKI

1. Sytuację epidemiologiczną województwa dolnośląskiego w roku 2012 należy uznać za pomyślną. W roku 2012 na terenie województwa dolnośląskiego nie odnotowano zachorowań na choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne, a także na błonicę, poliomyelitis, włośnicę i leptospirozę.
2. Nastąpił dalszy spadek liczby zachorowań na AIDS i nowowykrytych zakażeń HIV. Województwo dolnośląskie podobnie jak w latach ubiegłych, należy do tych, na obszarze których, utrzymują się od wielu lat bardzo wysokie współczynniki zapadalności. Bez podjęcia programów badawczych, ocena przyczyn tego zjawiska wydaje się być bardzo trudna.
3. Odnotowano czterokrotny spadek liczby zachorowań na różyczkę w porównaniu do roku ubiegłego, natomiast w skali kraju zarejestrowano znaczny wzrost zachorowań. Utrzymuje się w województwie tendencja spadkowa zachorowań na nagminne zapalenie przyusznic (świnka), przy jednoczesnym wzroście liczby zachorowań na terytorium kraju.
4. W roku 2012 i latach poprzednich zaznacza się trend spadkowy zachorowań na ostre postaci wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, natomiast sporadyczne zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu A, od kilku lat są importowane przez osoby przebywające turystycznie za granicą.
5. Utrzymał się w roku 2012 trend do niewielkiego spadku zapadalności na różne postaci inwazyjnej choroby meningokokowej, wywoływanej przede wszystkim przez meningokoki z grup serologicznych B i C.
6. W roku 2012 nastąpił, w porównaniu z rokiem 2011, spadek zapadalności na grypę sezonową oraz boreliozę.
7. W roku 2012 na terytorium województwa dolnośląskiego, a także całego kraju, zarejestrowano trzykrotny, w porównaniu z rokiem 2011, wzrost liczby zachorowań na krztusiec.
8. W roku 2012, w stosunku do roku 2011, odnotowano w województwie dolnośląskim dwukrotny wzrost liczby ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych. W ponad połowie przypadków zatrucia te wywołane zostały przez pałeczki *Salmonella enteritidis*. W skali ogólnokrajowej zarejestrowano niewielki spadek liczby przypadków bakteryjnych zatruc pokarmowych.
9. W roku 2012, tak samo jak w latach ubiegłych, utrzymano na bardzo wysokim poziomie wykonawstwo szczepień ochronnych obowiązkowych. Występują jednak coraz częstsze przypadki uchylania się od szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży do 19 roku życia.
10. Liczba zarejestrowanych ognisk epidemicznych zakażeń szpitalnych w województwie dolnośląskim ukształtowała się w roku 2012 na tym samym poziomie co w roku 2011. Ogniska epidemiczne wystąpiły w oddziałach: anestezjologii i intensywnej terapii, chorób wewnętrznych, neonatologii z pododdziałem intensywnej terapii noworodków i wcześniaków, nefrologii, rehabilitacji neurologicznej.
11. Liczba zachorowań na choroby zakaźne szerzące się drogą płciową, zwłaszcza kiłę i rzeżączkę, była w roku 2012 zbliżona do lat ubiegłych.
12. Przez pierwsze trzy kwartały roku 2012, liczba i zapadalność na gruźlicę na terenie województwa dolnośląskiego była dość podobna do lat ubiegłych.
13. Szpitale uzdrowiskowe, znajdujące się na terenie województwa dolnośląskiego, stale podwyższają swój standard zarówno pod względem leczniczym jak i bazy hotelowej. Na bieżąco prowadzone są prace remontowe pomieszczeń oraz wymiana sprzętu na nowy, o wyższym standardzie.

14. W 2012 roku z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę zaopatrywanych było łącznie 2 758 299 osób (94,6% mieszkańców województwa). Podobnie jak latach poprzednich utrzymywała się tendencja do przyłączania wodociągów sieciowych o najmniejszej produkcji wody do dużych wodociągów, które charakteryzowały się lepszą jakością surowca oraz większą wydajnością ujęć wodnych.
15. Systematycznie wzrasta liczba parków wodnych na terenie województwa. W roku 2012 otwarto trzy nowe parki wodne (powiat bolesławiecki, lubański i średzki).
16. W 2012 roku stan sanitarno-porządkowy miast w porównaniu do 2011 roku nie uległ istotnej zmianie. Główne problemy związane z utrzymaniem porządku w miastach to nadal „dzikie” wysypiska śmieci, zanieczyszczone odchodami zwierzęcymi chodniki i skwery, zaśmiecone otoczenie przystanków komunikacji miejskiej, zły stan techniczny starej zabudowy. Trwa proces systematycznej poprawy stanu sanitarnego posesji na terenach wiejskich i estetyki całych wsi.
17. Stan sanitarny hoteli i innych obiektów noclegowych należy uznać jako zadowalający. Zauważa się rozszerzanie asortymentu świadczonych usług dla gości hotelowych poprzez zapewnienie pomieszczeń odnowy biologicznej: solariów, saun i pomieszczeń rehabilitacji.
18. W dalszym ciągu niezadowalający jest stan sanitarno - techniczny większości dworców i stacji kolejowych, natomiast stan sanitarno - techniczny dworców PKS ocenia się jako dobry.
19. Narażenie ludności na naturalne źródła promieniowania na terenie Dolnego Śląska jest na bardzo niskim poziomie, nieprzekraczającym poziomu tła promieniotwórczego.
20. Narażenie pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące jest poniżej wartości dawek granicznych.
21. Nie stwierdzono rażących naruszeń w zakresie przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężeń pól elektromagnetycznych w środowisku naturalnym ludności oraz w zakładach pracy.
22. W wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego wyegzekwowano:
 - wysoki stopień wdrażania systemu HACCP w zakładach żywnościowo- żywnościowych,
 - poprawę stanu technicznego zakładów żywnościowych i obrotu żywnością,
 - udokumentowanie jakości zdrowotnej produkowanych potraw.
23. W celu zapewnienia wysokiego stopnia bezpieczeństwa żywności - organy inspekcji sanitarnej w dalszym ciągu podejmować będą działania polegające na: kontynuowaniu szkoleń pracowników pionu HŻŻ i PU w celu nabywania umiejętności wychwytywania słabych ogniw w nadzorze, przeprowadzeniu szkoleń z zakresu ocen sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, doskonaleniu działań prowadzonych w ramach systemu RASFF i RAPEX.
24. Do najważniejszych nieprawidłowości w zakresie warunków higieny pracy, należały: stężenia i natężenia czynników szkodliwych przekraczające normatywy higieniczne na stanowiskach pracy (w 11,1% zakładów będących w ewidencji), brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (17,3% zakładów skontrolowanych), brak oceny ryzyka zawodowego (12,4% zakładów skontrolowanych), niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (10,5% zakładów skontrolowanych).
25. Stwierdzono uchybienia (15,8% skontrolowanych podmiotów) w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych, w tym produktów biobójczych - głównie brak lub nieprawidłowe karty charakterystyk niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych, nieprawidłowe oznakowanie opakowań, brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych, brak pozwolenia Ministra Zdrowia na wprowadzanie do obrotu.
26. Największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy województwa dolnośląskiego wystąpiły w zakładach pracy związanych z wydobywaniem rud miedzi, hutnictwem miedzi

- i innych metali, produkcją maszyn i wyrobów metalowych produkcją drewna i mebli, produkcją tkanin.
27. Dominującym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy województwa dolnośląskiego pozostawał w dalszym ciągu ponadnormatywny hałas. W warunkach zagrażających zawodowym uszkodzeniem słuchu, pracowało 18677 osób. Do istotnych czynników należały również pyły, głównie pyły o działaniu zwłókniającym, stwarzające ryzyko pylicy płuc – 4921 osób, a także czynniki chemiczne (głównie ołów, arsen, miedź) – 2872 osoby.
 28. W 2012 roku najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi w woj. dolnośląskim były: choroby zakaźne lub pasożytnicze i ich następstwa, pylice płuc, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego oraz nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi.
 29. Borelioza jest zdecydowanie najczęściej rozpoznawaną chorobą zawodową spośród stwierdzanych chorób zakaźnych i pasożytniczych w woj. dolnośląskim. Liczba rozpoznanych przypadków boreliozy wzrosła o 19 w stosunku do roku 2011 r.
 30. W 2012 r. spowolniła się modernizacja budynków szkół i bloków sportowych, w związku ze zmniejszeniem się środków finansowych przekazywanych szkołom na remonty.
 31. Zadania podejmowane przez pion oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w województwie dolnośląskim obejmowały obszary tematyczne ujęte w Narodowym Programie Zdrowia, m.in. dieta i aktywność fizyczna jako czynniki kształtujące potencjał zdrowotny nastolatków, styl życia wolnego od tytoniu jako przeciwdziałanie chorobom tytoniozależnym, profilaktyka chorób zakaźnych (ze szczególnym uwzględnieniem zakażeń HIV, meningokokami). Na szkolenia wdrażające oraz podsumowania programów, uroczyste zakończenia konkursów, czy festyny często zapraszano przedstawicieli lokalnych władz samorządowych i instytucji, aby ułatwić w przyszłości budowanie koalicji dla zdrowia i zyskać sojuszników do działań.